

**MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE**

DR. BOROS ISTVÁN, DR. DUDICH ENDRE, DR. KOTLÁN SÁNDOR ÉS DR. SOÓS LAJOS
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI
DR. SZÉKESSY VILMOS

X. KÖTET

COLEOPTERA V., STREPSIPTERA

4. FÜZET

**ORMÁNYOSBOGARAK I.
CURCULIONIDAE I.**

(29 ábrával)

ÍRTA
DR. ENDRŐDI SEBŐ

Fauna Hung. 58.

1961

A X. kötethez tartozó valamennyi füzet borítólapjának beszolgáltatása ellenében a kötet kemény kötéstábláját bármelyik könyvesbolt kiadja.

Az ábrákat KEVE GYULA és ENDRÓDY-YOUNGA SEBESTYÉN rajzolta

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Szerkesztésért felelős: Jolsvay Alajos — Műszaki felelős: Szöllősy Károly
Kézirat beérkezett: 1960. IX. 15. — Példányszám: 1.500. — Terjedelem: 7 (A/5 ív)
60.51802. Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” X. kötetének 4. füzetéhez

(Dr. Endrődi Sebő: Ormányosbogarak I. — Curculionidae I. — Fauna Hung. 58.)

ALCSALÁDOK — ALNEMEK

Arammichnus GOZIS 50
Argoptochus WEISE 13, 63

Brachycerinae 2, 6
Brachycerus OLIV. 7
Brachyderinae 3, 11, 13
Brachysomus STEPH. 13

Calandrinae 5
Centorrhynchinae 5
Cleoninae 4
Ctenochyrus SEIDL. 62
Curculioninae 6
Cyclopterini 13

Dieletus REITT. 67
Dodecastichus STIERL. 14
Dorymerus SEIDL. 35

Elytrodon SCHÖNH. 12, 55
Eremninae 2

Herpes BEDEL 9
Hyperinae 4

Mecininae 6
Mylacini 12
Mylacus SCHÖNH. 12, 55
Myorrhininae 4

Nanophyesinae 6
Nemoicus STEPH. 65

Omius SCHÖNH. 13, 57
Omius s. str. 58

Otiorrhynchinae 3, 10
Otiorrhynchini 10
Otiorrhynchus GERM. 10, 13
Otiorrhynchus s. str. 17

Parnemoicus SCHILSKY 76
Peritelini 13
Peritelus GERM. 13, 62
Peritelus s. str. 63
Phyllarestes SCHILSKY 67
Phyllobiini 13
Phyllobius SCHÖNH. 13, 65
Phyllobius s. str. 67
Polydrosus GERM. 68
Pseudomylocerus DESBR. 75
Ptochini 11

Rhinomias REITT. 60
Rhynchaeninae 6

Stomodes SCHÖNH. 11, 54
Subphyllobius SCHILSKY 77

Tanymecinae 3
Thecesternininae 2, 9
Tournieria STIERL. 47
Trachyphloeus GERM. 11
Troglorrhynchus SCHMIDT 11, 53
Tychiinae 6
Tyloderes SCHÖNH. 53

Udanellus REITT. 77
Urometopus FORM. 57

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

adumbratus STIERL. 17
aerifer GERM. 36
agnatus GYLL. 53
algirus FABR. 8
alneti FABR. 70
alpicola BOH. 44
alutaceus GERM. 33
angustior ROSH. 46
anophthalmus SCHMIDT 54
Apfelbecki STIERL. 69

arborator HERBST 69
argentatus L. 67
armadillo ROSSI 31
armatus BOH. 41
arrogans FRIV. 22
artemisiae DESBR. 73
atrovirens GYLL. 70
auricapillus GERM. 46
aurifer BOH. (Otiorrhynchus) 31, 33
aurifer BOH. (Phyllobius) 75

aurotomentosus CSIKI 15
 austriacus FABR. (Otiorrhynchus) 36
 austriacus REITT. (Omias) 61

bastarnicus CSIKI 24
bavarius REITT. 23
betulae FABR. 74
bidentatus STEV. 55
Bielzi STIERL. 37
bifoveolatus STIERL. 65
biharius REITT. 61
binominatus FRIV. 44
bisignatus GERM. 64
bispinosus BOH. 55
bisulcatoides REITT. 34
bisulcatus FABR. 34
Brancsiki STIERL. 21, 44
breviatus DESBR. 75
brevis GYLL. 77
budensis HAJÓSS 67
bulgaricus APFB. 71

caesius STEPH. 70
calcaratus FABR. 70
capellae APFB. 15
Carceli GYLL. 20
cardiger HOST. 35
carinatirostris CSIKI 36
carinatus GYLL. 36
carinatus STIERL. 36
carpathorum CSIKI 28
caudatus ROSSI 28, 34
chlorophanus BOH. 42
chrysocomus GERM. 50
chrysops HERBST 53
cinerascens FABR. 76
cinereipennis GYLL. 77
coarctatus STIERL. 49
coecus GERM. 26
coerulescens APFB. 24
concinus BOH. (Omias) 59
concinus GYLL. (Otiorrhynchus) 24
conspersus GERM. 52
conspurcatus STIERL. 17
conspurcatus STIERL. 15
contemptus STEV. 73
corruptor HOST. 40
constatus STIERL. 36
cribrosus GERM. 22, 27
croaticus STIERL. 67

densatus SCHILSKY 70
Desbrocheri STIERL. 20
dives GERM. 43
duinensis GERM. 32, 38

ebeninus GYLL. 23
echinatus BONSD. 13
edentatus SEIDL. 52
elegantulus GERM. 39
Eppelsheimi APFB. 15
equestris RICHTER 36
etruscus DESBR. 74

fagi GYLL. 23
familiaris BOH. 63
floricola GYLL. 66
forticornis BOH. 60
foveicollis GYLL. 7
Frescati BOH. 20
fullo SCHRANK 49
fulvipilis DESBR. 75
fulvus FABR. 26
fuscipes OLIV. 23, 27
fuscifumosus REITT. 70

Ganglbaueri APFB. 15
gemmatus FABR. 42
geniculatus GERM. 15
glabratus STIERL. 24
glaucus STIERL. 70
globulus BOH. 57
gracilior BRANCS. 55
graniventris MILL. 35
granulosus BOH. 20
Gylleenhali TOURN. 70
gyrosicollis BOH. 55

Hampei STIERL. 49
Hanákí J. FRIV. 59
Henschi REITT. 64
herbiphagus APFB. 15
Hilfi REITT. 29
hirticornis HERBST 20
hoverlanus REITT. 32
humilis GERM. 51
hungaricus GERM. (Otiorrhynchus) 22, 27
hungaricus STIERL. (Phyllobius) 68
hungarus ENDR. 22

illyricus STIERL. 38
impoticus BOH. 44
incanus GYLL. 68, 71
inflatoides REITT. 16
inflatus GYLL. 16
irritans HERBST 32
istriensis GERM. 35

Jacqueti STIERL. 51
juglandiformis REITT. 50
juglandis APFB. 50

Kelecsényii J. FRIV. 27, 30
Kollari GERM. 37
Kratzi STIERL. 45
Küsteri STIERL. 37

labilis STIERL. 39
laevigatus FABR. 25
lasius GERM. 18
lateralis REICHE 74
latipennis BOH. 30
latirostris PEN. 60
latissimus STIERL. 31
lavandus GERM. 37, 40
lepidopterus FABR. 41
leucogrammus GERM. 63
ligneus OLIV. 20

- ligustici* L. 53
longicollis GYLL. 34
longipilis BOH. 75
lutosus GYLL. (*Brachycerus*) 8
lutosus STIERL. (*Otiorrhynchus*) 19, 43

maculicornis GERM. 73
maculifer DESBR. 71
mali GYLL. 73
mandibularis REDTB. 20
mastix OLIV. 16
maxillosus GYLL. (*Otiorrhynchus*) 48
maxillosus PETRI (*Omiás*) 61
Méhelyi STIERL. 36
memnonius GYLL. 23
minor STILLER 33
mollinus BOH. 13, 58
montanus BOH. (*Otiorrhynchus*) 26
montanus MILL. (*Phyllobius*) 68, 72
monrivagus BOH. 46
motio FABR. 23
multicostatus STIERL. 44
multipunctatus FABR. 22, 27, 32
muricatus FABR. 7
mus FABR. 76
mutabilis DESBR. 73

niger FABR. 26
nigrita FABR. 51
nigrociliatus REITT. 16
nigrofemoratus GABR. 70
noxius BOH. 62
nudus STIERL. 75
nudus WESTH. 70

oblongus L. 66
obscurior ENDR. 22
obsidianus BOH. 47
obsitus GYLL. 31
obsoletus STIERL. 17
obtusus BOH. 35
ophthalmicus STIERL. 76
opulentus GERM. 42
orbicularis HERBST 51
Ormayi STIERL. 50
orni APFB. 17
orologus HEYD. 39
ovatus L. 47

pallipes GYLL. 67
parcegranulatus ENDR. 37
parvulus OLIV. 77
pauxillus ROSH. 49
perdix OLIV. 28
periscelis STIERL. 17
periteloides FUSS 64
Péterfi MALLÁSZ 32
picipennis STIERL. 16
pictus STEV. 67
pilicornis DESBR. 68
pinastri HERBST 45, 46
pineti REDTB. 67
piri L. 72
plebeius STIERL. 19

plumipes GERM. 30
politus BOH. 24
pomona OLIV. 77
populeti BOH. 41, 45
porcatus HERBST 18
porcellus LAC. 10
praecellens STIERL. 24
proximus STIERL. 21
pruinosis GERM. 16
pseudochlorizans REITT. 77
pseudodensatus REITT. 70
pseudogoercensis REITT. 35
psittacinus GERM. 69
pulverulentus GERM. 17

raucus FABR. 25, 26, 31
regularis STIERL. 36
Reichei STIERL. 37, 40
remotegranulatus STIERL. 32
repletus BOH. 33
respersus STIERL. 39
rhilensis STIERL. 21
romanus BOH. 41
rotundatus FABR. 57
rufescens MARSH. 66
rugifrons GYLL. 44
rugosostriatus GOEZE 19
rumicis APFB. 17

sabulosus GERM. 30
salebrosus BOH. 16
salicis STROEM 41
scaber L. 18
scabricollis GERM. 16
scabrosus MARSH. 19
Schwiegeri REITT. 32
scutellaris REDTB. 73
seladonius BRULLÉ 75
seminulum FABR. 56
sensitivus SCOP. 21, 27, 29
Sequens REITT. 43
setiger BOH. 13
signatipennis GYLL. 38
similis SOL. 53
singularis L. 38
sinuatus FABR. 76
smaragdifer KIESW. 74
squamiperdix REITT. 28
stenorostris APFB. 38
Stierlini FAUST 75
Stierlinianus REITT. 45
Strandi HAJÓSS 71
strigifrons GYLL. 57
Strobl REITT. 65
subauriculus REITT. 35
subrotundatus STIERL. 53
subsetulosus STIERL. 49
subsignatus BOH. 65
sulcatus FABR. 45
sulcirostris BOH. 77
szőrényensis CSIKI 15

taticus REITT. 21
tenuis STIERL. 39

tephreus SCHILSKY 67
tibialis SCHILSKY 70
transsylvanicus STIERL. (*Otiorrhynchus*) 47
transsylvanicus STIERL. (*Phyllobius*) 69
tristis FABR. 26
tristis SCOP. 51
trivialis BOH. 74
truncatus STIERL. 28, 29
tumidipes STIERL. 43

unicolor HERBST 23
urticae DEG. 70

velutinus GERM. 51

vespertinus GYLL. 73
Viertli WEISE 61
villosopunctatus GYLL. 26
viridans BOH. 67
viridescens ENDR. 73
viridiaeris LAICH. 77
viridicollis FABR. 76

Wankai REITT. 73
Weberi MERKL 42

xanthotrichus APFB. 53

zebra FABR. 49

4. család: CURCULIONIDAE — ORMÁNYOSBOGARAK

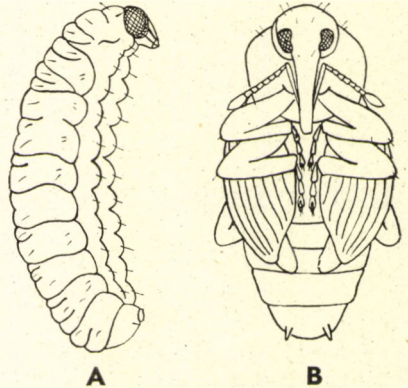
Írta

DR. ENDRÓDI SEBŐ

A Kárpát-medencében élő ormányosbogarak nagysága (ormány nélkül mérve) 1 és 22 mm között váltakozik, többnyire azonban kicsik vagy közepes nagyságúak. Fejük kivétel nélkül ormányszerűen megnyúlt, számos faj ormánya széles, lapos és rövid, másoké viszont keskeny, hengeres és hosszú. Az ormány tövét a szem elülső szélétől számítjuk. Torokkimetszésük az ormány alsó oldalára korlátozódik, toroklemezüik mindig jól fejlett. Felső ajkukat az ormány kitin-páncélja mindig eltakarja. Csápjuk térdes, vagyis tőize hosszú, mindig hosszabb a 3. íznel (csupán a Brachycerinae alcsaládba tartozó fajoké nem térdes), csápostoruk rendszerint 5—7 rövid ízből áll, az utolsó 3—4 íz pedig tojásdad bunkót alkot. Csápjukat nyugalmi helyzetben ormányuk oldalához húzzák, ahol az ormány oldalán a tőiz befogadására jól fejlett, hosszabb-rövidebb árok húzódik a szem irányában. Ez az ún. csápárok az Otiorrhynchinae alcsalád fajain az ormány felső oldalán helyezkedik el, ilyenkor a csáp töve a csápárokban felülről is szabadon látható, és a csápárkot kétoldalt többnyire öblös lemez (pterygium) határolja. Előtoruk elülső széle a szem táján sok esetben ívben kihúzott (szemkaréj). Lábaik rövidek, erősek, a növényeken való kapaszkodáshoz alkalmazkodottak, combjuk belső élén gyakran találunk tövist vagy fogat. Lábszáruk csúcsának belső sarka (ritkán a külső is) fogszerűen kihúzott. Lábfejzeik száma 4, karmaik mindig fejlettek.

Az ormányosbogarak növényevő állatok, lárváik is, imágóik is élő növények különböző részeivel táplálkoznak, és csak elenyészően kis számuk táplálkozik korhadékkal. Fajaik legnagyobb része tápnövényének állandóan ugyanazt a részét használja fel táplálkozás céljára, sőt sok esetben az új nemzedék is abban fejlődik ki anélkül, hogy a növényt elhagyná, más fajok viszont bábozódás céljából a földbe húzódnak. Legtöbbjük fénykedvelő, de vannak fényt kerülő fajok is, amelyek csak éjjel jönnek elő, nappal pihennek. Kevés fajok kizárólag a föld alatt tartózkodik, ezek vakok. Mozgásuk lomha. Általában kétivarosan szaporodnak, de néhány fajuk szűznemzéssel szaporodik. Ide tartozik a kártevő vincellérbogár (*Otiorrhynchus ligustici* L.) is. Az ilyen fajok közül egyesek hidegebb övezetben szűznemzéssel, melegebb égtáj alatt kétivarosan szaporodnak. Faunaterületünkön valószínűleg minden fajnak 1 nemzedéke van, de az új nemzedék elég gyakran már ugyanazon év őszén előjön, táplálkozik, és csak a hideg idő beálltával vonul téli szállására. Egyes fajok kedvezőtlen környezeti körülmények között imágó állapotban teljes évet is dipauzálhatnak.

Lárvájuk (1. ábra: A) erősen hajlott testalkatú, lábatlan, csak feje kitines. Rendszerint 3 vagy 4 vedlés után bábozódik. Bábja (1. ábra: B) szabad báb, azaz a kifejlett imágó jellegzetes alakját jól érzékelhetően tükrözi vissza. A föld alatt bábozódó fajok bábkamrát készítenek. Fejlődésük időtartama aránylag rövid, a hazánkban élő fajok esetében általában 2—3 hónapot vesz igénybe, legnagyobb részük imágó alakban telel át.

1. ábra. A: Ormányosbogár lárvája és B: bábja (Eredeti)

Egyike a legnagyobb fajszámmal rendelkező családoknak. Az egész világon több mint 30 000 faja ismeretes, ezek földünk minden szárazulatán előfordulnak. A Kárpát-medencében az eddigi kutatások alapján több mint 1200 faja fordul elő, közülük aránylag sok a mező- és erdőgazdasági stb. szempontból többé-kevésbé kártékony.

A z a l c s a l á d o k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (2) Csápjuk nem térdes (2. ábra: A), tőizének hossza alig különbözik a 2. ízétől, rövid és vastag, bunkója látszólag 1 ízből áll, a 2 utolsó ízt csak a csúcsán lementszett 1. íz korongján látható kör alakú barázdák jelzik. Rövid testalkatú, közepes nagyságú, fekete fajok, szárnyfedőik sokszor majdnem félgömb alakúak, erőteljesen rücskösök
1. alcsalád: **Brachycerinae**
- 2 (1) Csápjuk térdes (2. ábra: C), tőize mindig hosszabb az ostor 1. ízénél, bunkója mindig jól láthatóan 4 ízből áll.
- 3 (4) Testfelületüket feltűnően erős kinövések és szemölcsök borítják. Ormányuk igen rövid, fejük csupán kissé megnyúlt. Előtoruk oldala a szemük mögött erősen szögletesen előrenyúlik (2. ábra: D). Szárnyfedőik erősen domborúak, végük lapított és lecsapott (= *Eremninae*)
2. alcsalád: **Thecesterninae**
- 4 (3) Testfelületükön nincsenek erős kinövések, legfeljebb finomabb vagy durvább szemölcsök. Fejük erősebben ormányszerűen megnyúlt. Előtoruk oldala nem nyúlik szögletesen előre.

- 5 (6) Gödörszerű vagy hosszúkás csápárkuk a mindig széles, lapított és rövid ormány felső felületén, éspedig a csúcs közvetlen közelében helyezkedik el. (Azok a fajok, amelyeknek csápárka szintén az ormány hátoldalán húzódik, de amelyeknek ormánya hosszú, vékony, keresztmetszete kör alakú, vagy kétoldalt, és nem alulfelül lapított, más alcsaládokhoz tartoznak.) Ormányuk külső szélét elől a csápárok éles külső lemeze, az ún. pterygium alkotja. A csáp töve felülről jól látható (2. ábra: E), tőize túlér a szem hátulsó szegélyén. Szemük kicsi, átmérője kisebb, mint az ormány magassága. Ormányuk csúcsa rendszerint háromszög vagy félkör alakban kimetszett. A frissen kelt példányok rágója hosszú, sarló alakú függeléke van (2. ábra: B), amely azonban csakhamar letörik, és helyét csak a durva törésfelület jelzi

3. alcsalád: **Otiorrhynchinae**

- 6 (5) Ormányuk rövid, széles (2. ábra: F) és lapított, de csápárkuk az ormány oldalán helyezkedik el, vagy pedig az ormány hosszú, hengeres és vékony (3. ábra: A).*

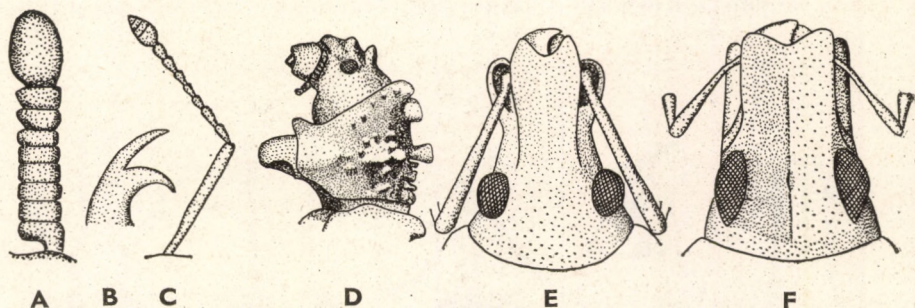
- 7 (10) Ormányuk rövid, széles és lapított.

- 8 (9) Előtoruk elülső szegélyén a szemek mögött nincsenek hosszú, előremeredő serteszőrök, legfeljebb mindenütt egyenletesen rövid, igen finom szőröcskék. Csápárkuk az ormány oldalán helyezkedik el, és legfeljebb külső széle látható felülről. Csápjuk tőize ritkán ér a szem hátulsó szegélyén túl

4. alcsalád: **Brachyderinae**

- 9 (8) Előtoruk elülső szegélyén a szemek mögött levő szakaszon a finom szegélyszőröcskéken kívül hosszú, előremeredő serteszőrök is észlelhetők (3. ábra: B)

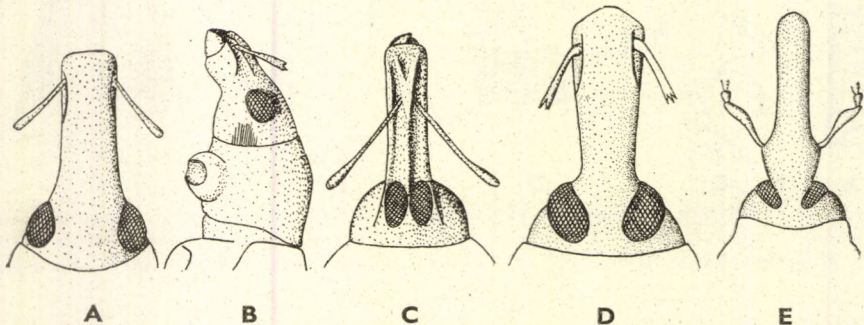
5. alcsalád: **Tanymecinae**

2. ábra. A: *Brachycerus foveicollis* GYLL. csápja — B: *Otiorrhynchus*-faj rágója sarló alakú függelékkel — C: *O. ligustici* L. csápja — D: *Herpes porcellus* LAC. feje és előtora oldalról — E: *Otiorrhynchus ligustici* L. és F: *Sitona humeralis* STEPH. feje felülről (Eredeti)

* A Myorrhininae alcsalád (lásd: 13. sorszám alatt) Magyarországon élő egyetlen fajának csápárka szintén az ormány hátoldalán húzódik, de szemei annyira felül fekszenek, hogy középén majdnem érintik egymást.

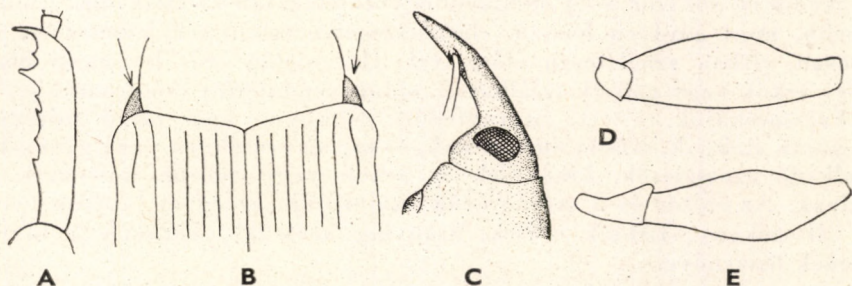
- 10 (7) Ormányuk hosszú, hengeres és rendszerint vékony, a Cleoninae alcsalád egyes nemeinek esetében azonban meglehetősen vastag. Rágójuk külső élén soha sincs sarló alakú függelék.
- 11 (12) Csápáruk meredek vagy laposabb ívben az ormány alsó oldalára kanyarodik, és mindig a szem alsó szélének a magassága alatt végződik. Ormányuk vagy vastag és a csúcsán kiszélesedő, vagy vékony és keresztmetszete kör alakú. Elülső csípőik az előmell hátulsó széléhez közelebb fekszenek, mint az elülsőhöz. Többnyire nagy, erősen hosszúkás, ritkán (*Larinus*) rövid testalkatú fajok, szárnyfedőjük csúcsa néha hegyesen kihúzott
6. alcsalád: **Cleoninae**
- 12 (11) Csápáruk egyenes, rendszerint egyenesen a szem felé irányul, vagy legfeljebb a szem alsó szélének a magasságában végződik.
- 13 (14) Szemeik laposak, a homlokon fekszenek, és egymást közepén majdnem érintik (3. ábra: C). Csápáruk az ormány hátoldalán foglal helyet, csápjuk az ormány közepe táján ízesül, az ormány ezen a helyen púpos
7. alcsalád: **Myorrhinae**
- 14 (13) Szemük oldalt álló, csápáruk az ormány oldalán fut végig, elől legfeljebb keskeny széle látható felülről.
- 15 (16) Csápjuk az ormány csúcsához közel ízesül (3. ábra: D), ormányuk vége gyengén kiszélesedik, és csápáruk keskeny külső széle az ormánytő közelében felülről jól látható. Karmaik a tövükön szabadok
8. alcsalád: **Hyperinae**
- 16 (15) Csápjuk többnyire az ormány közepe táján ízesül (3. ábra: E), csupán a *Cossonus* CLAIRV. nem fajainak csáptöve közelíti meg

3. ábra. A: *Lixus ascanii* L. feje felülről — B: *Tanyemecus palliatus* FABR. feje és előtora oldalról — C: *Myorrhinus albolineatus* FABR., D: *Phytonomus variabilis* HERBST és E: *Calandra granaria* L. feje felülről (Eredeti)

jobban az ormány csúcsát; e fajok ormánya a csúcsán lapátszerűen kiszélesedik, az *Eremotes* WOLL. nem fajainak az ormánya viszont igen rövid, nem hosszabb a szélességénél. Ormányuk hosszú, hengeres, csápáruk teljesen oldalt álló, felülről egyáltalán nem látszik. Karmaik szabadok vagy a tövükön összenőttek.

- 17 (18) Valamennyi lábszárak csúcsának a külső sarkán tövisszerű sarkantyú van (4. ábra: A), csupán a *Sphaenophorus* nem fajain találunk a belső sarkon 1—1 tövist; ezeknek a fajoknak elülső lábszárát azonban felül erőteljes pontsorok lécekre osztják. Karmaik mindig szabadok 9. alcsalád: **Calandrinae**
- 18 (17) Valamennyi lábszárak csúcsának legfeljebb a belső sarkán van 1—1 tövis, vagy egyiken sincs, elülső lábszárak felső felületén nincsenek erőteljes pontsorok. Karmaik szabadon állók vagy tövükön összenőttek.
- 19 (20) A középmell oldallemezei nagyok, felhúzódnak a hátoldalra is, úgyhogy az előtér hátulsó sarka és a szárnyfedők válla között jól láthatók (4. ábra: B) 10. alcsalád: **Ceutorrhynchinae**
- 20 (19) A középmell oldallemezei kicsik, felülről nem láthatók, csupán a Curculioninae alcsalád Curculionini nemzetségéhez tartozó fajok oldallemeze látható még kissé felülről, de ezek a fajok általában nagyobbak, szárnyfedőik rövidek, erősen háromszög alakúak, a széles válltól a csúcs felé erősen elkeskenyednek.
- 21 (26) Csápástoruk 6 vagy 7 ízből áll.
- 22 (25) Hátsó combjuk nem megvastagodott, ugrólábuk nincs.
- 23 (24) Ormányuk egyenlő vastagságú, a csúcsa felé nem keskenyedik el (különösen oldalnézetben jól megfigyelhető bélyeg). Potrohuk

4. ábra. A: *Calandra granaria* L. elülső lábszára — B: *Ceutorrhynchus macula-alba* HERBST középmelle — C: *Tychius flavus* BOH. feje oldalról — D: *Mecinus*-faj és E: *Nanophyes*-faj combja és tompora (Eredeti)

2. haslemeze hátul egyenes, hátrafelé kétoldalt nem csúcsosan megnyúlt 11. alcsalád: **Curculioninae**
- 24 (23) Ormányuk, különösen oldalról nézve, a csúcs felé erősen elkeskenyedik (4. ábra: C). A potroh 2. haslemeze kétoldalt csúcsosan hátrafelé megnyúlt 12. alcsalád: **Tychiinae**
- 25 (22) Hátulsó combjuk erősen megvastagodott, ugrólábuk van 13. alcsalád: **Rhynchaeninae**
- 26 (21) Csápostoruk 4 vagy 5 ízből áll.
- 27 (28) Tomporaik kicsik, szorosan hozzásimulnak a combok tövéhez, úgyhogy azoktól alig különböztethetők meg (4. ábra: D). Combjuk belső élén legfeljebb 1 fog van. Pajzsocskájuk jól látható. Szárnyfedők töve nem rovátkolt 14. alcsalád: **Meciniinae**
- 28 (27) Tomporaik nagyok, a comboktól jól elkülönültek (4. ábra: E). Combjuk belső élén többnyire 1 nagyobb fog és előtte 1–3 kisebb, éles fogacska látható. Pajzsocskájuk nem látható. Szárnyfedőjük töve sűrűn és finoman rovátkolt 15. alcsalád: **Nanophyesinae**

1. alcsalád: **Brachycerinae**

Közepes és nagytermetű ormányosbogarak, hátoldaluk fekete vagy barna, sokszor azonban piszkosbarnás kéreggel bevont, amely különösen a rücskösen szemölcsözött felület mélyedéseiben tapad meg. Ormányuk rövid és vastag, felül lapított, csápáruk a szem elülső szegélyéhez közel az ormány oldalán húzódik, felülről nem látható. Csápjuk látszólag 9-ízes, rövid és vastag, nem terdes, első ízei is csak kevéssel hosszabbak, mint amilyen szélesek, a többi rendszerint harántos. Bunkója 1 látható ízből áll, ennek csúcsa rézsútosan lemetszett és kehelyszerű öblében ül az utolsó 2 csápíz. Szemük oldalt helyezkedik el, sokszor a fej oldalával együtt magasan kiemelkedik. Előtoruk szélesebb, mint amilyen hosszú, elülső szegélye egyenesen lemetszett, vagy karéjosan, ritkán szögletesen előre ível. Hátoldalán erős hosszanti bordák és mély árkok vagy gödrök találhatóak, oldala rendszerint csúcsosan kiszélesedik. Pajzsocskájuk rejtett. Szárnyfedők többnyire igen rövid tojásdadok vagy gömb alakúak, erősen domborúak, és rajtuk erősebben vagy gyengébben kiemelkedő szemölcsök, kinövések és árkok vagy gödrök hosszanti sorai húzódnak. Az előtor és a szárnyfedők skulptúrája az egyes fajokon belül is igen változékony. Lábaik erősek, aránylag hosszúak, karmaik a tövükön nincsenek összenőve.

Az egész világon 8 nemhez tartozó mintegy 320 fajukat ismerjük, amelyek legnagyobb része Dél-Afrikában él, kisebb része a trópusi Afrikában; a Földközi-tenger környékét csak néhány faj éri el. A Kárpát-medencében csak 1 nemük fordul elő.

1. nem: *Brachycerus* OLIV.

A nem általános jellege, valamint bélyegei egyeznek az alcsalád bélyegeivel.

A nemnek összesen majdnem 300 faja ismeretes. A Kárpát-medencében élő 5 faja közül Magyarország területén eddig csak 1 faj jelenlétét állapították meg, a többi, köztük az igen jellegzetes testalkatú *B. undulatus* FABR. (7. ábra: B) Horvátországban él.

5. ábra. *Brachycerus foveicollis* GYLL. (Eredeti)

- 1 (2) Előtórának a szemkaréja jól fejlett, szögletes (6. ábra: B). Szemgödre teljesen a fej oldalán fekszik, fölötte csak nagyobb szemölcsszerű dudor áll ki. Hatszögletű előtórán számos gödöröszerű pont látható, 2 hosszanti léce gyenge, csak a tő közelében dudorodik ki erősebben; az előtór oldalai középen háromszög alakúan megnyúltak. Szárnyfedőinek a skulptúrája változékony, többnyire a varrat mentén a nagy szemölcsök távolabb állanak egymástól, mint amilyen széles 1—1 szemölcs, a 2. közterecske sima, vagy ritkábban szintén szemölcsözött, a 3. helyén egymást érintő és kissé rendetlen sorban elhelyezkedő nagy szemölcsök láthatók, a többi közterecske erősen domború és szemölcyszerűen tagolt (5. ábra). 7—13 mm.

Kelet-mediterrán faj. Magyarországon a nyílt, sztyeppeszerű területeken él, de nem gyakori. III—VI. (= *muricatus* FABR.)

foveicollis GYLL.

- 2 (1) Előtorának elülső szegélye egyenesen lementszett, vagy legfeljebb gyengén ívelt (6. ábra: A). Rövid, zömök fajok, szárnyfedők felülről nézve rövid tojás alakúak, oldalai erősen ívelték (7. ábra: A).
- 3 (4) Előtorának 2 hosszanti léce távol áll egymástól, a kettő között hosszú, meglehetősen erős középléc húzódik, amely azonban sem a csúcsát, sem a tövét nem éri el (6. ábra: D). Szemgödre lemezszerűen a homloka fölé emelkedik. Előtora sűrűn és igen durván, gödörszerűen pontozott. Szárnyfedőin 3 sor gyéren álló nagy szemölcs látható, minden szemölcs hátul (sértetlen példányokon) sűrűn szőrözött. 7—15 mm.

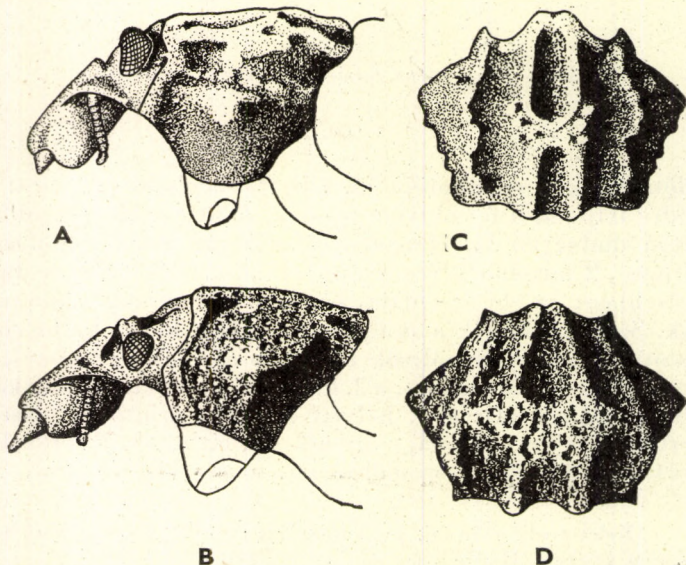
Mediterrán faj; a Kaukázusban is előfordul. A Kárpát-medencében Horvátországban és állítólag a Bánátban is gyűjtötték

[*Iutosus* GYLL.k

- 4 (3) Előtorának 2 hosszanti léce egymást erősen megközelíti, közöttük nincsen középléc, legfeljebb a középtájon van rövid hosszanti ránc (6. ábra: C). Előtora durván pontozott vagy ráncolt, hosszanti lécei végig párhuzamosak. Szemgödre erősen a homloka fölé emelkedik. Szárnyfedőinek skulptúrája rendszerint sokkal durvább, és szemölcsei nagyobbak, sokszor bütyökszerűek. Általában jóval kisebb, mint az előző faj. 7—12 mm.

Mediterrán faj. Faunaterületünkön eddig szintén csak Horvátországban találták

[*algirus* FABR.]

6. ábra. A: *Brachycerus algirus* FABR. és B: *B. foveicollis* GYLL. feje és előtora oldalról — C: *B. algirus* FABR. és D: *B. lutosus* GYLL. előtora (Eredeti)

2. alcsalád: **Thecesterninae**

Közepes termetű, rövid, erősen domború fajok, feltűnően hasonlítanak a *Brachycerus*-fajokhoz. Fejük csak gyengén megnyúlt, ormányuk jóformán nincs. Kis szemük mélyen a fej oldalán ül. Csápjuk térdes, tőize aránylag rövid, külső oldala lapított, bunkója 3 ízből áll. Homlokuk lapított. Előtorukon erős kinövések vannak, oldala a szem mögött háromszög alakúan előrenyúlik. Pajzsocskájuk nem látható. Szárnyfedők egymással összenőttek, félgömb-szerűek, a végük felé lapítottak és meredeken lecsapottak. Lábaik erősek, aránylag hosszúak, combjaik nem erősen megvastagodottak, belső oldalukon nincs fog. Lábszáraik végig majdnem egyforma vastagok, csúcsukon nincsenek tövises vagy fogak. Vastag lábfejeik első 3 íze rövid, a 3. íz is csak gyengén kimetszett, nem kétkaréjos, utolsó íze hosszabb; szabadon álló karmaik erősek.

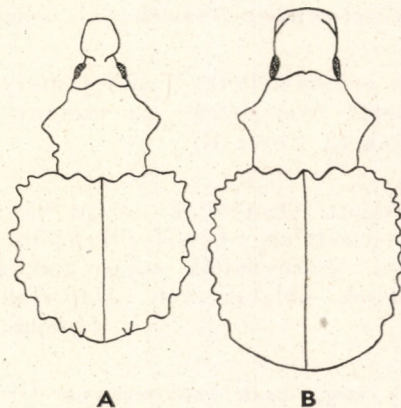
Összesen 4 nembe sorolt 10 mediterrán elterjedésű fajuk ismeretes; közülük 1 nem 1 faja hazánkban is előfordul.

1. nem: **Herpes BEDEL**

A nem jellemzése egyezik az alcsaládéval.

Az eddig ismert 3 mediterrán elterjedésű faja közül 1 faunaterületünkön is előfordul.

- — Alapszíne fekete, de felületét piszkosszürke bevonat takarja. Homlokán kétoldalt 1—1 erős szemölcs foglal helyet. Előtorának a korongján 2 pár, a csúcsa felé erősen kiszélesedő szarvacska látható, az 1. pár az elülső szegélyen, a 2. a közepe előtt helyezkedik el. Az előtor oldalának elülső harmadában 1—1 majdnem vízszintesen elálló, a csúcsa felé nem kiszélesedő szarvacska látható, felületének többi részét elég sűrűn álló magas szemölcsök borítják (2. ábra: D). Szárnyfedőin 3—3 sor nagy bütyök húzódik, a közöttük

7. ábra. A: *Brachycerus algirus* FABR. és B: *B. undulatus* FABR. testének körvonalai (Eredeti)

levő közterecskéken gyéribben álló kisebb szemölcsök találhatóak, különben sima. 6—8 mm.

Mediterrán elterjedésű faj. Magyarországon eddig csak Csalapuzstán (Zest m. gyűjtötték. Igen ritka

porcellus LAC.

3. alcsalád: **Otiorrhynchinae**

Közepes nagyságú ormányosbogarak, csak kis részük apró termetű. Ormányuk rövid, vastag, felül rendszerint lelapított. Gödörszerű vagy hosszúka csápárkuk az ormány hátoldalán húzódik, úgyhogy a benne ízesülő csáp töve felülről szabadon látható. A csápárkot kívül rendszerint magas, kissé öblös lemez, a pterygium határolja. Ez a lemez azonban sokszor nem fejlődött ki, különösen akkor, ha a csápárok gödörszerű. Csápjuk térdes, tőze mindig lényegesen hosszabb az ostor első ízénél, és mindig túlér a szem hátulsó szegélyén, bunkója rendszerint 4 ízből áll. Szemük kicsi, keskenyebb az ormány magasságánál. Ormányuk csúcsa rendszerint háromszög vagy félkör alakúan kimetszett. A frissen kelt példányok rágóján hosszú, sarló alakú kinövés van (2. ábra: B), amely azonban csakhamar letörik, és helyét csak a durva törésselület jelzi.

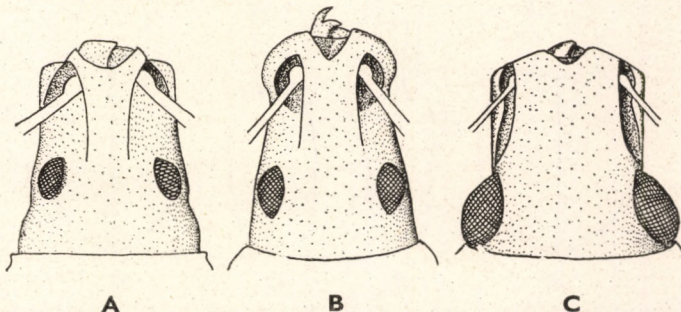
Az egész földkerekségen eddig mintegy 4500 faja ismeretes, és pedig a legtöbb a palearktikus régióban. A Kárpát-medencében 245 faj fordul elő, ezek nagy része a magashegységek lakója. Magyarországon eddig 93 fajt mutattak ki.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (10) Karmaik szabadon állók, a tövükön nem nőttek össze (9. ábra: B).
- 2 (9) Szemük a fej felső széléhez közelebb fekszik, mint az alsóhoz.
- 3 (8) Csápbunkójuk 1. íze hosszabb a 2.-nál. A csápárok pterygiuma a legtöbb esetben erősen fejlett. A hátulsó csápók egymástól igen távol állnak, közel az utómell széléhez (1. nemzetség: *Otiorrhynchini*).
- 4 (7) Ormányuk az erősen fejlett és széles pterygiumuk, valamint az ormánytő között összeszűkül, az ormány oldalai felülnézetben tehát homorúak (2. ábra: E).
- 5 (6) Szemük jól fejlett. Ormányuk csúcsa háromszög alakúan vagy félkörösen kimetszett vagy bemélyedt. Előtoruk többnyire rövidebb a szélességénél, szárnyfedők tojás alakúak, rendszerint meg lehetőszen szélesek, oldaluk ívelt. Alapszínük fekete vagy sötétbarna
1. nem: *Otiorrhynchus* GERM.
- 6 (5) Szemük nincs vagy csak csökevényes. Ormányuk csúcsán sem kimetszés, sem bemélyedés nincs. Előtoruk hosszabb a szélességénél.

Szárnyfedők keskenyek és hosszúak. Alapszínük sárga vagy vöröses
[2. nem: *Troglorrhynchus* SCHMIDT]

- 7 (4) Csápáruk külső szélén nincs pterygium, ezért ormányuk a csúcán nem is szélesedik ki, oldalai felülnézetben párhuzamosak vagy gyengén kipúposodnak, kivételesen igen gyengén homorúak (8. ábra: A). Fényes felületüket finom szőrök és nem serték borítják, pikkelyeik nincsenek. Előtörük a közepén majdnem olyan széles, mint a szárnyfedők. Szemük kicsi, kerekded, nem tojásdad
3. nem: *Stomodes* SCHÖNH.
- 8 (3) Csápbunkójuk 1. íze nem hosszabb a 2.-nál. Csápáruk kerekded vagy kissé hosszúkás, pterygiumuk gyengén fejlett. Ormányuk csúcsa mélyen kimetszett, oldalainak alsó élei párhuzamosak, vagy a csúcs felé gyengén összefutók. Hátsó csípőik közelebb állnak egymáshoz, közel az utómell szélességének a közepén foglalnak helyet. Előtörukat és szárnyfedőiket rendszerint pikkelyek és szőrök vagy serték takarják (2. nemzetség: *Ptochini*. Magyarországon nincsen képviselője).
- 9 (2) Szemük a fej oldalának a közepe táján foglal helyet. Csápjuk igen rövid és vastag, válluk kissé szögletes vagy lekerekített, ritkán szélesebb az előtör tövénél. Felületüket sertesorok és pikkelyek borítják, de sokszor piszkos színű lepedék takarja. Csápáruk az ormány oldalán húzódik, de nagy részben felülről is látható: a *Trachyphloeus* GERM. nem egyes fajai, lásd a Brachyderinae alcsaládnál.
- 10 (1) Karmaik a tövükön összenőttek (9. ábra: C).
- 11 (12) Szemük a fej oldalának a közepén, vagy még annál is lejjebb ül. Csápáruk az ormány oldalán húzódik, egy része azonban gyakran felülről is látható: a *Trachyphloeus* GERM. nem néhány faja, lásd a Brachyderinae alcsaládnál.

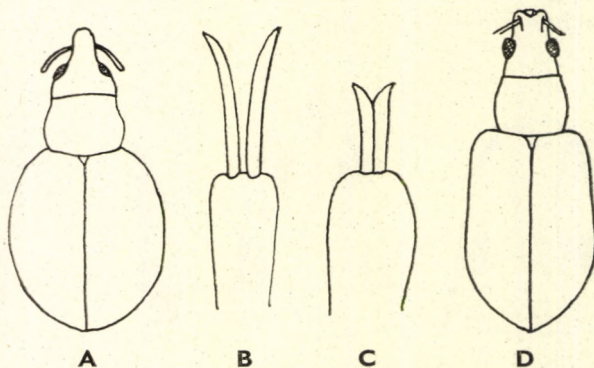
A

B

C

8. ábra. A: *Stomodes gyrosicollis* BOH., B: *Peritelus familiaris* BOH. és C: *Brachysomus echinatus* BONDS. feje (Eredeti)

- 12 (11) Szemük a fej felső széléhez áll közel.
- 13 (24) Szárnyfedőik tojásdadok vagy félgömb alakúak, vállaik teljesen lekerekítettek (9. ábra: A).
- 14 (19) Előtörök és szárnyaik fényesek, kopaszak, vagy legfeljebb gyérebbről vagy sűrűbb szőrözettel borítottak, pikkelyeik nincsenek. Csápárkuk hosszúkás, hátul ellaposodó. Hátulsó csipőik az utómell oldalától távol, tehát egymáshoz meglehetősen közel állanak (3. nemzetség: *Mylacini*).
- 15 (16) Aránylag nagy fajok (9—11 mm). Lábaik erősek, sűrűn szőrözöttek. Hátulsó lábszáruk csúcsa rézsútosan lemetszett, és apró sertékkal szegélyezett. Előtörök igen sűrűn és finoman pontozott. Egész hátoldalukat sűrű, testhez simuló szőrözet fedi. Combjaik belső élén fog van [4. nem: *Elytrodon* SCHÖNH.]
- 16 (15) Jóval kisebb fajok (2,5—4 mm). Lábaik karsúbbak, lábszáraikon csak gyéren elszórt szőrök találhatók. Combjaik egyszerűek vagy csak ritkán fogozottak. Homlokukon nincsenek hosszanti ráncok.
- 17 (18) Előtörök mindig jól láthatóan szőrös, a szőrök az előtor korongján is harántirányban helyezkednek el. Színük fekete. A Magyarországon előforduló fajok szárnyfedői majdnem félgömb alakúak, finom, testhez simuló szőrözettel; a varrat mentén többnyire sűrűbben szőrös fehérés sáv húzódik. Ormányuknak a háta egyenes
5. nem: *Mylacus* SCHÖNH.
- 18 (17) Előtörök korongja rendszerint alig láthatóan szőrözött, a szőrök igen rövidek, felállóak; ha hosszabbak, akkor nem harántirányban helyezkednek el, hanem a közepe mentén széles sávban hátrafelé

9. ábra. A: *Mylacus rotundatus* FABR. testének körvonalai — B: *Otiorrhynchus ligustici* L. szabadon álló és C: *Peritelus familiaris* BOH. összenőtt karma — D: *Phyllobius oblongus* L. testének körvonalai (Eredeti)

irányulnak. Rendszerint sárgás fajok. Szárnyfedőjük tojásdad, szőrözetük általában gyér, igen rövid felálló, csak kivételesen sűrűbb, meglehetősen hosszú, felálló szőrökkel (*O. mollinus* BOH.); varratuk mentén soha sincs fehéres szőrsáv. Sok fajuk ormányát a homloktól mély nyereg választja el

6. nem: **Omius** SCHÖNH.

19 (14) Hátoldalukon az esetleges szőrökön kívül mindig pikkelyek is találhatóak.

20 (23) Csápárukuk gödör alakú, néha hosszúkás, de felülről ilyenkor is egész terjedelmében látható (8. ábra: B). Szárnyfedőiken soha sincsenek vastag, elálló serték, legfeljebb sűrű felálló szőrök. Csápjuk tőize túlér a szem hátulsó szegélyén. Combjaik belső élén nincs fog.

21 (22) Hátoldalukat olyan sűrűn takarják a szürkés és barnás pikkelyek, hogy a kitin-felület nem, vagy csak alig látható; a pikkelyek között rövid serték is láthatók. Hátulsó csípőik nagyon távol állnak egymástól, majdnem az utómell oldalszegélyéig tolódnak el, az utómell oldallemezét a középlemeztől nem választja el éles varrat (4. nemzetség: *Peritelini*)

7. nem: **Peritelus** GERM.

22 (21) Testfelületük pikkelyezése jóval gyérebb. Hátulsó csípőik közelebb állnak egymáshoz, az utómell oldalszegélyétől távol ízesülnek. Az utómell oldallemezét a középlemeztől éles varrat választja el (5. nemzetség: *Cyclopterini*)

8. nem: **Argoptochus** WEISE

23 (20) Csápárukuk az ormány oldalán húzódik, nem gödör alakú, hanem hátrafelé ellaposodó, felülről, különösen elöl, a külső széle jól látható, teljes terjedelme azonban nem (8. ábra: C): a *Brachysomus* STEPH. nem néhány faja (pl. *B. echinatus* BONSD., *B. setiger* BOH.), lásd a Brachyderinae alesaládnál.

24 (13) Válluk szögletesen kiugró, rendszerint jóval szélesebb az előtor tövénél (9. ábra: D). Combjaik belső élén többnyire fog található. Felületük többé-kevésbé sűrűn pikkelyezett (6. nemzetség: *Phyllobiini*)

9. nem: **Phyllobius** SCHÖNH.

1. nem: **Otiorrhynchus** GERM.

Közepes termetű ormányosbogarok (10 ábra). Színük többnyire fekete, néha csápjaik és lábaik — legalább részben — vörösek vagy barnák; testük kopasz vagy többé-kevésbé sűrű pikkelyezéssel, esetleg szőrökkel borított. Előtörük aránylag kicsi, szárnyfedők szélesebb vagy keskenyebb tojás alakúak. Ormányuk széles, lapos, aránylag rövid, csúcsán a pterygiumok jól fejlettek, ezért csúcsa kiszélesedik; oldalai a kiszélesedett csúcs és az ormánytő között felülről nézve homorúan íveltek, csúcsa háromszög alakúan kimetszett vagy lapított,

az így keletkezett háromszög alakú teret gyakran lécecske határolja. Csápjuk karcsú, hosszú, tőize mindig túlér a szem hátulsó szegélyén. Szemük kicsi. Lábaik erősek, combjaik belső élén sokszor található 1—1 fog, más fajokon azonban nem.

A nemnek eddig több mint 1000 faja ismeretes, közülük a Kárpát-medencében több mint 160 előfordul. Magyarországon eddig 59 fajt mutattak ki, további 25 faj kimutatása pedig várható. Egyes fajok elterjedési területe igen szűk, néha csak egy-egy hegység területére

10. ábra. *Otiorrhynchus multipunctatus* FABR. (Eredeti)

korlátozódik. A legtöbb faj polifág, imágóik a növények leveleit, lárváik a gyökereket fogyasztják; a magashegységekben élő fajok imágói gyakran kövek alatt tartózkodnak. Gazdasági szempontból csak kevés fajnak van jelentősége.

- 1 (178) Szárnyfedőik közterecskéi a csúcs közelében is egyformán laposak vagy csak kissé domborúak, a 3. közterecske nem emelkedik ki bordaszerűen, és nem végződik a csúcs előtt bütyökben (11. ábra: A).
- 2 (163) Elülső lábszáruk csúcsán legfeljebb csak a belső sarok éles, töviszerű, a külső ívesen lekerekített vagy tompaszögű (11. ábra: C).
- 3 (12) Mindkét szárnyfedőjükön 12—12 pontsor található. A 7. barázda közvetlenül a vállbütyök alatt kezdődik. Minden combjuk fogatlan (1. alnem: *Dodecastichus* STIERL.).

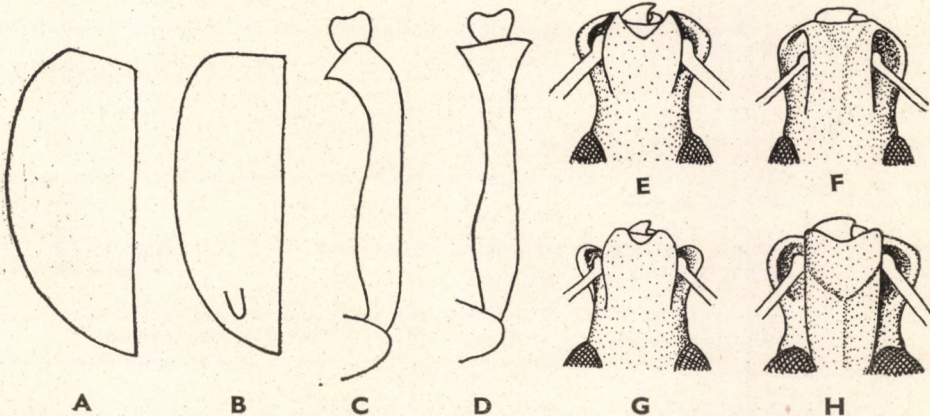
- 4 (5) Szárnyfedőinek vastag szőrei fémes csillogásúak. Fekete, lábai a sötétebb térdek és lábfejek kivételével vörösek, csápjai barnásfeketék. Testét többnyire meglehetősen sűrűn álló fémes csillogású szőrök borítják, amelyek az előtoron legnagyobb részben harántirányban helyezkednek el, a szárnyfedőkön pedig helyenként sűrűbben tömörült szőrökből álló foltokat alkotnak. Ormányúcsán a kimetszés sekély és nem élesen határolt. Előtorának a korongján különböző nagyságú lapos szemölcsök észlelhetők, a szemölcsök között sűrűn és finoman pontozott, oldalainak a skulptúrája sem lényegesen durvább. Szárnyfedőinek közterecskéit szintén szabálytalanul elhelyezkedő hasonló szemölcsök díszítik, ezek a szárnyfedők csúcsa felé kissé erősödnek; a nőstény szemölcsei általában erősebbek, a hím utolsó haslemezén sekély hosszanti bemélyedés van. 7—10 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj. Magyarországon a Dunántúl több helyén gyűjtötték (= *capellae* APFB., *conspurcatus* STIERL.)

geniculatus GERM.

Változatai:

1. Szárnyfedőin a szőrök sűrűn állnak, és márványszerű foltokba tömörülnek, zöldes csillogásúak. — A leggyakoribb forma **forma typica**
 2. Szőrei vörösaranyos csillogásúak. — Ritka. (= *Ganglbaueri* APFB.)] **aurotomentosus** CSIKI
 3. Szárnyfedőin a szőrök apró, izolált foltocskákat alkotnak. — Ritka **ab. szörényensis** CSIKI
 4. Lábai teljesen barnásfeketék. — Faunaterületünkön még nem került elő (= *herbiphagus* APFB.) [ab. **Eppelsheimi** APFB.]
- 5 (4) Szárnyfedőiken a szőrök vékonyabbak, és sohasem fémes csillogásúak. Előtoruk korongja — ritkán a csúcsi rész közepe kivételével — határozott szemölcsökkel, a szemölcsök között ritkán finom pontozás is észlelhető.

11. ábra. A: *Otiorrhynchus ligustici* L. és B: *O. chrysops* HERBST bal szárnyfedője — C: *O. multipunctatus* FABR. és D: *O. ligustici* L. elülső lábszára — E: *O. inflatus* GYLL., F: *O. rugosostriatus* GOEZE, G: *O. pulverulentus* GERM. és H: *O. ligneus* OLIV. ormánya (Eredeti)

- 6 (7) Előtorának a csúcsi része a közepén sűrűn pontozott, ezen a részen a szemölcsök hiányoznak. Fekete, lábai, a sötétebb térdek és lábfejek kivételével, valamint csápjai vörösek. Testének a szőrözete egyenletesen eloszott. Az ormánycsúcs kimetszése félkör alakú, rövid és tompán határolt. Előtorán a szemölcsök az oldalaikon is alig durvábbak, mint a korong hátulsó felén. Szárnyfedőinek alig domború közterecskéin a szemölcsök valamivel finomabbak, mint az előtor szemölcsői, a szemölcsök között levő pontocskák csak helyenként és gyengén láthatók; harántirányú ráncok hiányoznak vagy alig vehetők észre. A nőstény szárnyfedői szélesebbek, és csúcsi részük meredekebb, mint a híméi. 7—9 mm.

Mediterrán faj. Magyarországon a Dunántúlon, valamint a Duna—Tisza közén nem ritka. IV—VIII. (= *scabricollis* GERM.)

maxix OLIV.

Változatai:

1. Lábai mindenütt barnásfeketék. — Ritka ab. *negrociliatus* REITT.
 2. Testének a skulptúrája finomabb, szőrözete sűrűbb és porszerűen apró. — Eddig csak Horvátországban gyűjtötték [ab. *pruinus* GERM.]
- 7 (6) Előtoruk csúcsi részén is határozott szemölcsök vannak.
- 8 (9) Az ormánya csúcsán levő kimetszés igen nagy, háromszög alakú, élesen határolt, hátulsó szöglete eléri a csáp tövének a vonalát (11. ábra: E). Teljesen fekete, csak csápjai valamivel világosabbak. Finom szőrözete az előtoron egyenletesen elosztott; a szárnyfedőkön a helyenként sűrűbben álló szőrök foltokat alkotnak. Az előtor szemölcsői a nőstényeken kissé finomabbak. Szárnyfedőinek közterecskéin a szemölcsök kissé nagyobbak, mint az előtoron, gyakran gyenge harántirányú ráncok folynak össze. A nőstény szárnyfedőinek vége majdnem merőleges, a hímé domború. 6—10 mm.

Közép-Európa hegyvidékein él. Magyarországon csak szórványosan fordul elő. V—VII, IX.

inflatus GYLL.

Változatai:

1. Lábai feketék, csápostorának középső ízei is valamivel hosszabbak, mint amilyen szélesek **forma typica**
 2. Lábai a sötét térdek kivételével barnák vagy vörösek. — Igen ritka (= *picipennis* STIERL.) ab. *salebrosus* BOH.
 3. Csápostorának 4—7. íze nem hosszabb, mint amilyen széles, a nőstény szárnyfedői igen szélesek és rövidek. — Horvátországban elég gyakori [var. *inflatoides* REITT.]
- 9 (8) Ormánycsúcsuk kimetszése sokkal kisebb, háromszög vagy félkör alakú, hátulsó szöglete nem éri el a csápok tövének a vonalát (11. ábra: G).

- 10 (11) Csápja vékony, ostorának 4—7. íze lényegesen hosszabb, mint amilyen széles. Hátsó lábszárának a csúcsát övező szőrkoszorú fekete, még a piros lábú példányokon is. Szárnyfedői a csúcsig egyenletesen boltozottak. Fekete, lábai a térdék és a lábfejek kivételével, valamint csápjai vörösek. Szőrözete majdnem egyenletes elosztású, csak néha a szárnyfedők oldalán alkot halvány foltokat. Előtorán rendszerint finom, éles, sokszor azonban lapos szemölcsök vannak, a szemölcsök közötti részek finoman és sűrűn pontozottak. Szárnyfedői hosszú szív alakúak, csúcsuk hátrafelé erősebben kihúzott és erősebben elkeskenyedő. Szemölcsői meglehetősen durvák, harántirányban nem alkotnak ráncokat. 8—14 mm.

Kelet-európai elterjedésű faj. Magyarországon szórványosan fordul elő. Tápnövényeként a szőlőt említik. V—VII. (= *periscelis* STIERL.)

pulverulentus GERM.

Változatai:

1. Lábai legalább részben vörösek, szárnyfedőinek a közterecskéin a szemölcsök finomabbak, egymástól elszigeteltek **forma typica**
2. Lábai feketék. — Nem ritka (= *orni* APFB.) ab. **adumbratus** STIERL.
3. Szárnyfedőinek szemölcsői igen durvák, sok helyen a pontsorokra is átterjednek. — Ritka ab. **rumicis** APFB.
4. Szárnyfedői jól láthatóan foltosan szőrözöttek. — Gyakori ab. **conspurcatus** STIERL.

- 11 (10) Csápja vastagabb, ostorának 4—7. íze rövidebb vagy ritkán olyan hosszú, mint amilyen széles. Fekete, lábai a térdék és a lábfejek kivételével vörösek, csápjai (és néha lábai is) majdnem feketék. Gyéren (csak ritkán sűrűbben) álló és igen finom szürke szőrei a szárnyfedőkön is egyenletesen oszlanak el. Ormánycsúcsának kimetszése kicsi, félkör alakú, jól elhatárolt. Előtorán a szemölcsök finomak, élesek, a szárnyfedőin durvábbak, és harántirányban gyakran összefolynak. A szárnyfedők legszélső rovátkája a csúcs előtt is egyszerű, nem gödørszerűen kimélyített, hasonlóképpen a varrat melletti rovátka vége is legfeljebb valamivel mélyebb, de nem gödørszerű. 8—10 mm.

Elterjedési területe a Balkán félsziget északi fele. A Kárpát-medencében a Bánátban, Erdélyben és Horvátországban előfordul; Magyarországon még nem került elő. V.

[**obsoletus** STIERL.]

- 12 (3) Mindkét szárnyfedőjükön 10—10 pontsor található, a 7. barázda mélyen a vállbüttyök alatt indul ki.
- 13 (96) Minden combjuk belső éle fogatlan, a combok sok esetben bunkószerűen megvastagodottak, és belső élük a csúcs felé mélyen, de nem szögletesen kimetszett; fog ebben az esetben sincs rajta (2. alnem: *Otiorrhynchus* s. str.).

- 14 (19) Páratlan közterecskék bordaszerűen kiemelkednek, a párosak laposak, vagy legalább lényegesen alacsonyabbak, mint a páratlanok.
- 15 (16) A közterecskéket elválasztó pontsorok minden pontjában 1—1 kerekded pikkely ül. Teste igen sűrűn, sárgán és barnán márványozottan pikkelyezett. Fekete, csápja és lábai vörösek, páratlan közterecskéi bordaszerűen kiemelkednek, és rajtuk 1—1 sor felálló, durva serteszőr húzódik. Ormánya sűrűn pikkelyezett, de csúcsa elég nagy terjedelemben csupasz. Szeme gyengén kidomborodó, csápja vastag, 4—7. ostoríze nem hosszabb, mint amilyen széles. Előtora majdnem gömb alakú, korongján is jól láthatóan szemölcsözött. Szárnyfedői szélesek, szív alakúak. 4—6 mm.

Közép- és észak-európai faj. Magyarországon a Kőszegi-hegységben és Sopronban, fenyvesekben került elő. VI—IX.

scaber L.

- 16 (15) A közterecskéket elválasztó pontsorok pontjaiban nincsenek kerekded pikkelyek. Felületük gyéren, sokszor foltosan pikkelyezett vagy szőrözött.
- 17 (18) Ormánya alig pontozott. Szeme teljesen lapos, nem domborodik ki a fej oldalából. Fekete, csápja és lábai valamivel világosabbak. Homloka sima. Előtora erősen domború, kerekded, hosszanti közévonalában hátrafelé elenyésző széles barázdával, felülete sűrűn és durván szemölcsözött. Szárnyfedői szív alakúak, pontsorai nagy pontokból állnak, úgyhogy a páros közterecskék csak teljesen lapos és igen keskeny csík alakjában maradtak meg. A páratlan közterecskék szemölcsei kúp alakúak, és minden kúpon 1—1 hátrahajló serteszőr ül. 5—6 mm.

Az Alpok délkeleti részeiben található, a Kárpát-medencében eddig csak Horvátországból került elő. Előfordulása azonban Magyarországon is lehetséges

[lasius GERM.]

- 18 (17) Ormánya jól láthatóan pontozott. Szeme többé-kevésbé domború. Csápja vékony, tíze a tövén jóval vékonyabb, mint a csúcsán. Fénytelen fekete, sárgás pikkelyei igen aprók, nem szembeötlők, csápja és lábai barnászörösek. Ormányán nem él, hanem sekély barázda húzódik végig. Előtórán a szemölcsök nagyok és laposak. Szárnyfedői igen rövidek és szélesek, majdnem kerekdedek, sorpontjai nagyok, páratlan közterecskéi magasak, szemölcsözöttek, felálló sertéi rövidek, páros közterecskéi laposak, keskenyek és simák. 4—5 mm.

Közép-Európában honos. Az irodalom szerint Magyarországon („Hungaria”) is előfordul

porcatus HERBST

- 19 (14) Összes közterecskéik egyformán laposak vagy egyformán domborúak.
- 20 (33) Szárnyfedőik közterecskéin 1—2, többé-kevésbé szabályos, felálló vagy kivételesen hátrahajló serteszzerű szőrsor húzódik.
- 21 (28) Ormánycsúcsuk háromszög alakú bemélyedése mögött nincs terjedelmes, a csápok tövén túl húzódó homorú felület (11. ábra: F).
- 22 (25) Szárnyfedőik közterecskéin nincs sem alapszőrözet, sem pikkelyzet, a felálló szőrökön kívül legfeljebb csak igen finom szőröcskék láthatók. Halántékuk a szemek mögött pontozott.
- 23 (24) Előtorán a szemölcsök erősen domborúak, egymástól jól elkülönülnek, nem folynak össze. Fekete vagy sötétbarna, csápjá és lábai világosabbak. Ormányá rövid, alig hosszabb a legnagyobb szélességnél, csúcsa erősen kiszélesedik; ormányháta hosszában homorú, felülete durván ráncolt. Csápjá vékony, ostorának 3. és 4. íze is jól láthatóan hosszabb, mint amilyen széles. Előtorát mindenütt kerekded, lapos és fényes szemölcsök borítják, minden szemölcsön nagy, szőrt viselő pont látható. Szárnyfedőinek pontsorai meglehetősen durvák, széles közterecskéin 1—1 sor nagyobb és 1—1 sor kisebb lapos szemölcs látható, minden szemölcsön szintén 1—1 hátrahajló szőr áll, a szőrök tehát kétsorosán helyezkednek el; a felálló serteszőrökön kívül a közterecskéken apróbb, testhez simuló szőrök is találhatóak. 6—7 mm.

Európai elterjedésű faj. Magyarországon nem ritka. Tápnövényei a szamóca és a szőlő. III—V., VII—X. (= *scabrosus* MARSH.)

rugosostriatus GOEZE

- 24 (23) Előtorán a szemölcsök laposak, sokszor egymással hosszában összefolynak (az *O. lutosus* STIERL. elülső combjának a foga néha alig látható, közterecskéi azonban igen keskenyek; lásd 132. sorszám alatt). Fekete, csápjá és lábai barnák, ormányának a háta majdnem lapos, középen gyakran igen finom hosszanti lécecskével. Előtorának lapított szemölsesei jól elkülönülnek egymástól. Szárnyfedőin a finom sorpontok között nincsenek feltűnő elválasztó ráncok, a közterecskék szemölsesei is aprók, úgyhogy az egész szárnyfedő finoman ráncoltnak látszik. A közterecskék serteszőrei erősen hátrahajlanak, és 1—1 szabálytalan sorban helyezkednek el; a serteszőrökön kívül a közterecskéken számos finom, testhez simuló szőröcske is látható. 4—5 mm.

Horvátországban és az Alpok keleti hegységeiben él. Esetleg Magyarországon is előfordul

[plebeius STIERL.]

- 25 (22) A szárnyfedő közterecskéit a felálló szőrökön kívül sűrű alapszőrözet vagy sűrű pikkelyezés fedi.

- 26 (27) Szárnyfedőit sűrű és hosszú alapszőrözet borítja, a felálló szőrök rendszerint szintén hosszúak. Fekete, csápja és lábai sötét vörösesbarnák. Ormányának a háta hosszában kimélyített, aránylag finoman, hosszirányban ráncolt. Halántéka a szemek mögött teljesen sima. Szárnyfedőin a pontsorok durva pontokból állnak, ezeket 1—1, sokszor a közterecskékre is átterjedő, erősen domború ránc választja el egymástól. A közterecskéken lévő szemölcsök aprók, kúp alakúak, és majdnem szabályos sorokat alkotnak, úgyhogy a felálló serteszőrök is minden közterecskén 1—1, jóformán teljesen szabályos sorban helyezkednek el. 4,5—6 mm.

Közép-Európa keleti felében él. Magyarországon nem ritka. III—VIII. (= *granulosus* BOH.)

mandibularis REDTB.*

- 27 (26) Szárnyfedőit és előtorát a halvány foltokban álló barnás és szürke pikkelyek olyan sűrűn fedik, hogy a kitin-felületet teljesen eltakarják. Csápárka majdnem kör alakú, pterygiuma csak gyengén elálló, csápja igen vastag és rövid, 2. ostoríze nem hosszabb az 1.-nél, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú és sűrűn szőrös; hosszúkas csápbunkója csak gyengén különül el az ostortól. Előtorán nagy beszúrt pontok láthatók. Szárnyfedőin a közterecskék szélesek, gyengén domborúak, közepükön 2—3 szabálytalan sort alkotó, erősen hátrahajló serteszőr látható. 4—6 mm.

Dél-európai faj. Magyarországon messze elterjedt, de nem közönséges. Az irodalom adatai szerint korhadó lomb alatt él. V—VIII.

hirticornis HERBST

- 28 (21) Ormányuk csúcsán a háromszög alakú kimetszés mögött terjedelmes, homorú és fényes felület van, amely az ormány hátán a csápok tövével túl halad (11. ábra: H).
- 29 (30) Csápja vékony, 3. és 4. ostoríze is lényegesen hosszabb, mint amilyen széles. Fekete, csápja és lábai sötétbarnák. Ormánya nem hosszabb, mint amilyen széles, pterygiuma igen széles, az ormány háta ráncolt, finom hosszanti középéllel. A törzsalak szeme lapos, a Magyarországon előforduló alfajé domború, és hátulso széle is kiemelkedik a fej oldalvonalából. Előtorának szemölcsői nagyok, kerekdedek, aránylag laposak, mindegyik 1—1 nagy, szőrt viselő ponttal. Szárnyfedőin a pontsorok meglehetősen durvák, a harántirányban tagolt közterecskéken az apró szemölcsök 2—2 szabálytalan sorban állnak, és ezért a majdnem egyenesen felálló hosszú serteszőrök is hasonló módon helyezkednek el. 4—6 mm.

Európai faj. Elterjedési területének keleti részében, az Alpoktól keletre él a Magyarországon is előforduló alábbi alfaja. Hazánkban Budapestről és Kiskároshról mutatták ki eddig; azonkívül a Bánáttól is ismeretes

ligneus OLIV. subsp. Frescati BOH.

* Az *O. Carceli* GYLL. (= *Desbrocheri* STIERL.) elterjedési területe Görögországtól Szíriáig húzódik; a Kárpát-medence faunalistájába valószínűleg csak téves meghatározás folytán került.

- 30 (29) Csápjuk vastag, már a 3. és a 4. ostoríz is alig hosszabb, sőt néha rövidebb, mint amilyen széles.
- 31 (32) Előtörát, főleg az oldalain igen nagy, kerek, részben rövid tojásdad, sárgás pikkelyek sűrűn borítják. Egyszínű vörösesbarna. Ormánya nem hosszabb a szélességénél, szeme közvetlenül az előtor elülső szélé előtt helyezkedik el, ezért halántéka nem látható. Előtora finoman szemölcsözött. Szárnyfedőin a pontsorok finomak, közterecskéi szélesebbek, mint a pontsorok, finoman ráncoltak, rajtuk — különösen hátul — alig különböztethetők meg a szemölcsök. Serteszőrei vastagok, rövidek, meredeken elálló, pikkelyei nagyok. 3,5—4 mm.

Eddig Hercegovinában, Dalmáciában, a Kaukázusban és állítólag Szlovákiában gyűjtötték

[*rhilensis* STIERL.]

- 32 (31) Előtörának oldalán a pikkelyek igen aprók, vagy ha nagyobbak, akkor hosszúak, hegyesek, nem kerekdedek vagy tojásdadok. Barnásfekete, csápja és lábai vörösek. Ormánya alig hosszabb a szélességénél. Előtora igen finoman és gyéren szemölcsözött, a szemölcsök között nagy kiterjedésben finoman recézett, pikkelyei a hosszanti középvonal mentén sűrűbbek, és keskeny, világos sávot alkotnak. Szárnyfedőin a pontsorok igen durvák, közterecskéi keskenyebbek, mint a pontsorok. Korongján a serteszőrök erősen, 45°-os szögben elálló, a csúcsuk felé nem, vagy csak gyengén kiszélesedők, világos színű pikkelyei aprók és sűrűn állnak. 4 mm.

A Kárpátok egész vonulatán és Bihar megyében is él; kimutatása Magyarországon is várható. VI—VII. (= *Brancsiki* STIERL. *tatricus* REITT.)

[*proximus* STIERL.]

- 33 (20) Szárnyfedőiken nincsenek sorokban rendezett felálló vagy hátrahajló serteszőrök, legfeljebb kivételesen apró, finom szőröcskék.
- 34 (51) Előtörük korongján beszúrt pontok, és nem szemölcsök vannak,* a pontok közterecskéi azonban néha kidomborodnak és könnyen szemölcsöknek nézhetők, de ilyen esetekben is a beszúrt pontok mindig jól felismerhetők. (Ha az előtor szemölcsői igen aprók, sőt néha beszúrt pontokkal is keverednek, akkor lásd az 52. sorszám alatt is.) Fekete, teljesen csupasz fajok, vagy ritkábban apró szőrökkel vagy pikkelyekkel fedettek.
- 35 (42) Fejükön, előtorukon és szárnyfedőiken legalább az oldalszéleken és a csúcs közelében mindig jól látható a szőrözet, sőt néha a szőrök között kevés, vagy ritkán több fémes csillogású pikkely is van.

* Az *O. sensitivus* SCOP. (lásd: 66. sorszám alatt) egyes példányain az előtor korongján a szabálytalan szemölcsök igen laposak, és a korongon néha néhány nagyobb beszúrt pont is található, de szárnyfedőik oldalt mindig élszerűen kiemelkednek, és hátulsó felük fölül erősen lapított.

- 36 (37) Szárnyfedőin a szőrök között sűrűn álló vagy gyéren elszórt fémes csillogású pikkelyek vagy pikkelyszőrök is találhatóak, legalább a vállgödrökben és a csúcs közelében. Fekete, zsírfényű, lábai és csápjai sötét vörösesbarnák. Ormánya nem homorú, középvonalában hosszanti él húzódik, csápja vékony. Előtora szélesebb a hosszánál, nagyon sűrűn és finoman pontozott, és különösen oldalain finom, aránylag gyér szőrökkel, valamint középen finom hosszanti éllel. Széles tojásdad szárnyfedőin a pontsorok igen finomak, nem barázdáltak, a teljesen lapos közterecskék finoman, sűrűn ráncoltak, a ráncok általában harántirányúak. 9—12 mm.

Horvátország és a Keleti-Alpok hegységeiben él, Magyarországon pedig Pécsen és a Mecsek hegységben fogták, de igen ritka. V.

arrogans FRIV.*

- 37 (36) Szárnyfedőiken csak egyszerű szőrök találhatóak (néha a csúcs közelében igen aprók), ezek vagy apró foltokat alkotnak, vagy egyenletesen elszórtak.

- 38 (39) Az általában egyenletesen elosztott szőrök között, különösen oldalt, apró, sűrűbb foltocskák is láthatók. Szárnyfedőin a pontsorok olyan finomak és sekélyek, hogy teljesen beleolvadnak a szárnyfedő skulptúrájába. A nőstény szárnyfedői alig, a híméi rendszerint valamivel erősebben rovátkoltak; ezért a nőstények közterecskéi teljesen laposak és szélesek, a karcsúbb hímeké domborúak és keskenyebbek. Fekete, csápja és lábfejei alig világosabbak. Ormánya hosszabb, mint amilyen széles, lapos, középvonalában hosszanti léccel. Előtora igen sűrűn pontozott, a pontok közötti közterecskék alig olyan szélesek, mint az apró pontok átmérője, határozottan kidomborodnak. Szárnyfedői finoman szemölcsözöttek. 10—13 mm.

Európai faj. Magyarországon messze elterjedt és gyakori. V—VI., VIII.

hungaricus GERM.

Változatai:

2. Szárnyfedőinek sorpontjai legalább részben jól láthatók. — Ritka
ab. **hungarus ENDR.**
2. Lábai teljesen vagy majdnem teljesen feketék. — Igen ritka
ab. **obscurior ENDR.**

- 39 (38) Szőrözetük sokkal finomabb, csak a szárnyfedők oldalán és csúcsa táján találhatóak igen rövid, egyenletesen elosztott, sohasem foltokba tömörülő szőröcskék.

* Az *O. cribrosus* GERM. (lásd: 62. sorszám alatt) egyes példányainak előtora kifejezetten pontozott, és így a kulcsban az *O. arrogans* FRIV.-hoz jutunk, de szárnyfedői erősen barázdáltak, valamint közterecskéi sűrűn és aprón szemölcsözöttek. Ugyanezek a bélyegek különböztetik meg az *O. arrogans* FRIV.-t az *O. multipunctatus* FABR. (lásd: 83. sorszám alatt) kivételesen szintén kifejezetten pontozott előtorú példányaitól is, csakhogy ezek előtorán hosszanti élnek nincsen semmiféle nyoma.

- 40 (41) Előtorának pontozása a korongon is éppen olyan sűrű, mint az előbbi faj esetében. Arra egyébként is igen hasonlít, de szőrözete majdnem elenyésző, pontsorai jól megkülönböztethetők, közterecskéi durvábban vagy finomabban harántirányban ráncoltak, nem szemölcsözöttek, és sima részecskéin apró, beszúrt pontocskák ülnek. A mély rovátkák következtében a szárnyfedők erősen barázdáltaknak látszanak, rendszerint még erősebben, mint az előző faj hímjeinek a szárnyfedőin, és a közterecskék többé-kevésbé domborúak. A nőstények sem olyan szélesek, mint az előző faj nőstényei. 11—13 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj. Magyarországon igen ritka; eddig csak a Bükk hegységben, Recsken, Isaszegen és Budapesten fogták. V—VII. (= *fagi* GYLL.)

fuscipes OLIV.

V á l t o z a t a :

1. Lábai feketék. — Igen ritka ab. **bavarius** REITT.

- 41 (40) Előtorán a pontozás a korongon sokkal gyérebb és sekélyebb, a pontok közterecskéi sokkal nagyobbak, mint a pontok átmérője. Szőrözete rendszerint hiányzik, azért lásd a 43. sorszám alatt: *morio* FABR.

- 42 (35) Fejük, előtoruk és szárnyfedőik csupaszok, többé-kevésbé fényes feketék.

- 43 (44) Nagyobb faj, hossza mindig eléri vagy meghaladja a 10 mm-t. Előtorának pontozása gyérebb, a pontok között levő közterecskék a korongon mindig nagyobbak, mint a nagy pontok átmérője, laposan, de jól láthatóan kidomborodnak. Mérsékeltén fényes fekete, csak csápjának a vége valamivel világosabb. Ormánya hosszabb a szélességénél, erős hosszanti középléccel, csápárka elől teljesen nyitott. Előtora alig szélesebb a hosszánál. Szárnyfedőinek finom sorpontjai között egy-egy kiemelkedő részecske azt a látszatot kelti, mintha a pontsorokat finom szemölcsök sora helyettesítené. Közterecskéi majdnem laposak, durván, harántosan ráncoltak. 10—14 mm.

Közép- és észak-európai hegyvidéki faj. Magyarországon eddig csak Visegrádon gyűjtötték. VI—VIII. (= *memnonius* GYLL., *unicolor* HERBST)

morio FABR.

V á l t o z a t a :

1. Szárnyfedőin a pontsorok erősen barázdáltak, közterecskéi erősebben domborúak ab. **ebeninus** GYLL.

- 44 (43) Kisebb fajok, hosszuk 8 mm alatt van.

- 45 (46) Szárnyfedőinek csúcsát erősen kiemelkedő, félhold alakú lécszegelezi, előtte a csúcs erősen bemélyed. Fényes fekete. Ormánya

durván pontozott, középvonalában hosszanti lécs, és ennek két oldalán hosszanti árok húzódik. Előtora meglehetősen durván pontozott. Szárnyfedői nem szemölcsözöttek, a pontsorok által határolt közterecskék laposak, mindegyiken 2—2 szabálytalan pontsor látható. A hím hasgödre szemcsézett. 6—8 mm.

Irodalmi adatok szerint Magyarországon is előfordul, hazája egyébként Horvátország és Dalmácia

praecellens STIERL.

46 (45) Szárnyfedőik csúcsa egyszerű.

47 (48) Szeme lapos, fejének oldalvonalát nem töri meg. Fényes fekete. Ormánya olyan hosszú, mint amilyen széles, háta aránylag széles és lapos, hosszanti középlecs igen finom. Csápja vastag, már a 3. ostoríze is szélesebb, mint amilyen hosszú. Előtórának oldalai is egyszerűen és igen gyéren pontozottak, a pontok között levő közterecskék — legalább a korong közepe táján — sokkal nagyobbak a pontok átmérőjénél. Szárnyfedőinek pontsorai durvák, erősen szembetűnők, de alig barázdáltak, közterecskéi teljesen laposak, szélesek, igen finoman és sűrűn, csak kivételesen kissé durvábban pontozottak. 4—5,5 mm.

Eurosibériai faj. A Kárpátok területén messze elterjedt; irodalmi adatok szerint Szlovákiában nemcsak hegyvidékeken, hanem dombvidékeken is gyűjtötték, Magyarországon azonban még nem (= *coerulescens* APFB., *glabratus* STIERL., *bastarnicus* CSIKI)

[**politus BOH.**]

48 (47) Szemük kidülledt, a fej oldalvonalát erősen megtöri.

49 (50) Szárnyfedőinek pontsorai durvák, erősen barázdáltak. Zsírfenyű fekete, csápja és lábainak a vége barnás. Ormánya valamivel hosszabb, mint amilyen széles, háta lapos, hosszanti középlecs éles. Előtora igen sűrűn, finoman pontozott, a pontok közterecskéi majdnem élszerűek. Szárnyfedőinek közterecskéi határozottan domborúak, jóval szélesebbek a pontsoroknál, finoman recézettek és pontozottak. 5—6 mm.

Pontusi elterjedésű faj. Irodalmi adatok szerint Magyarországon („Hungaria”) is előfordul

concinus GYLL.

50 (49) Szárnyfedőinek pontsorai igen finomak, nem barázdáltak, közterecskéi laposak. Zsírfenyű fekete, ormánya sűrűn pontozott, a hosszanti középlecs helyén csak sima vonal látható. Pterygiuma keskeny, elülső széle kimetszett (13. ábra: B). Szeme nagyobb és laposabb, homloka a szemek között alig szélesebb, mint az ormány háta a legszélesebb pontján (pterygiumok nélkül mérve). Előtora finoman és sűrűn pontozott, a pontok közterecskéi rendszerint kisebbek a pontok átmérőjénél. Szárnyfedőin a nem barázdált pontsorok bár finomak, de jól megkülönböztethetők a lapos, fino-

man ráncolt közterecskék sokkal finomabb pontozásától. A hím utolsó haslemeze finoman hosszanti irányban rovátkolt (12. ábra). 5,5—6,5 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon közönséges. Szilvafán gyűjtötték. IV—IX.

laevigatus FABR.

12. ábra. *Otiorrhynchus laevigatus* FABR. (Eredeti)

- 51 (34) Előtorukon kerekded vagy szabálytalan alakú szemölcsök vannak, ezek azonban néha igen aprók; egyes példányokon a szemölcsök között pontozás is észlelhető.
- 52 (63) Előtoruk szemölcsözése igen apró és sokszor kissé szabálytalan. A dudorszerű szemölcsök között néha nagyobb pontok nyoma is látható, vagy a sűrű és hosszú pikkelyszőrök között az apró szemölcsök csak erősebb nagyítás mellett fedezhetők fel: *O. raucus* FABR., lásd 55. sorszám alatt.
- 53 (54) Szárnyfedőinek pontsoraikat vagy barázdáikat nagy, sekély gödröcskék-ből álló sorok helyettesítik, az első sorban 20—25 gödröcske számolható. Fekete, csápja alig valamivel világosabb, lábai — a térdek és lábfejek kivételével — vörösek. Ormányának háta kissé homorú, középen éles hosszanti léccel. Szeme kidülledt. Előtorának szemölcei

aprók, de meglehetősen szabályosak. Szárnyfedőin a gödröcskékben finom szőrökből álló foltocskák helyezkednek el. Közterecskéi igen keskenyek, majdnem élszerűek, finoman ráncoltak, rajtuk szemölcsöknek legfeljebb csak a nyoma látható. A hím sokkal keskenyebb, mint a nőtény. 6,5—12 mm.

Közép- és dél-európai elterjedésű, hegyvidéki faj. Magyarországon is több helyen, így Budapesten és Recsken gyűjtötték. Tápnövényei fenyőfélék, főleg a luc, valamint lombosfák. Erdészeti kártevő; csemetekertekben és telepített fenyvesekben különösen a lárvája nagy károkat okozhat. Magyarországon gyér előfordulása miatt azonban nincs jelentősége. VII.

niger FABR.

V á l t o z a t a i :

1. Szárnyfedőin a gödröcskék sűrűbben állnak, a közterecskéken szemölcsök nyomaival. — Ritka ab. **coecus** GERM.
2. Igen karsú hímek. — Gyakoribb ab. **montanus** BOH.
3. Szárnyfedőin a gödröcskékben elhelyezett szőrfoltok szembetűnők, és ezért a szárnyfedők erősebben foltosak. — Nem ritka ab. **villosopunctatus** GYLL.

54 (53) Szárnyfedőiken egyszerű pontsorok vagy barázdák húzódnak végig, a közterecskék legalább olyan szélesek, mint a barázdák.

55 (56) Szárnyfedőit olyan sűrűn fedi a szőrözet (nem pikkelyek), hogy kitin-felületük egyáltalában nem látható. Barna, csápja és lábai valamivel világosabbak. Ormányháta lapított, hosszanti középléce finom, szeme lapos, csápja rövid és vastag. Előtora sűrűn szemölcsözött, az apró szemölcsök között finom pontozás is látható, hátán a finom szőrök között kevés vastagabb, hosszú szőr is mutatkozik. Valamennyi harántirányban helyezkedik el, a hosszanti középvonal középső szakaszán sima él húzódik. Szárnyfedőinek pontsorai jól fejlettek, közterecskéi jóval szélesebbek a pontsoroknál, majdnem laposak; sűrű szőrözetük sárgás, barnás, halványan márványozott. Lábfejjéi rövidek. 5—10 mm.

Észak- és közép-európai faj. Magyarország hegyes és dombos vidékein aránylag gyakori. Tápnövényei a répa, a szőlő és különböző gyümölcsfák, lényeges kártételéről azonban nem tudunk. IV—IX., XI.

raucus FABR.

V á l t o z a t a i :

1. Lábai világosabb vörösesbarnák. — Igen ritka ab. **fulvus** FABR
2. Szárnyfedőinek szőrözete egyszínű szürke. — Szintén igen ritka ab. **tristis** FABR.

56 (55) Szárnyfedőik szőrözete vagy pikkelyzete mindig sokkal gyérebb, kitin-felületük sok helyen jól látható. Legtöbbször az előtor pontozása jól látható.

- 57 (58) Szárnyfedői majdnem csupaszok, rajtuk csak igen apró, gyéren álló szőrök láthatók, úgyhogy az állat szabad szemmel csupasznak, feketének látszik. Előtorának középvonalában nincsen hosszanti él: *O. fuscipes* OLIV., lásd 40. sorszám alatt.
- 58 (57) Szárnyfedőiken a szőrözet vagy pikkelyzet mindig jól látható, rendszerint, főleg a szárnyfedők oldalai mentén, kisebb-nagyobb foltokba tömörül.
- 59 (60) Szárnyfedőin a pontsorok olyan finomak, hogy teljesen beleolvadnak a szárnyfedők egyéb skulptúrájába. A nőstény szárnyfedői alig, a híméi erősebben rovátkoltak, finoman szemölcsözöttek: *O. hungaricus* GERM., lásd 38. sorszám alatt.
- 60 (59) Szárnyfedőiken a pontsorok világosan láthatók, élesen beszúrt pontokból állnak.
- 61 (62) Előtorának a középvonalában nyoma sincs hosszanti élnek. Lábai feketék. Szárnyfedőin a pontsorok finomak, nem barázdáltak, közterecskéi laposak, szőrözete apró foltokat alkot: *O. multipunctatus* FABR., lásd 83. sorszám alatt.
- 62 (61) Előtorán a középvonal középső szakaszában sima, aránylag lapos hosszanti él húzódik. Fekete, fémes csillogású szőrözet takarja, amely rendszerint szabad szemmel is igen jól látható. Lábai, a feketés térdek és lábfejek kivételével vörösek, csak ritkán teljesen feketék. Lapított ormányhátán finom hosszanti középél található, szeme gyengén kidülledt. Előtora kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. Szárnyfedőinek pontsorai meglehetősen finomak, rendszerint mélyen barázdáltak, ezért közterecskéi is domborúak, sűrűn és erősen ráncoltak, ritkán laposabbak. Szőrözete egyenletesen eloszlott. 8—12 mm.

Az Adriai-tenger mellett levő területek hegységeiben Isztriától Albániáig fordul elő. Horvátországban előfordul, sőt irodalmi adatok Szlovákiából (Tavarnok) is említik. Magyarországon még nem fogták:

[*cribrosus* GERM.]*

- 63 (52) Előtoruk szemölcsői rendszerint nagyok, kerekdedek vagy szabálytalan alakúak, laposak vagy domborúak, néha kisebbek, de olyankor is határozottan felismerhetők és nem téveszthetők össze a pontok között kiemelkedő közterecskéikkel. Előtorán beszúrt nagyobb pontok csak kivételesen (*O. sensitivus* SCOP.) és legfeljebb a szemölcsök közterecskéiben található.
- 64 (67) Szárnyfedőik 7. közterecskéje, különösen a szárnyfedők hátulsó felében, élszerűen kiemelkedik.

* Az ehhez a fajhoz nagyon hasonló és néha gyengén szemölcsözött előtorú *O. Kelecsényii* J. FRIV. (lásd: 73. sorszám alatt) szárnyfedőinek pikkelyei hosszúkás tojásdadok, de nem hosszú szőr alakúak.

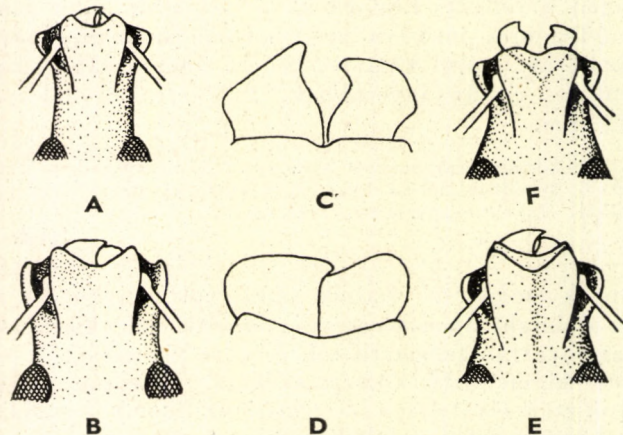
- 65 (66) Szárnyfedői igen hosszúak, mintegy 2,5-szer hosszabbak az együttes szélességüknél, oldalai az utolsó harmadukig majdnem párhuzamosak; élszerű 7. közterecskéjén 1 szemölcsor helyezkedik el. A csápbunkó 1. íze majdnem olyan hosszú, mint a többi együttvéve. Pterygiuma elől nem kimetszett (13. ábra: A). A hím utolsó haslemeze hosszirányban rovátkolt. Fekete, legfeljebb csápjá kissé barnás. Előtorán és szárnyfedőin a fémes csillogású hosszúkás pikkelyszőrök foltocskákba tömörülnek, és közöttük finom szőrök is láthatók; utóbbiak azonban néha hiányozhatnak. Előtora durván szemölcsözött, a szemölcsök kerekdedek, laposak. Szárnyfedőin a pontsorok finomak, közterecskéi szélesek, alig domborúak, szemölcssei nagyok, teljesen laposak, és csak ritkán erősebben kiemelkedők. Hímje ismeretlen, valószínűleg szűznemzéssel szaporodik. 8—12 mm.

Közép-Európa és a Balkán félsziget északi részének hegyvidékein él. Magyarországon eddig csak Isaszegen és a Tátikán gyűjtötték. Tápnövényei fenyőfélék, főleg a luc. IV—V.

perdix OLIV.

Változatai:

1. Szárnyfedőinek közterecskéin a szemölcsök erősebben fejlettek. Pikkelyszőrei hosszúak, sűrűbben állnak, közöttük finom szőrök alig találhatóak. — Erdélyből és a Bánáthól ismeretes [ab. *carpathorum* CSIKI]
 2. Az előbbihez erősen hasonlít, de pikkelyszőrei sokkal rövidebbek, ugyancsak igen rövidek a közöttük levő szőröcskék is; ezek alig valamivel keskenyebbek és nem hosszabbak, mint a pikkelyszőrök. — Egyetlen példányát Horvátországban gyűjtötték [var. *squamiperdix* REITT.]
- 66 (65) Szárnyfedői rövidebbek, határozottan tojás alakúak,* oldalai mindenütt erősen ívelték. Élszerűen kiemelkedő 7. közterecskéje

13. ábra. A: *Otiorrhynchus perdix* OLIV. és B: *O. laevigatus* FABR. ormánya — C: *O. sabulosus* GERM. és D: *O. truncatus* STIERL. rágói — E: *O. sabulosus* GERM. és F: *O. multipunctatus* FABR. ormánya (Eredeti)

* Az *O. caudatus* ROSSI (lásd 92. sorszám alatt) szárnyfedőinek 7. közterecskéje néha szintén tompán élszerűen látszik, de a barázdák teljesen hiányzanak. Az *O. truncatus* STIERL. (lásd 69. sorszám alatt) szárnyfedőinek oldala néha igen hasonló, de a szárnyfedőkön apró, kerek szemölcsök láthatók.

sima vagy gyengén ráncolt. Ormányának a csúcsa gyengén kimetszett. 4—7. csápíze jóval hosszabb, mint amilyen széles. Fekete, combjai a fekete csúcs kivételével, és néha lábszárainak közepe is piros vagy barna. Pikkelyszőröcskéi igen aprók, zöldes vagy szürkés színűek, egyenletesen eloszlottak, vagy a közterecskék mentén gyakran meglehetősen széles, de gyér sávokba tömörülnek. Előtorának szemölcei a korongon nagyok, sokszor szabálytalan alakúak és laposak, az oldalakon sokkal kisebbek és jobban kiemelkedők; igen laposan szemölcsözött példányok korongján néha nagyobb beszúrt pontok jelentkeznek. Szárnyfedőinek különösen hátulsó fele lapos, alig domború, barázdái mélyek, alig keskenyebbek a közterecskéknél, erősen pontozottak, közterecskéi meglehetősen domborúak, szemölcei nagyok, és legtöbbjük szélesebb, mint amilyen hosszú. 11—16 mm.

Az Alpok, továbbá Bosznia és Hercegovina, valamint Horvátország hegyégeinek a lakója. Magyarországon eddig csak Ószödön és Budapesten gyűjtötték. Tápnövényei fenyőfélék, főleg a luc. V—VI.

sensitivus SCOP.

V á l t o z a t a :

1. A szárnyfedők pikkelyszőrei a közterecskéken határozott sávokat alkotnak.
— Ritka ab. Hilfi REITT.

- 67 (64) Szárnyfedők 7. közterecskéje is egyszerű, nem élszerűen kiemelkedő.
- 68 (71) Ormányuk csúcsa majdnem egyenesen lemetstett, az ormány csúcsán levő háromszög alakú kimetszést kitöltő felület az ormány hátával egy síkban fekszik (13. ábra: E).
- 69 (70) Rágóinak külső éle erősen, karéjosan kiszélesedett, félkör alakúan lekerekített (13. ábra: D). A szárnyfedők pontsorai helyén igen gyenge, vonalszerű barázdák húzódnak, ezért a lapos és egyenletesen szemölcsözött közterecskék alig különülnek el egymástól. Csápostora rövid, 4—7. íze nem hosszabb, mint amilyen széles. Előtorán az apró, fényes szemölcsök sűrűn helyezkednek el. Szárnyfedőin a szemölcsök nagyobbak, mint az előtoron. A szemölcsök között sűrűn álló, apró szőröcskék találhatók, aminek következtében a szárnyfedők többé-kevésbé hamvasszürkék. 12—18 mm.

A Keleti-Alpoktól Bosznián és Hercegovinán át Albániáig elterjedt faj, Horvátországban nem ritka. Esetleg Magyarországon is előkerülhet

[**truncatus** STIERL.]

- 70 (69) Rágóinak külső széle nem erősen kiszélesedett (13. ábra: C). Szárnyfedőin jól láthatók a rovátkolt pontsorok. Fekete, lábai a térdék kivételével vörösek. Szárnyfedői széles tojásdadok vagy szív alakúak, oldalai erősen íveltek. Pikkelyszőrei igen aprók és keskenyek, nem, vagy alig észrevehetően fémes csillogásúak, alig észrevehető foltocskákba tömörülnek. Előtorának szemölcei a korongon is aránylag kicsik, domborúak, a szárnyfedők közterecskéin lévő

a korongon laposak, a csúcs közelében kissé domborúbbak. Szárnyfedői rendszerint erősen, csak ritkán gyengébben rovátkoltak, sorpontjai nagyok és sekélyek. 10—14 mm.

Ausztriában, Magyarországon és Horvátországban élő ritka faj. Magyarországon eddig csak Pécssett gyűjtötték

sabulosus GERM.

Változata:

1. Lábai teljesen feketék vagy barnásfeketék. — Ritka

ab. **latipennis BOH.**

71 (68) Ormányuk csúcsa háromszög vagy félkör alakúan kimetszett, clypeusa bemélyedt, az ormány kimetszésének 2 csúcsa erős, és többnyire hegyesszöget zár be (13. ábra: F).

72 (75) A szárnyfedők csúcsának a végén a varrat melletti barázda és az 1. közterecske hirtelen erősen bemélyed, és az erősen kidomborodó 2. közterecske által határolt szembetűnő, hosszúkás horpadást alkotja (14. ábra: A). A hím középső lábszára belül a csúcsa előtt többé-kevésbé mély ívben kimetszett, a hátulsó lábszár belső oldalán hosszú szőrök találhatók.

73 (74) Szárnyfedőinek nagyon finom alapszörözete között élénk fémes csillogású hosszúkás pikkelyek alkotnak foltocskákat. Csápárka az ormány oldalán már a szemének elülső szegélyétől távol véget ér. Fekete, lábai és csápjai sötétvörösek. Ormányának középlece nagyon finom, szeme elég domború. Előtora kerekded, oldalai erősen íveltek, szemölcsei nagyon finomak, de határozottan domborúak, középen finom hosszanti éllel. Szárnyfedőinek pontsorai jól láthatók, beszűrt sorpontjai mélyek, gyengén domború közterecskéi harántirányban sűrűn ráncoltak. 9—10,5 mm.

Erdélyben, Szlovákiában, a Bánátban és irodalmi adatok szerint Magyarországon is előfordul. VII.

Kelecsényii J. FRIV.

74 (73) Szárnyfedőin az alapszörözet között egyenletesen elosztott, meglehetősen sűrűn (oldalain sűrűbben) álló, apró szürke pikkelyek láthatók, és ennek következtében a szárnyfedők hamvasszürkék. Fekete. Ormányának középlece finom, csápárka majdnem eléri a szem elülső szegélyét. Előtora alig szélesebb, mint amilyen hosszú, majdnem gömb alakú, erősen kidomborodó szemölcsei aprók és sűrűn állnak. 10—12 mm.

A Balkán félsziget északnyugati részeitől Stájerországig elterjedt. Magyarországon még nem fogták

[plumipes GERM.]

75 (72) A szárnyfedők csúcsán legfeljebb a varrat melletti barázda bemélyedt, de nem alkot az 1. közterecskével együtt horpadásszerű

árkot, vagy ha ilyennek a nyoma látható, úgy abban a 2. barázda is eléri a csúcsot, és legfeljebb a 3. közterecske határolja a sekély bemélyedést (14. ábra: B).

- 76 (77) Előtorát és szárnyfedőit olyan sűrűn borítják a hosszú szőrök, hogy a kitin-felületet teljesen eltakarják. Előtorának gyöngyszerű szemölcssei gyéren állnak, igen aprók, és a hosszú szőrözet miatt csak erős nagyítással láthatók: *O. raucus* FABR., lásd 55. sorszám alatt.
- 77 (76) Előtorukon és szárnyfedőiken a pikkelyek és pikkelyszőrök között a kitin-felület mindig jól látható.
- 78 (87) Szárnyfedők hosszanti barázdáiban pontsorok vagy gödröcskék foglalnak helyet, többé-kevésbé domború közterecskéi ráncoltak, vagy legfeljebb gyengén szemölcsözöttek.
- 79 (80) A szárnyfedők barázdái igen keskenyek, bennük 1-soros vonalban magas, de a közterecskékben lévőknél kisebb szemölcsök ülnek. A szemölcsök közötti közterecskék beszúrt pontoknak látszanak. Közterecskéi jóval szélesebbek a barázdáknál: *O. aurifer* BOH., lásd 88. sorszám alatt.
- 80 (79) A szárnyfedők barázdái szélesebbek, a sorpontok átmérője néha szélesebb, mint a közterecskék, a barázdákban nincsenek szemölcsök.
- 81 (84) Szárnyfedőiken csak vékony szőrök vannak, pikkelyek nincsenek. A szőrök szürkék, sárgák vagy fémes csillogásúak.
- 82 (83) Szárnyfedőinek pontsorai durvák, mélyen barázdáltak, és helyenként erősen szőrözött gödröcskéekkel díszítettek. Közterecskéi domborúak, sokszor majdnem élszerűek, rendszertelenül elhelyezett, sokszor összefolyó szemölcsök borítják, úgyhogy inkább durván ráncoltnak látszanak. Szőrözete szürke vagy sárga, fémes csillogás nélkül, legfeljebb elmosódott foltocskákba tömörül; az állat egyébként fekete, lábai szintén feketék vagy ritkán vörösek. Ormányának középlece jól fejlett, rendszerint jól látható. Előtorának és szárnyfedőinek skulptúrája igen változó. Az előtor szemölcsői rendszerint erőteljesek. 7–10 mm.

Az Alpokban, Olaszországban, Magyarországon, Horvátországban és Erdélyben élő faj. Hazánkban igen ritka, eddig csak Kőszegen gyűjtötték. Tápnövényei fenyőfélék (= *latissimus* STIERL.)

armadillo ROSSI

Változata:

1. Lábai a sötétebb térdek és lábfejek kivételével vörösek. — Ritka
ab. *obsitus* GYLL.

- 83 (82) Szárnyfedőinek pontsorai finomak, nem, vagy csak alig láthatóan barázdáltak, közterecskéi jóval szélesebbek a pontsoroknál, laposak. Pikkelyszőrei többnyire fémesen csillognak. Ormányának háromszög alakú kimetszése nagy, csúcsa eléri a csápok tövének a vonalát. Előtora karcsú, alig szélesebb a hosszánál, elülső harmadában a legszélesebb, szemölcssei igen finomak és sűrűek. Fekete. Ormányának középléce határozott. Szárnyfedői igen szélesek, szív alakúak, szőrei határozott foltocskákat alkotnak (10. ábra). 7—9 mm.

Az Alpokban, a Kárpát-medencében és a Balkán félsziget északi részein elterjedt faj. Magyarország domb- és hegyvidékein gyakori. Eddig ismert tápnövényei: luc, tölgy, bükk, nyír és fűz. Erdészeti kártevő. IV—VIII. (= *irritans* HERBST)

multipunctatus FABR.

V á l t o z a t a i :

1. Szárnyfedőinek szőrözete szürke, fémes csillogás nélkül. — Igen ritka
ab. **hoverlanus** REITT.
 2. Szárnyfedőinek szőrfoltjai erősen kiterjedtek, szélei elmosódottak. — Nem ritka
ab. **Schwiegeri** REITT.
- 84 (81) Szárnyfedőiken a vékony pikkelyszőrökön vagy finom szőrökön kívül pikkelyek is vannak.

- 85 (86) Hosszú, keskeny tojásdad. Előtora kicsi, a csúcsa és a töve felé egyenlő mértékben elkeskenyedik, szárnyfedői hosszúak, keskeny tojásdadok, pontsorai erősek, közterecskéi keskeny, szabályos élek. Fekete, lábai alig valamivel világosabbak. Ormányháta a csápok töve között jóval keskenyebb, mint a homloka a lapos szemek között. Előtorának szemölcssei igen aprók, egymástól jól elkülönültek, szőrözete igen sűrű. Szárnyfedőinek szőrei és pikkelyei zöldesek, gyengén csillogók, sűrűn és foltosan helyezkednek el. 7—8 mm.

Bihar megyéből írták le, azóta Erdély és a Bánát több pontjáról is előkerült. Magyarországon eddig ismeretlen. VII. (= *Péterfü* MALLÁSZ)

[**remotegranulatus** STIERL.]*

- 86 (85) Rövidebb, széles testű. Előtora jóval nagyobb, csúcsa felé erőbben elkeskenyedik, mint a töve felé, szárnyfedői széles tojásdadok, pontsorai finomak, nem barázdáltak, közterecskéi nem élszerűek, hanem kissé szélesebbek, mint a pontsorok, erősen ráncoltak. Fekete, lábai vörösek. Ormányháta a csápok töve között majdnem olyan széles, mint a homloka a kissé domború szemek között. Előtorának szemölcssei nagyobbak, sűrűbben állnak, néha kissé összefolynak, pikkelyei különösen az oldalain igen sűrűek. Szárnyfedőin a pikkelyek igen élénken fémesen csillognak (az előtoron levők szintén), és sűrű, apró foltocskákat alkotnak. 7—8 mm.

* Az *O. duinensis* GERM. (lásd: 109. sorszám alatt) combjainak a foga sokszor csükevényes, és csak a hátulsó combon mint kiszögellés látható. Ennél a fajnál azonban a csáp 2. ostoríze legalább kétszer olyan hosszú, mint az 1.

Észak-európai faj. Faunaterületünkön az Északi-Kárpátok területén, valamint Magyarországon él. Hazánkban igen ritka, eddig csak Székesfehérvárról és Siófokról ismeretes

repletus BOH.

- 87 (78) Szárnyfedők hosszanti barázdái, ha egyáltalában látszanak, akkor igen finomak, bennük pontok nem láthatók, hanem csak a közterecskékénél rendszerint valamivel kisebb szemölcsök.
- 88 (89) A szárnyfedők barázdái mélyek, élesek és keskenyek, bennük I-soros vonalban a közterecskékénél kisebb, de magas szemölcsök foglalnak helyet. A szemölcsök közötti közterecskék beszúrt pontok látszatát keltik. Fekete vagy barna, csápja és lábai alig valamivel világosabbak. Ormányának középléce jól fejlett. Szeme lapos. Előtora alig hosszabb a szélességénél, közepén a legszélesebb, oldalai egyenletesen íveltek, szemölcsői nagyok, teljesen szabályosak. Szárnyfedői széles tojás alakúak, középső harmadukban majdnem egyenesek és párhuzamosak, közterecskéi jóval szélesebbek, mint a barázdák, szabálytalan, kissé összefolyó szemölcsökkel. 8—12 mm.

Keleti- és közép-mediterrán faj, igen ritka. Irodalmi adatok szerint Magyarországon is előfordul

aurifer BOH.

- 89 (88) A szárnyfedők barázdái vonalszerűek, vagy sokszor teljesen hiányoznak, a közterecskék nem, vagy csak alig különülnek el, legfeljebb a barázdák helyén láthatók a valamivel apróbb szemölcsök által.
- 90 (91) Csápotorának 4—7. íze nem, vagy alig észrevehetően hosszabb, mint amilyen széles. Teljesen fekete, ritkán a lábak egyes részei vörösek. Ormányának középle aránylag fejlett, 2 oldaléle a szeme között találkozik a középpéllel. Előtórának szemölcsői kisebbek, egyenletesebbek és sűrűbbek, a szárnyfedőkéi is aprók, teljesen egyenletesen elosztottak, barázdáknak nyoma sincs (nyomai csak kivételesen láthatók jól), vagy azok helyét legfeljebb egész sekély bemélyedések jelzik anélkül, hogy ott a szemölcsök kisebbek volnának. A hím elülső lábszárának belső éle a tövén ívben kimetszett, elvékonyodott, a kimetszés mögött pedig fogszerűen kiszélesedett. Elülső combja a belső oldalán igen erősen, néha majdnem tompaszögűen bunkószerű. 9—14 mm.

Balkáni elterjedésű faj. Magyarország déli határainak a közelében nem ritka, de hazánk területéről még nem került elő (= *minor* STILLER)

[**alutaceus** GERM.]

- 91 (90) Csápjuk vékonyabb és hosszabb, a 4—7. ostoríz jóval hosszabb, mint amilyen széles.
- 92 (93) Szárnyfedőinek csúcsa — különösen a hímeken — erősen megnyúlt, oldalai a csúcs felé egyenes vonalban futnak össze (14. áb-

ra: E), a 7. közterecske táján oldala már a szárnyfedők közepétől kezdve majdnem élszerűen kidomborodik. Fekete. Ormányhátának közép- és gyenge oldalélei egymással a szemek között találkoznak. Előtor a az elülső harmadában a legszélesebb, oldalai onnan a töve felé majdnem egyenes vonalban keskenyednek, szemölcssei meglehetősen nagyok. Szárnyfedőin nincsenek barázdák, szemölcssei egyforma nagyok, egyenletesen sűrűn elhelyezettek, néha harántirányban füzéresen összetömörülnek, felületükön kissé foltosan elhelyezkedő fémesen csillogó pikkelyek láthatók. 13—15 mm.

Olaszországban, Dalmáciában, Horvátországban és az osztrák Alpokban honos. Magyarországon eddig még nem került elő. Tápnövénye az orgona

[caudatus ROSSI]

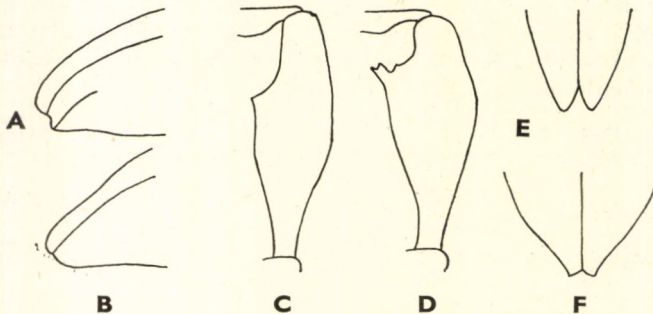
- 93 (92) Szárnyfedők csúcsa nem feltűnően megnyúlt, oldalai egyenletesen íveltek (14. ábra: F), legfeljebb közvetlenül a csúcsa előtt rövid szakaszon kissé élszerűen kidomborodnak.
- 94 (95) A szárnyfedők barázdáit hajszálvékony vonalak jelzik, amelyekben sem pontok, sem a többinél kisebb szemölcsök nem találhatók. A közterecskének szemölcssei igen kicsik, erősen domborúak, teljesen különállóak, és éppen kicsi voltak miatt gyéren állóknak látszanak. Előtorának szemölcssei hasonlóak a szárnyfedőkéihez. Előtörát és szárnyfedőit sűrű, rendszerint egyenletesen elosztott porszerű, fémes csillogású bronzos szőröcskék takarják. Fekete, lábai is többnyire feketék. 11—14 mm.

A Balkán félsziget északi területeiről, Magyarországról és „Galicia”-ból ismeretes faj. Hazánkban több lelőhelye ismeretes, de ritka. V, VII. (= *longicollis* GYLL.)

bisulcatus FABR.

Változatai:

1. Szőrözete kissé foltos elrendezésű. — A törzsalak között nem ritka ab. **bisulcatoides REITT.**

14. ábra. A: *Otiorrhynchus Kelecsényii* J. FRIV. és B: *O. multipunctatus* FABR. szárnyfedővége — C: *O. equestris* RICHTER és D: *O. ovatus* L. elülső combja — E: *O. caudatus* ROSSI és F: *O. bisulcatus* FABR. szárnyfedőinek a vége (Eredeti)

2. Szőrözete fémesen csillogó zöld, előtorának szőrei hosszabbak. — A törzsalak között előfordul, ritka ab. *subauriculus* REITT.
 3. Combjai rozsdavörösek. — Ritka ab. *istriensis* GERM.

95 (94) Szárnyfedőinek barázdái erősebbek, helyüket többnyire a többinél apróbb szemölcsök sora jelzi. Fekete, combjai a térdek kivételével vörösek. Hátoldala nem szőrös, hanem igen apró, rövid pikkelyek borítják, amelyek az előtor és a szárnyfedők oldalán jóval sűrűbben állanak. Csápja vastagabb, 4–7. ostoríze nem hosszabb a szélességének kétszeresénél, hanem többnyire rövidebb. Szárnyfedőin a közterecskék szemölcsői aránylag laposak, nagyok, nem, vagy alig folynak össze, sűrűn állnak, a barázdákban kisebbek. Lábai vastagok és rövidek, hátulsó combjainak a csúcsa nem közelíti meg a szárnyfedők végét. 14–17 mm.

Eddig Magyarországról, Horvátországból, Dalmáciából és Isztriából ismeretes. Hazánk területén Somogyásádon gyűjtötték

cardiniger HOST.

V á l t o z a t a :

1. Pikkelyei az előtor és a szárnyfedők korongján is sűrűn állnak, és ezért hátoldala hamvasszürke. — Ritka ab. *pseudogoercensis* REITT.

96 (13) Legalább az egyik combpár belső oldalán kis vagy nagy fog található, vagy legalább a megvastagodott comb belső éle szögletes.

97 (152) Az elülső combok foga mindig egyszerű, a combok éle a fog előtt és mögött sima (14. ábra: C). Ormánya többnyire hosszabb, mint amilyen széles (3. alnem: *Dorymerus* SEIDL.).

98 (105) A szárnyfedők korongjának közterecskéi közül a páratlanok élszerűen vagy bordaszerűen kiemelkednek, a párosak teljesen laposak vagy legalább jól láthatóan alacsonyabbak, mint a páratlanok. Elülső combjukon a fog néha kicsi, esetleg alig látható.

99 (100) A 2. és a 4. közterecske lapos, jóval szélesebb, mint a finom pontsorok pontjainak az átmérője, többnyire alig látható szemölcsök vagy ráncok sorával. Fekete, csápja és lábai kissé világosabb vörösesbarnák. Előtorát és szárnyfedőit igen finom pikkelyszőrök takarják, amelyek helyenként halvány foltocskákká tömörülnek. Ormánya hosszában csatornaszerűen kimélyített, finoman és sűrűn pontozott, előtorának szemölcsői igen finomak. Szárnyfedőinek páratlan közterecskéi csak kevéssel magasabbak, mint a párosak, élük finoman ráncolt. Sokszor a középső és hátulsó combpár foga is igen apró. 7–9 mm.

A Kárpátok vonulatában a Tátrától Erdélyig mindenütt található. Magyarországon is esetleg előkerülhet (= *graniventris* MILL.)

[**obtusus** BOH.]

- 100 (99) A 2. és a 4. közterecske keskenyebb, mint a durva pontsorok pontjainak az átmérője, többnyire igen keskeny, élszerű, vagy ha majdnem olyan széles, mint a sorpontok átmérője, akkor nincs rajtuk szemölcsöknek még a nyoma sem.
- 101 (102) A keskeny 2. és 4. közterecskén kisebb vagy nagyobb szemölcsök sora húzódik végig. Fekete, csápja és lábai vörösek. Ormányának hosszanti középéle igen finom. Előtörának szemölcsei finomak, jól megkülönböztethetők. Szárnyfedői a vállai mögött a legszélesebbek, rajtuk helyenként sűrűn álló, igen apró, kerekded, szürkés pikkelyek foltosan helyezkednek el. Páratlan közterecskéi nem sokkal magasabbak a párosaknál, élük határozottan szemölcsözött, és a szemölcsökből finom, erősen hátrahajló szőrök állnak ki. Combjainak foga elég kicsi, de éles. 6—8,5 mm.

Eurosibériai elterjedésű faj. Magyarországon ritka, eddig csak Pécsen és a Börzsönyben (Csóványos) gyűjtötték (= *aerifer* GERM.)

equestris RICHTER

Változatai:

1. A 2. és a 4. közterecske szemölcsei elenyészőek. — Meglehetősen ritka
[ab. *regularis* STIERL.]
2. Combjainak a foga erősebb és hegyesebb, ormányán nincs hosszanti középél.
— Ritka
[var. *Méhelyi* STIERL.]

- 102 (101) A 2. és a 4. közterecskén nincsenek szemölcsök.

- 103 (104) Az ormány háta alig láthatóan recézett, majdnem sima, tompa fényű, nagy pontoknak még nyoma sincs, a szőrök között csak igen kevés és apró, szélesebb pikkely található. Fekete, csápja és lábai vörösesbarnák. Ormányán a hosszanti középvonal mentén nincsen lécek, hanem csatornaszerű árok, néha teljesen lapos, vagy a hosszanti él igen gyenge nyomával. Előtora szélesebb, mint amilyen hosszú, nagy, lapos, recézett szemölcsökkel. Szárnyfedői rövidek, igen széles tojás alakúak, a páratlan közterecskék szemölcseinek fényes csúcsától eltekintve éppen olyan fénytelenek és finoman recézettek, mint az előtör és az ormány. Páratlan közterecskéi erősen kiemelkednek, a párosak nem élszerűen keskenyek. 7—8 mm.

Kelet-európai elterjedésű faj. Magyarországon eddig csak Pécsen gyűjtötték. VI—VII. (= *costatus* STIERL.)

austriacus FABR.

Változatai:

1. Az ormány középvonalában nincs árok, hanem teljesen lapos. — Ritka
[ab. *carinatus* STIERL.]
2. Az ormány középvonalában igen gyenge élecske húzódik. — Igen ritka (= *carinatus* GYLL.)
[ab. *carinatirostris* CSIKI]

- 104 (103) Az ormány hátán nagy, sekély vagy mélyen beszúrt pontok vannak, fényesebb, szőrei között gyakran nagy, tojásdad pikkelyek is láthatók. Teste teljesen fekete, fémes csillogású pirosas, néha zöldes pikkelyek díszítik. Ormányának középvonalában határozott él húzódik, pontjai nagyok, meglehetősen mélyek, a sűrű pikkelyezés következtében azonban gyakran nem jól láthatók. Csápostorának 2. íze nem éri el az 1. íz hosszának a másfélszeresét sem. Előtora alig szélesebb a hosszánál, szemölcssei domborúak, fényesek. Szárnyfedőinek sorpontjai nagyok, de sekélyek, az erősen kiemelkedő páratlan közterecskék élén levő szemölcsök nagyok, jól tagoltak, a párosak keskenyek. 8—11 mm.

A Kárpátok vonulata mentén gyakori. Magyarországon a Börzsöny hegységben (Királyháza) került elő V., VII—VIII. (= *Küsteri* STIERL.)

Kollari GERM.

Változatai:

1. Testét sűrűbb, élénkzöld színben csillogó pikkelyek takarják, lábai és csápjai jóval világosabbak. — Ritka ab. **Bielzi** STIERL.
 2. Szárnyfedőinek 2. közterecskéjén a tő közelében, ritkábban hosszának közepéig szemölcsök találhatók, a 4. közterecskén legfeljebb a tő közelében 1—3 szemölcs nyomával. — Ritka ab. **parcegranulatus** ENDR.
- 105 (98) A szárnyfedők korongjának közterecskéi teljesen vagy majdnem teljesen egyformák, a páratlanok nem emelkednek ki bordaszerűen.
- 106 (131) Szárnyfedőiken a finom, apró szőrökön kívül kerekded vagy hosszúka pikkelyek is vannak, ezek rendszerint világosan felismerhetők; kopott példányokon a szárnyfedők oldalán és csúcsán legalább nyomokban találhatók.
- 107 (110) Testüket a pikkelyek olyan sűrűn takarják, hogy a kitin-felület nem, vagy csak alig látható. A pikkelyek rendszerint agyagszínűek, sötétbarna foltocskákkal tarkáztak. A pontsorok pontjaiban 1—1 néha nagyobb pikkely is ül. Combjaikon a fog gyenge.*
- 108 (109) A sorpontokban ülő pikkelyek nagyobbak, mint a szárnyfedő többi pikkelyei, és 1—1 kör alakú csupasz felület közepén ülnek. A közterecskék szőrsorai hosszú, erősen elálló szőrökből állnak. Csápja igen vastag és rövid, 2. ostoríze nem sokkal hosszabb, mint az 1. Alapszíne sötétbarna, csápja és lábai vörösek. Ormányhátának az oldalai erősen homorúan ívelték. Majdnem gömb alakú előtorának hátán domború szemölcsök helyezkednek el, középvonalában sekély és keskeny barázda húzódik. Szárnyfedőin a pontsorok alig keskenyebbek, mint a közterecskék. 6—9 mm.

* Az *O. lavandus* GERM. (lásd: 117. sorszám alatt) és az *O. Reichei* STIERL. (lásd: 118. sorszám alatt) testét szintén sűrűn borítják szőrök és pikkelyek, de ezeken a fajokon legalább az élszerű közterecskék szemölcsői határozottan csupaszok, és minden combjuk élesen fogazott.

Európai elterjedésű. Faunaterületünkön a Kárpátaljáról, Szlovákiából és irodalmi adatok szerint Magyarország területéről is ismeretes. Tápnövényei: málna, alma, szilva, tölgy, bükk, nyír, szőlő, komló és rózsza

singularis L.

- 109 (108) A sorpontokban ülő pikkelyek akkorák, mint a test többi pikkelyei, a pikkelyeket övező csupasz felület is sokkal kisebb, minthogy a sorpontok is jóval kisebbek, mint az előző faj esetében. Színe hasonlít az előbbi fajéhoz. Ormányháta széles, oldalai kifejezettebben párhuzamosak. Előtora szélesebb, mint amilyen hosszú, szemölcsői jóval kisebbek, hosszanti középbarázdája jól látható. Szárnyfedőin a pontsorok finomak, közterecskéi sokszor szélesebbek, mint a sorpontok átmérője, laposak vagy alig domborúak, többé-kevésbé jól látható elálló szőrök soraival. 6—9 mm.

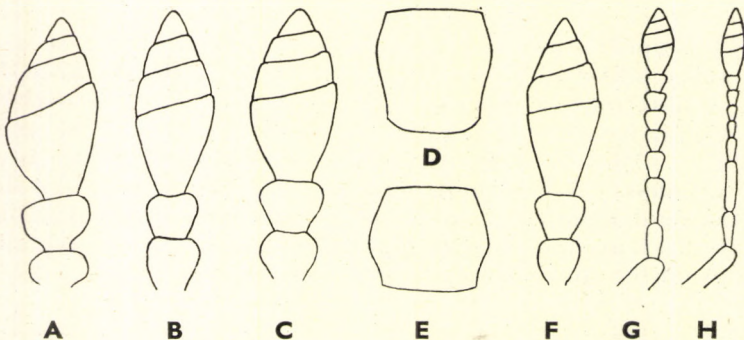
Kelet-Európa hegyvidékein fordul elő. Magyarországon a Dunántúlon több helyen gyűjtötték. V.

duinensis GERM.

Változatai:

1. Közterecskéi laposak és szélesek, elálló szőrei a korongon is jól láthatók, pikkelyei kerekdedek, egyformák **forma typica**
2. A törzsalaktól csupán annyiban tér el, hogy a szárnyfedők szőrözete a korongon nem, a csúcsok közelében pedig alig látható. — Nem ritka
var. **stenorostri** APFB.
3. Szárnyfedőin a pikkelyek gyengén fémes csillogásúak, részben kissé hosszúkásak, a sorpontokban ülő pikkelyek is hosszúkásak. Szőrözete az előbbi változathoz hasonlít. — A törzsalak között gyakori (= *illyricus* STIERL.)
var. **signatipennis** GYLL.

- 110 (107) Testükön a pikkelyek egyenletesen vagy foltosan helyezkednek el, sohasem olyan sűrűk, hogy a kitin-felületet teljesen eltakarnák; legalább a szárnyfedők szemölcsői csupaszok.

15. ábra. A: *Otiorhynchus rugifrons* GYLL., B: *O. alpicola* BOH. és C: *O. populati* BOH. csápjának vége — D: *O. elegantulus* GERM. és E: *O. ovatus* L. előtórának alakja — F: *O. sulcatus* FABR. csápjának vége — G: *O. pinastri* HERBST és H: *O. auricapillus* GERM. csápja (Eredeti)

- 111 (112) Előtora jóval hosszabb, mint amilyen széles, közepe előtt a legszélesebb, oldalai gyengén, egyenletesen íveltek (15. ábra: D). Teste hosszú, keskeny, aránylag lapos. Világos vörösesbarna. Ormánya alig keskenyebb a fejénél, háta a homlokával egy síkban fekszik, gyengén domború. Szeme lapos. Csápárka kerek, erősen az ormány hátoldalán húzódott, csápja rövid és vastag, 2. ostoríze rövidebb, mint az 1. Előtora igen finoman szemölcsözött, közepén hosszanti él húzódik. Szárnyfedőinek pontsorai durvák, közterecskéi keskenyebbek a pontsoroknál, domborúak, pikkelyei tojásdadok, egyenletesen elosztottak, a sorokban álló szőrök erősen elállók. Elülső combján nincsen fog, a középsőé gyenge, a hátulsóé erős. 4—5 mm.

Az Alpok keleti nyúlványain, Horvátországban és Montenegróban honos; előfordulása Magyarországon sincs kizárva (= *tenuis* STIERL., *orologus* HEYD.)

[*elegantulus* GERM.]

- 112 (111) Előtörök nem, vagy alig hosszabb, mint amilyen széles, oldalai erősen íveltek (15. ábra: E). Rövid, keskeny és lapított, sohasem egyszínű világos vörösesbarna fajok.

- 113 (114) Szeme nagy, lapos, alig domborodik ki. Fekete. A hím ormányának belső csúcsa fogszerűen felhajtott. Csápárkának sima felülete rövid, messze a szemének elülső szélétől ér véget; az árok és a szem közötti rész sűrűn ráncoltan pontozott és sűrűn szőrös. Előtora finoman és sűrűn szemölcsözött. Szárnyfedői rövid tojásdadok, pontsorai finomak, közterecskéin apró szemölcsök láthatók, a sorpontjaiban ülő elkülönült pikkelyek igen aprók, alig vehetők észre. Szőrözete finom, a közötté levő apró pikkelyek is foltokba tömörülnek. 8—9 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon ritka, eddig csak a Budai-hegyekben, Piliscebán és a Börzsöny hegységben (Csóványos) került elő. V. (= *labilis* STIERL.)

respersus STIERL.

- 114 (113) Szemük kisebb, kidülledt vagy néha aránylag lapos, de ilyenkor is jól láthatóan kidomborodik.

- 115 (124) Előtörök szemölcsői gyöngyszerűek, magasan kidomborodnak, nem lelapítottak, rendszerint gyéren elhelyezettek, úgyhogy a szemölcsök közterecskéinek legalább egy részében még 1—1 további szemölcs is elférne. Szárnyfedők pikkelyei kerekdedek vagy tojásdadok, általában nem élénkzöld fémes csillogásúak, és nem sűrűsödnek össze apró, élesen határolt foltocskákká.

- 116 (119) Szárnyfedők sűrűn szőrözöttek, nem, vagy alig fémesen csillogó pikkelyei is sűrűn állnak, nem tömörülnek élesen határolt foltokba; néha a sötétebb színű pikkelyek között valamivel világosabb színűek is vannak, különösen az oldalak mentén, és ezek kissé elmosódott szélű foltokat képeznek. Minden combjuk élesen fogazott.

117 (118) Csápostorának 1. íze több mint kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Jóval nagyobb faj. Fekete, lábszárai kissé világosabbak. Ormányának háta sekélyen bemélyített, csápja igen hosszú. Előtora szélesebb, mint amilyen hosszú. Szárnyfedőinek pontsorai igen szélesek, de olyan sekélyek, hogy az így alig megkülönböztethető pontokat csak az őket határoló finom harántráncok emelik ki. Közterecskéi viszont élszerűek, élükön 1—1 finom szemölcssor húzódik. Testét sűrűn borítják az apró, gyengén bronzos csillogású barnás pikkelyek, amelyek között az oldalak mentén lényegesen világosabb színű pikkelyek elmosódott szélű kerekded foltokat alkotnak. 8—10 mm.

Délkelet-európai faj. A Bánátban és Horvátországban nem ritka, Magyarországon a Dunántúlon és a Duna—Tisza közén előfordul, és aránylag ritka. Tápnövénye a lucerna. IV—VII.

lavandus GERM.

118 (117) Csápostorának 1. íze rövid, alig másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Jóval kisebb faj. Színe az előbbi fajéhoz hasonlít. Ormányának háta alig észrevehetően bemélyített. Előtora alig szélesebb a hosszánál. Szárnyfedőinek korongja kissé lelapított, varratvonala oldalnézetben majdnem egyenes, hátulsó egynegyede meredeken, sőt kissé behúzottan esik a csúcs felé, míg az előbbi fajon a varratvonal domborúbb, és vége kevésbé meredek. Pikkelyei egyöntetűbben színezettek, foltoknak rendszerint legfeljebb csak a nyoma látható. 6—7 mm.

Eddig csak a Kárpát-medencéből ismeretes. Magyarországon messze elterjedt, de mindenütt ritka. V., IX.

Reichei STIERL.

119 (116) Pikkelyeik többnyire fémesen csillognak, a majdnem szőrtelen szárnyfedőkön rendszerint sűrű, élesen határolt foltokba tömörülnek, amelyek a korongon kissé gyérebbek, vagy néha, főleg az oldalak mentén, nagy, összefüggő foltokká olvadnak össze.

120 (123) Csápostoruk 1. íze legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles a csúcsán. Általában nagyobb fajok: 7—11 mm.

121 (122) Előtora lényegesen szélesebb a hosszánál, oldalai gyengébben ívelték. Szárnyfedőinek alapszőrözete majdnem teljesen hiányzik, szemölcssei simák, felületük tehát fényes. Pikkelyei nagyobbak, erősen fémes csillogásúak, sűrű, élesen határolt, az oldalak mentén összefolyó foltokat alkotnak. Fekete, csak csápja valamivel világosabb. 8—11 mm.

Dél-európai faj. Faunaterületünkön Horvátországban és Erdélyben nem ritka; Magyarországon Kalocsán gyűjtötték. Tápnövénye a szőlő. VI—VII.

corruptor HOSR.

122 (121) Előtora szintén szélesebb, mint amilyen hosszú, de oldalai igen erősen kerekítettek. Szárnyfedőinek alapszőrözete jól látható,

szemölcsei igen finoman recézettek, felületük ezért alig fényes. Pikkelyei igen kicsik, szintén fémesen csillognak, de csak apró, gyéren elszórt, elkülönült foltocskákat alkotnak, amelyek néha teljesen hiányozhatnak is. Fekete, csápja kissé világosabb. 7—10 mm.

Dél-európai faj. Irodalmi adatok szerint Magyarországon is előfordul, de ez az adat még megerősítésre szorul

armatus BOH.

Változata:

1. Apró pikkelyfoltjai teljesen hiányoznak. — Ritka [ab. **romanus BOH.**]

- 123 (120) Csápostorának 1. íze igen rövid, alig olyan hosszú, mint szélességének a másfélszerese; csápja igen vékony, 4. ostoríze jóval hosszabb, mint amilyen széles, utolsó ízei is legalább olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. Általában kisebb faj: 6—7 mm.* Fekete, csápja sötétbarna, lábai a térdek kivételével vörösek. Ormányán finom középléc húzódik. Előtora majdnem gömb alakú. Szárnyfedőin a pontsorok szabályosak, de a durva ráncok folytán nehezen kivehetők. Ezüstös pikkelyei különösen az oldalak mentén összefolyó foltokat alkotnak, a pikkelyek gyengén fémes csillogásúak; alapszőrözete jól látható, de gyér. 6—7 mm.

Délkelet-európai faj. Magyarországon igen ritka, eddig csak Siófokon gyűjtötték. Tápnövényei fenyőfélék. VI—VIII. (= *lepidopterus FABR.*)

salicis STROEM

- 124 (115) Előtörök szemölcsei nagyok, laposak, szinte lecsiszoltak, vagy ha magasabbak, akkor olyan sűrűn állnak, hogy közterecskéikben nem férne el még 1—1 hasonló nagyságú szemölcs, sőt a szemölcsöket rendszerint csak barázdászerű közterecskék választják el. Szárnyfedők pikkelyei mindig élénkzöldes, rendszerint élesen elhatárolt foltokat alkotnak; alapszőrözetük mindig látható. Sorpontjait kerekded vagy néha harántosan megnyúlt, szabálytalan szemölcsök választják el egymástól.
- 125 (128) A szárnyfedők pikkelyei rövid tojás alakúak, szemölcsei nagyok és erősen lelapítottak. A sorpontokat elválasztó szemölcsök, bár általában kisebbek, de nem alacsonyabbak a közterecskéknél, ezért a szemölcsözés kissé rendszertelen, a sorpontok pedig néha nehezen kivehetők.
- 126 (127) Előtörának csak az oldalán látható néhány elszórt pikkely a szemölcsök közterecskéiben. Szárnyfedőin a szemölcsök durvábbak és rendszertelenebbek, a sorpontokat elválasztó szemölcsök pedig

* Az *O. populeti* BOH. (lásd: 143. sorszám alatt) erősebben pikkelyezett példányai ide vezethetnek, de csápjuk feltűnően vastag, már 4. ostorizük is gömb alakú, és utolsó ízeik szélesebbek, mint amilyen hosszúak.

sokszor összefolynak a közterecskéken levőkkel. Teljesen fekete. Ormánya csatornaszerűen bemélyített. Előtora alig szélesebb a hosszánál, lapos szemölcsői majdnem érintik egymást. Szárnyfedőinek alapszőrözete alig látható. 6—10 mm.

Az Alpok egész területén gyakori, Horvátországban is előfordul. Magyarországon a Dunántúl több helyéről ismeretes. Tápnövényei fenyőfélék. V—VII.

gemmatus FABR.

Változata:

1. Előtórán és szárnyfedőin a pikkelyfoltok dúsabbak. — A törzsalak között gyakori ab. *chlorophanus* BOH.

- 127 (126) Előtórának oldalán a szemölcsök közterecskéiben a pikkelyek teljesen eltakarják a kitin-felületet. Szárnyfedőinek szemölcsözése finomabb és rendezettebb, a sorpontokat elválasztó szemölcsök jóval kisebbek, mint a közterecskéken levők, de ugyanolyan magasak. Fekete. Ormányának háta sekélyen kimélyített. Előtórának alakja és skulptúrája hasonlít az előbbi fajéhoz. Szárnyfedőinek alapszőrözete gyér, de jól látható. 6—8 mm.

Erdélyből és a Bánátból ismeretes; Magyarország területén a Mecsek hegységben gyűjtötték. V—VII.

opulentus GERM.

- 128 (125) Szárnyfedők szemölcsői kisebbek, kevésbé laposak. A sorpontokat elválasztó kisebb szemölcsök, legalább az 1. és 2. pontsorban, alacsonyabbak, mint a rendszerint szabályosan szemölcsözött közterecskék, ezért a pontsorok felismerése nem okoz nehézséget.

- 129 (130) Az előtórának oldalán levő pikkelyek nagyobbak, mint a szárnyfedőkön levők, 2 szemölcs között legfeljebb 1—2 pikkely foglal helyet, gyakran a korong szemölcsői között is található ilyen nagy pikkelyek. Fekete. Ormányának háta sekélyen kimélyített, középen finom hosszanti éllel. Előtora szélesebb a hosszánál, szemölcsői nem érintik egymást. Szárnyfedőin a közterecskék magasabb, a pontsorok kissé alacsonyabb szemölcsői szabályos sorokat alkotnak; alapszőrözete igen finom és gyér. 6—8 mm.

A Kárpát-medencében a Bánátból, Erdélyből és Bihar megyéből ismert faj. Esetleg Magyarországon is előkerülhet

[Weberi MERKL]

- 130 (129) Az előtor oldalán levő pikkelyek ugyanolyan aprók, mint a szárnyfedőkön levők, 2 szemölcs között 3—5 pikkely is elfér, a pikkelyek a szemölcsök között teljesen eltakarják a kitin-felületet. Fekete. Ormányháta erősebben bemélyített, de a mélyedésben nincs hosszanti középél. Előtora nem szélesebb, mint amilyen hosszú, skulptúrája az előbbi fajéra emlékeztet. Szárnyfedőinek az alakja is az előbbi fajéhoz hasonlít, de pikkelyezése, különösen az oldalán jóval sűrűbb, és foltocskái is jóval nagyobbak. 6—8 mm.

Kelet-európai faj. A Kárpátok keleti és déli részeiben nem ritka; minthogy alacsonyabb hegyvidékeken is előfordul, kimutatása Magyarországon is lehetséges. VI—VII.

[dives GERM.]

131 (106) Szárnyfedők csupaszok, vagy legfeljebb finom szőrök, illetve hosszú pikkelyszőrök láthatók rajtuk, pikkelyek azonban nem.

132 (133) Szárnyfedőinek vonalszerűen keskeny közterecskéin 1—1 sor felvagy erősen elálló hosszú serteszőrt találunk. Sötétbarna, csápja és lábai rozsdavörösek. Ormánya rövid, csápostorának 1. íze vastagabb és majdnem hosszabb, mint a 2. íz. Szeme nagy, a fej oldalának közepén helyezkedik el. Előtora sűrűn szemölcsözött. Szárnyfedőinek vonalszerű közterecskéin apró szemölcsök nyoma látszik, finom és rövid serteszőrei kissé hátrafelé hajolnak. 4—5 mm.

Dél-Franciaországtól egészen Horvátországig elterjedt faj. Magyarországon Pinnyén gyűjtötték (= *Sequensi* REITT.)

lutusus STIERL.

133 (132) Szárnyfedők közterecskéin nincsen felálló serteszőrökből álló sor, ha mégis van, akkor a közterecskék nem vonalszerűen keskenyek.

134 (135) Előtórának középvonalában a csúctól a tőig élesen elhatárolt keskeny barázda húzódik. Közterecskéin, amelyek sohasem vonalszerűen keskenyek, elálló vagy hátrahajló szőrök sora látható. Ormánya kissé rövidebb, mint amilyen széles, homlokával együtt hosszirányban rovátkolt, középvonalában erősen és szélesen kimélyített. Csápja vékony, ostora mindig lényegesen vékonyabb a tőíz csúcsánál, tőize finoman pontozott, fényes. Előtora nem szélesebb a hosszánál, a korongján a hosszanti barázda közelében levő szemölcsök egy része egymással gyakran hosszanti irányban összeolvad. Szárnyfedőin a közterecskék szemölcesei igen aprók, inkább durva ráncoknak látszanak, serteszőrei a korongon teljesen a testhez simulnak, boltozott végén pedig erősen elállnak. Fekete, lábai kissé világosabbak. 5—7 mm.

A Balkán félsziget majdnem egész területén és az Alpok keleti nyúlványain, valamint Horvátországban nem ritka. Előfordulása Magyarországon is feltételezhető

[tumidipes STIERL.]

135 (134) Előtörükön nincs hosszanti barázda, vagy ha ritkán van, akkor nem éri el sem a csúcsát, sem a tövét, és nem élesen, mélyen bemetszett.

136 (139) Ormányuk hátán hosszú, vékony, hosszanti ráncok húzódnak. Rövid ormányuk háta lapos, vagy alig észrevehetően homorú.

137 (138) Csápostora a csúcsa felé kiszélesedik, utolsó íze szélesebb, mint amilyen hosszú, és már majdnem olyan széles, mint a bunkója;

az 1. bunkóíz csésze alakú, valamivel rövidebb a 2. következő íz együttes hosszánál (15. ábra: A). Fekete. Előtora lényegesen szélesebb a hosszánál, felülete sűrűn szemölcsözött. Szárnyfedőinek szabályos pontsorai nem sokkal keskenyebbek, mint a közterecskék, sorpontjai kerekdedek és mélyek. Közterecskéi igen finoman, bőrszerűen ráncoltak, nem fényesek, rajtuk apró szemölcsök és 2–3-soroson elhelyezkedő elálló, hosszú serteszőrök találhatóak. (Az irodalomban említett var. *impoticus* BOH. nevű változata Franciaországban él, faunaterületünkön nem fordul elő.) 5–6,5 mm.

Észak- és közép-európai faj. Szlovákiában és Magyarországon az Óbudai-hegységben találták. V.

rugifrons GYLL.

- 138 (137) Csápostora a csúcs felé nem szélesedik ki, utolsó íze is hosszabb, mint amilyen széles, és lényegesen keskenyebb a bunkónál; a bunkó 1. íze kúp alakú és hosszabb, mint a 2. következő íz együttesen (15. ábra: B). Fekete. Ormányának középvonalában gyakran jól látható középléc húzódik. Előtora szintén szélesebb a hosszánál, felülete aránylag sűrűn pontozott. Szárnyfedőinek pontsorai finomak, sokkal keskenyebbek, mint a közterecskék, az apró sorpontok mögött 1–1 igen apró szemölcs látható. A széles közterecskék igen finoman, bőrszerűen ráncoltak, fénytelenek, rajtuk gyéren álló apró szemölcsök és különösen a szárnyfedők oldalán, a csúcs táján keskeny, a testhez simuló serteszőrök találhatóak, ritkán a szárnyfedők majdnem teljesen csupaszok. 7–9 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj. Faunaterületünkön eddig csak Szlovákiából mutatták ki, de esetleg Magyarországon is előfordul (= *binominatus* FRIV., *Brancsiki* STIERL.)

[**alpicola** BOH.]

- 139 (136) Ormányuk pontozott vagy igen finoman ráncolt, rajta hosszú, hosszanti ráncok azonban nincsenek. (Ha az *O. multicostatus* STIERL. egyes példányain mégis mutatkozik néhány hosszú ránc, akkor is az előbbi 2 fajtól főleg azáltal különböztethető meg, hogy előtora hosszabb, mint amilyen széles, és szárnyfedőinek pontsorai igen durvák, közterecskéi pedig élszerűen kiemelkednek.)

- 140 (141) Előtora pontozott, nem szemölcsözött. Fekete, csápja és lába vörösesbarnák. Rövid ormányának a háta gyengén homorú, néha hosszú ráncok nyomaival. Csápja feltűnően vastag és rövid, első 2 ostoríze hosszabb, mint amilyen széles, a többi korong alakú. Előtora hosszabb a szélességénél, elülső harmadában a legszélesebb, oldala onnantól kezdődően ívesen homorított. Szárnyfedőinek pontsorai igen durvák, mélyen barázdáltak, sorpontjai kerekdedek és mélyek, közterecskéi sokkal keskenyebbek a pontsoroknál, bordaszerűen domborúak, igen finoman recézettek, fénytelenek. 3,5–4,5 mm.

A Balkán félsziget észak-nyugati területein és az Alpok keleti nyúlványain található. Kimutatása hazánkban is várható

[**multicostatus** STIERL.]

- 141 (140) Előtoruk mindig szemölcsözött.
- 142 (145) Előtoruk szemölcsei fényesek, gyöngyszerűek, csúcsuk is domború, magasan kiemelkednek, egymástól jól elkülönültek, és sohasem aprók. (Az *O. pinastri* HERBST — lásd: 147. sorszám alatt — előtorának szemölcsei igen hasonlóak, de ez a faj csak 4—5 mm hosszú.) Előtorukon, különösen azonban a szárnyfedőiken az alig láthatóan finom és gyéren álló alapszőrökön kívül jól észrevehető vastagabb pikkelyszőrök is vannak, amelyek rendszerint kisebb-nagyobb foltokká tömörülnek.
- 143 (144) Csápja vastag, 1. ostoríze igen rövid, a 2. közel másfélszer olyan hosszú, mint az 1., utolsó ízai szélesebbek, mint amilyen hosszúak, vagy legalábbis nem hosszabbak a szélességüknél; 1. bunkóíze csésze alakú, és már a tövén erősebben kiszélesedik (15. ábra: C). Fekete. Ormányának háta homorú, rendszerint jól fejlett középleccel. Szeme többnyire kissé domború. Előtora alig szélesebb a hosszánál. Szárnyfedőinek pontsorai sokkal szélesebbek, mint a közterecskék, a mély sorpontokat harántléceken ülő szemölcsök választják el egymástól. Keskeny és aránylag erősen kiemelkedő közterecskéin 1—1 szemölcs-sor látható. Sárgás pikkelyszőrei apró foltokat alkotnak. 7—10 mm.

A Balkán félsziget északi, az Alpok keleti és a Kárpát-medence déli területeiről ismeretes. Magyarországon Budapesten, Kecskeméten, Ószödön és Pécsen találták. Tápnövénye a szőlő. VI. (= *Kraatzi* STIERL.)

populeti BOH.

Változata:

1. Szeme teljesen lapos. — Ritka

ab. *Stierlinianus* REITT.

- 144 (143) Csápja jóval vékonyabb, 1. ostoríze nem sokkal rövidebb a 2.-nál, utolsó ízai kissé hosszabbak, mint amilyen szélesek; 1. bunkóíze keskeny, kúp alakú (15. ábra: F). Fekete. Ormánya hosszában kimélyített, rendszerint középlél nélkül. Szeme kissé domború. Előtora valamivel szélesebb a hosszánál. Szárnyfedőinek a skulptúrája hasonlít az előbbi fajéhoz, de pontsorai mélyebben barázdáltak. Pikkelyszőrei vékonyabbak. 8—10 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon Zalatapolcán, Hosszúszón és Budapesten gyűjtötték. Tápnövényei: szőlő, málna, szamóca, konyhakerti növények és lombosfák. Németországban rendszeres szőlőkártevő, hazánkban azonban ritkasága miatt nincsen gazdasági jelentősége

sulcatus FABR.

- 145 (142) Előtoruk szemölcsei vagy laposak, a csúcsuk szinte lecsiszolt, vagy olyan sűrűk és aprók, hogy csak erősebb nagyítással láthatók.
- 146 (151) Szárnyfedők erősen szőrösek, nemcsak az oldalak mentén és a csúcs közelében, hanem a korongon is.

- 147 (148) Csápja vastag, utolsó 1 vagy több ostoríze szélesebb, mint amilyen hosszú (15. ábra: G). Fekete. Ormányháta kimélyített, középen hosszanti élecskével. Előtora szélesebb a hosszánál, majdnem a közepén a legszélesebb, szemölcsői aránylag magasak, csak a csúcuk mintegy lecsiszolt. Rövid, széles szárnyfedőjű faj, pontsorai szabályosak, mély sorpontjai olyan nagyok, hogy mind a közterecskék, mind a pontokat elválasztó harántráncok csak keskeny vonalaknak látszanak. A harántráncok egy magasságban vannak az igen finoman recézett közterecskék élével; szőrözetük igen apró. 4—5 mm.

Az Alpok keleti nyúlványaitól Boszniáig előfordul; Horvátországban nem ritka, és Erdélyben is él. Valószínűleg Magyarországon is található. Erdei avar alatt gyűjtötték. V—VI.

[*pinastri* HERBST]

- 148 (147) Csápjuk vékony, utolsó ostorizei is legfeljebb olyan szélesek, mint amilyen hosszúak (15. ábra: H).

- 149 (150) Szárnyfedőin a pontsorok finom sorpontjait éppen olyan határozott szemölcsök választják el egymástól, mint amilyenek a közterecskéken is találhatóak. Szőrözete finom, majdnem teljesen egyenletesen elosztott. Előtórának nagy szemölcsői sűrűn állnak. Fekete. Ormánya sekélyen homorított, középen határozott hosszanti léccel. Előtora kevésbé szélesebb a hosszánál, oldalai enyhén íveltek. Szárnyfedőinek közterecskéi szélesebbek, mint a pontsorok, alig domborúak, az egész szárnyfedő finoman szemölcsözött. 8—10 mm.

Az Alpok egész területén dél felé Dalmáciáig, keletre pedig a Bánátságig elterjedt faj. Magyarországon a Pilis hegységben találták (= *angustior* ROSE).

auricapillus GERM.

- 150 (149) Szárnyfedőin a pontsorok sorpontjait nem szemölcsök, hanem keskenyebb vagy szélesebb harántráncok választják el egymástól. Szőrözetük dúsabb és durvább, helyenként többnyire jól látható foltokkal. Előtórának szemölcsői sűrűn állnak, igen finomak. Fekete. Ormányháta lelapított. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai erősen íveltek. Szárnyfedőinek pontsorai alig szélesebbek, mint a közterecskék, finom sorpontjait keskeny harántráncok választják el egymástól, amelyeknek közepén néha igen apró szemölcskezdeményeknek a nyoma látható; meglehetősen széles közterecskéit sűrűn elhelyezett apró szemölcsök borítják. Testének kissé foltosan tarkázott szőrözete szürkés, gyakran gyenge fémes csillogással. 6—8 mm.

Tiroltól az Alpok keleti nyúlványain át Horvátországig található. Magyarországon még nem gyűjtötték

[*montivagus* BOH.]

- 151 (146) Teste teljesen vagy majdnem teljesen csupasz, igen ritkán apró pikkelyszőrökből álló gyér szőrfoltocskákkal, amelyek azonban a test egyöntetű fekete színét nem zavarják. Lábai is mindig feketék.

csápja néha vöröses. Ormánya lapos vagy sekélyen kimélyített, közepén gyenge közlépéccel. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai gyengén íveltek. Szárnyfedőin a pontsorok jóval szélesebbek, mint a közterecskék, nem barázdáltak, a sorpontok feltűnően nagyok és mélyek, a keskeny közterecskék éppen úgy, mint a sorpontokat elválasztó harántráncok finoman ráncoltak. A 7. közterecskéje a csúcs előtt rövid, kiemelkedő élt alkot, a csúcs az él előtt többé-kevésbé gödörszerűen mélyített (mint a 14. ábra: A-n). 6—8 mm.

A Kárpátok egész vonulatán gyakori; előfordulása Magyarországon is lehetséges. VII.

[obsidianus BOH.]

152 (97) Az elülső combok foga nem egyszerű, hanem vagy több hegyű (14. ábra: D), vagy az elülső élén fogacskázott, vagy a fog mögött 1 vagy több szemölcs vagy fogacska látható. Olyan fajokon, amelyeknek elülső combján a fog igen kicsi, a mellette levő szemölcsök alig különböztethetők meg. Ormánya nem hosszabb, mint amilyen széles (4. alnem: *Tournieria* STIERL.).*

153 (154) Előtora szemölcsözött, korongjának a közepén néhány hosszú, fényes borda húzódik, de ezek sem a csúcsát, sem a tövét nem érik el; a mellettük fekvő nagy szemölcsök többé-kevésbé szintén hosszanti irányban összefolynak egymással. Fekete, csápja és lábai vörösesbarnák, felülete fényes, igen apró, testhez simuló szőröcskékkel borított. Szárnyfedőinek pontsorai finomak, alig barázdáltak, nem, vagy alig szélesebbek, mint a finoman ráncolt közterecskék, sorpontjait harántráncok választják el egymástól (16. ábra). 5—6 mm.

Eurosibériai faj. Magyarországon mindenütt gyakori. Tápnövényei: luc, gyümölcsfák, málna, szamóca, sóska, pimpó és perje; alkalomadtán erdészeti kártevő. VI—IX., XI.

ovatus L.

154 (153) Előtörük egyöntetűen pontozott vagy szemölcsözött, közepén legfeljebb 1 rövid, fényes borda van.

155 (156) Szárnyfedőin hosszú, elálló és egyenletesen elosztott szőrök találhatóak. Teste rövid tojásdad. Fekete, csápja és lábai kissé világosabbak. Csápostorának 1. íze több mint kétszer hosszabb a szélességénél. Szeme nagy, tojásdad. Előtora jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, közepén a legszélesebb, oldalai igen erősen íveltek; finoman és sűrűn szemölcsözött. Szárnyfedői tojásdadok, pontsorai alig láthatóan barázdáltak, igen finomak, jóval keskenyebbek, mint a közterecskék, sorpontjai egyszerűen beszúrtak, közterecskéi igen finoman, gyéren ráncoltak. 6—7 mm.

* Az ebbe az alnembe tartozó *O. transsylvanicus* STIERL. kizárólagosan Kisásziában élő faj, nevét tévesen kapta Erdélyről.

Olaszországban, a Balkán félszigeten és a Kárpát-medencében élő faj. Magyarországon Veszprém mellett és Budapesten gyűjtötték; Erdélyben és Horvátországban is előfordul

maxillosus GYLL.

- 156 (155) Szárnyfedők pikkelyezettek vagy szőrösek, közterecskéinek közepén gyakran a többitől elütő serték vagy szőrök határozott sorokat

16. ábra. *Otiorrhynchus ovatus* L. (Eredeti)

alkotnak; ezek a szőrök lehetnek elálló, testhez simulók, vagy néha csak igen nehezen észrevehetőek.

- 157 (158) Szárnyfedőin nincsenek kerekded pikkelyek, csak legfeljebb keskeny pikkelyszőrök. Vörösesbarna. Csápostora valamivel rövidebb a tőiznél. Előtora karcsú, alig szélesebb, mint amilyen hosszú, közepén a legszélesebb, előre és hátrafelé majdnem egyenes vonalban elkeskenyedik, szemölcssei finomak, nem sűrűk. Szárnyfedőinek pontsorai gyengén barázdáltak, sorpontjai mélyek, jól láthatók, a barázdák sokkal szélesebbek a közterecskéknél. A sorpontokat harántélecskék választják el egymástól, a domború közterecskék közül gyakran a páratlanok, különösen a boltozott utolsó harmadban, kissé jobban kiemelkednek, mint a párosak. 3–4,5 mm.

Közép- és Dél-Európa lakója; a Kárpát-medencében is előfordul, Magyarország területéről azonban még nem került elő. Tápnövényei fenyőfélék. IV—VIII. (= *Hampei* STIERL.)

[*pauxillus* ROSH.]

158 (157) Szárnyfedőiken kerekded pikkelyek is vannak. Csápostorának 2. íze nem rövidebb, mint az 1.

159 (160) Előtórának a szemölcssei kicsik és annyira gyéren állnak, hogy közterecskékben elérne még 1 hasonló nagyságú szemölcs; a szemölcsök gyakran nehezen láthatók. Csápjának 3. íze sem hosszabb, mint amilyen széles. Fekete vagy sötétbarna, lábai és csápjai világosabb vörösek. Csápja rövid és vastag, ostorízei szorosan kapcsolódnak egymáshoz, egyformán gömb alakúak, csak első 2 íze hosszabb, mint amilyen széles. Előtóra alig szélesebb a hosszánál, közepén a legszélesebb, oldalai erősen íveltek. Szárnyfedőinek pontsorai barázdáltak, sokkal szélesebbek, mint a közterecskék, sorpontjai nagyok, mélyek, közterecskéi erősen domborúak, laposan ráncoltak. 5—7 mm.

A Kárpát-medencében és a Balkán félsziget északi területein fordul elő. Magyarországon igen ritka (Sátoraljaújhely, Budapest és Máriabesnyő). V.

coarctatus STIERL.

160 (159) Előtörük szemölcsei vagy nagyok és laposak, vagy gyöngyszerűek, vagy szabálytalanok, közterecskékben nem fér el még 1 további hasonló nagyságú szemölcs. Csápostorának 3. és 4. íze hosszabb, mint amilyen széles.

161 (162) Előtórának középvonalában meglehetősen széles, domború, fényes hosszanti él húzódik, amely sem a tövét, sem a csúcsát nem éri el; szemölcsei laposak. Szárnyfedőinek holtozott végén a varrat és a mellette levő közterecske púposan kiemelkedik. Elülő combjának a foga igen kicsi. Fekete vagy sötétbarna, csápja sötét, lábai világosabb vörösesbarnák. Előtóra majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles, legszélesebb pontja gyakran valamivel a tövéhez közelebb fekszik; ilyenkor oldalai hátul erősen íveltek, előrefelé pedig majdnem egyenesek. Szárnyfedőinek pontsorai finomak, az erősen ráncolt és szemölcsözött közterecskék miatt azonban csak nehezen láthatók. Opálos fényű, kerekded pikkelyei kisebb-nagyobb foltokba tömörülnek. 5—8 mm.

Európai faj. Magyarországon gyakori. Tápnövénye a szőlő, de tölgyön is megfigyelték már. V—VI. (= *zebra* FABR.)

fullo SCHRANK

Változata:

1. Előtóra és szárnyfedői finomabban szemölcsözöttek. — Ritka
ab. *subsetulosus* STIERL.

- 162 (161) Előtorának középvonalában nincsen sima, fényes él, szemölcssei gyöngyszerűek, szárnyfedőinek vége előtt a varrat és az első közterecske csak gyengén emelkedik ki. Színe az előbbi fajéhoz hasonlít, előtora szélesebb, középen a legszélesebb. Szárnyfedőinek pontsorai durvák, szélesebbek, mint a közterecskék; a kissé opálos, kerek pikkelyek által borított foltokon minden sorpontban 1—1 hasonló pikkely ül. 5—8 mm.

Balkáni faj; a Kárpát-medencéből eddig csak Budapestről és Erdélyből ismeretes (= *juglandis* APFB., *juglandiformis* REITT.)

Ormai STIERL.

- 163 (2) Elülső lábszárak csúcsa a külső oldalán is gyengébben (hím) vagy erősebben (nőstény) fogszerűen kiszélesedett (11. ábra: D), vagy legalább szögletes; a kiszélesedés előtt a lábszár kissé elkeskenyedett vagy kimetszett (5. alnem: *Arammichnus* GOZIS).

- 164 (165) Előtora durvábban vagy finomabban pontozott, de nem szemölcsözött. Fekete, lábai kissé világosabbak. Lapos ormányának közepén finom középléc látható. Előtora szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai erősen íveltek, korongjának pontozása sűrű és finom, a pontok között levő közterecskék nem nagyobbak, mint maguk a pontok. A szárnyfedők korongján nincsenek pontsorok, a szárnyfedők mindenütt finoman, elszórtan pontozottak, a varrat mellett húzódo 1. pontsor helyén pont nélküli barázda vonul a csúcsig; finoman ráncoltak, apró szemölcsök nyomaival, hosszú, sárgás, a testhez simuló, durva szőrökkel, amelyek kissé foltosan helyezkednek el. 7—9 mm.

A Kárpát-medencében (Erdély és a Bánát), valamint Alsó-Ausztria keleti felében élő faj. Esetleg Magyarországon is előkerül. Tápnövényei fenyőfélék. V—VII.

[*chrysocomus* GERM.]

- 165 (164) Előtorukat durvább vagy finomabb szemölcsök borítják, amelyek vagy elkülönültek, vagy az apró, sűrű pontozás kiemelkedő közterecskéiből keletkeznek.
- 166 (173) Szárnyfedőiket csak igen finom szőrök borítják, rajtuk azonban sem pikkelyek, sem pikkelyszőrök nem találhatók.
- 167 (168) Combjainak belső élén fog van. Fekete, hátoldalán vékony, világos színű szőrök találhatók, amelyek a szárnyfedőkön kis, halvány foltokat alkotnak. Ormánya lapított, középen finom hosszanti léccel, szeme kidülledt, csápostorának 2. íze jóval hosszabb, mint az 1. Előtora kissé szélesebb a hosszánál, középen a legszélesebb, csúcsa felé kissé erősebben keskenyedik el, mint a töve felé. Szárnyfedőinek pontsorai sekélyen és szélesen barázdáltak, sorpontjai is sekélyek, domború közterecskéi sűrűn és igen finoman pontozottak, ráncoltak, nem fényesek. 7—9,5 mm.

Euroszibériai faj. Magyarországon Szegeden és Zalatapolcán gyűjtötték. Tápnövényei a szőlő és az egres. IV. (= *nigrita* FABR.)

tristis SCOP.

168 (167) Combjaik belső élén nincsen fog.

169 (172) Szárnyfedőik pontsorai igen finomak, alig barázdáltak, jóval keskenyebbek, mint a közterecskék, sorpontjai aprók, teljesen lapos közterecskéi finoman ráncoltan pontozottak, és egyenletesen elosztott szőrökkel sűrűn borítottak.

170 (171) Előtórának szabálytalan, apró szemölcsseit a sűrű és apró pontok között kiemelkedő domború közterecskék alkotják. Sötétbarna, lábai világosabbak. Ormánya gyengén kimélyített, szeme lapos, csápja vékony, 2. ostoríze rövidebb, mint az 1. Előtora kissé szélesebb a hosszánál, középen a legszélesebb, oldalai egyenletesen lekerekítettek, felülete sűrűn és igen finoman szemölcsözött, középen rövid, fényes élecskének a nyomával. 5—6 mm.

Euroszibériai faj. Magyarország alacsonyabb fekvésű vidékein nem ritka. V—VII. (= *humilis* GERM.)

velutinus GERM.

171 (170) Előtórának szabályos kerek szemölcsei sűrűn állnak, aprók, csúcson 1—1 jól látható köldökpontból szőr emelkedik ki. Egyébként az előbbi fajhoz minden tekintetben hasonlít. 5—6,5 mm.

Kelet-európai faj. Magyarországon eddig egyetlen példányát Budapesten gyűjtötték. VIII.

Jacqueti STIERL.

172 (169) Szárnyfedőin a pontsorok durvák, mindig szélesebbek, mint a domború közterecskék. Széles testű, majdnem teljesen csupasz. Fekete, szárnyfedőinek sekély sorpontjait apró szemölcsök választják el egymástól. Lapított ormányának a középvonalában a hosszanti lécs többnyire jól kiemelkedik, csúcán háromszög alakú kimetszése mély. Előtora jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, középen a legszélesebb, oldalai igen erősen íveltek, felülete igen sűrűn, de aránylag durván szemölcsözött. Szárnyfedőin a pontsorok keskenyebbek, mint a domború, igen finoman ráncolt közterecskék, amelyeken elszórt, elenyészően apró, lapos szemölcsöknek a nyoma is látható. 8—11 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon gyakori. Tápnövényei répafélék. III—VI., X

orbicularis HERBST

173 (166) Szárnyfedőiken pikkelyek vagy pikkelyszőrök is találhatóak, ezek sokszor igen aprók; ha keskenyek, akkor egyúttal igen rövidek, és nem téveszthetők össze szőrökkel.

- 174 (175) Szárnyfedőinek korongján az első 3 pontsor mélyen barázdált, sokkal szélesebb, mint a keskeny, élszerűen kiemelkedő szemölcsözött közterecskék. Szeme alig domború, homloka a szemek között alig szélesebb, mint az ormány háta a csápízületek között. Szárnyfedőin élesen határolt fehér pikkelyfoltok találhatóak. Fekete. Ormányháta homorú. Előtora jóval szélesebb a hosszánál, oldalai erősen íveltek, a töve előtt azonban kissé befűzött, felül durván szemölcsözött. Szárnyfedőinek sorpontjai nagyok, majdnem négyzet alakúak, egymástól harántélek választják el, élszerű közterecskéin 1—1 durva, lapos szemölcsökből álló sor húzódik, felülete durván ráncolt, fehér pikkelyei tulajdonképpen hosszú pikkelyszőrök. 6—9 mm.

Eurosibériai faj. Magyarországon szórványosan fordul elő. IV—VI.

conspersus GERM.

- 175 (174) Szárnyfedőiknek minden pontsora hajszálvékony, az igen széles, lapos közterecskéket alig láthatóan választják el egymástól. Szemük erősen domború, oldalt álló, homlokuk sokkal szélesebb, mint az ormányhát a csápízületek között. Szárnyfedőiken nincsenek élesen elhatárolt fehér pikkelyfoltok.

- 176 (177) Elülső combjának belső élén nyoma sincs fognak. Teljesen fekete. Ormányháta lapított. Előtora sokkal szélesebb, mint amilyen hosszú, középen a legszélesebb, oldalai igen erősen íveltek, felülete finoman, de nem nagyon sűrűn szemölcsözött, a pontok közterecskéin többnyire elérne egy további hasonló nagyságú szemölcs. Szárnyfedőinek gyöngyszerű szemölcei valamivel kisebbek, mint az előtoron levők, és valamivel sűrűbben is állnak, az apró, tojásdad, fehéres pikkelyek igen elszórtan, helyenként apró foltocskákból csoportosulva helyezkednek el; felületük legnagyobb része csupasz. 8—11 mm.

Eddig Erdélyből, Romániából és Szlovákiából ismeretes

[**edentatus SEIDL.**]

- 177 (176) Elülső combjának belső élén apró vagy nagy fog van. Fekete. Lapított ormányának hosszanti léce többnyire jól fejlett. Csápja rövid és vastag, ostora rövidebb a tőíznél, 2. íze nem éri el az 1. íz hosszának a másfélszeresét, többi ízei is rövidek. Előtora az előző fajénál is valamivel szélesebb, hasonló oldalakkal és skulptúrával. Szárnyfedőinek pikkelyszőrei az egész felületen sűrűn állnak, a szemölcsök között mindenütt megtalálhatóak, a szélesebb pikkelyek sokszor elmosódott foltokba tömörülnek. Teste a szürke pikkelyszőrök miatt hamvasnak látszik. 10—12 mm.

Európai faj, Magyarországon is közönséges. Mezőgazdasági szempontból az egyetlen jelentős kártevő *Otiorrhynchus*-faj. Elsőrendű tápnövénye a lucerna, amelynek gyökerét a lárva, levélzetét pedig az imágó fogyasztja. Ha erősen elszaporodik, egész lucernatáblákat rövid idő alatt annyira tönkretelhet, hogy azokat

ki kell szántani. A többéves lucerna kiritkulását és elgyomosodását szintén nagyrészt ez a bogár okozza. Elsőéves telepítéseket a helyes vetésforgó, továbbá az árkolás (réseles), valamint baromfival való járatás megóvja a kártevés ellen. Idősebb táblák esetében az imágók számának ritkítása (kontaktmérgekkel beszórt fogóárkok, baromfival való járatás) csökkenti a kárt. A vincellérbogár a szőlő rügyeinek kirágása által is károsít; az említett védekezési módok a szőlőt is megvédi, de erősebb támadás esetén arzénes permetezést is alkalmaznak. A lucernán és szőlőn kívül még igen sok tápnövénye ismeretes, közöttük számos termesztett növény is szerepel, mint pl. a pillangósok, komló, mák, répa, hüvelyesek, szamóca stb. Elterjedési területének egyes részein, és így Magyarországon is nagy részben szűznemzéssel szaporodik. III—VIII. (= *agnatus* GYLL., *xanthotrichus* APFB., *subrotundatus* STERL.) — **H a m v a s v i n c e l l é r b o g á r**

ligustici L.

V á l t o z a t a :

1. Szárnyfedőinek szemölcesei igen aprók, sokszor alig láthatók. — A törzsalak között, aránylag ritka ab. **similis** SOL.

- 178 (1) Szárnyfedőinek csúcsi bütykén a bordaszerűen kiemelkedő 3. közterecskén hatalmas, szemölcs alakú dudor van (11. ábra: B), (6. alnem: *Tyloderes* SCHÖNH.). Teljesen fekete. Ormánya lapított, közepén gyenge hosszanti él húzódik. Szeme majdnem lapos. Csápостorának 2. íze sokkal hosszabb, mint az 1., utolsó ízei is hosszabbak, mint amilyen szélesek. Előtora alig szélesebb a hosszánál, közepén a legszélesebb, a csúcsa felé erősebben elkeskenyedik, felülete gyöngyszerűen szemölcsözött, közterecskéiken elérne még 1—1 hasonló nagyságú szemölcs. Szárnyfedőinek 3. és 5. közterecskéje bordaszerűen kiemelkedik, az 1. aránylag lapos, de boltozott végén kiszélesedik, és púpszerűen domború. Pontsorai alig láthatók, felületük szemölcsözött. Combjainak belső élén nincsen fog, elülső lábszárának a csúcsa kívül lekerekített. 8—10 mm.

Az Alpok keleti részein és Horvátországban előfordul. Magyarországon még nem mutatták ki

[[**chrysops** HERBST]

2. nem: *Troglorrhynchus* SCHMIDT

Hosszúkás testű, közepes nagyságú fajok, színük sárga vagy vörösesbarna, felületükön sárgás színű serteszőrök találhatók. Ormányuk csúcsán többnyire sem kimetszés, sem bemélyedés nincs, pterygiumuk azonban jól fejlett. Szemük teljesen hiányzik, vagy erősen csökevényes. Csápbunkójuk 1. íze hosszabb, mint a 2. Előtoruk hosszabb a szélességénél, felülete pontozott. Szárnyfedők hosszúak, keskenyek, durva pontokból álló hosszanti sorokkal. Karmaik szabadon állók.

A nemnek mintegy 30 faja ismeretes, valamennyi mediterrán elterjedésű. Faunaterületünkön csak 1 faja fordul elő, éspedig Horvátországban. A bogarak föld alatti gyökereken élnek.

- — Ormánya csúcsán nincs hosszanti középél, elülső sarkai letompítottak, nem fogszerűen előreugrók, pterygiuma szabályosan ívelt. Szeme teljesen hiányzik. Ormányát a homloktól nem választja el

harántbarázda, hanem majdnem teljesen sima. Csápja hosszú, tőize eléri az előtor elülső szegélyét. Előtora durván, elszórtan pontozott, oldalai gyengén íveltek. Szárnyfedői mintegy háromszor olyan hosszúak, mint amilyen szélesek, pontsorai durvák, közterecskéi laposak, mindegyiken 1—1 sor serteszőrrel és finom pontocskával. Combjainak belső élén nincsen fog. 5—5,5 mm.

Mediterrán elterjedésű faj. Eddig csak Horvátországból ismeretes

[*anophthalmus* SCHMIDT]

17. ábra. *Stomodes gyrosicollis* BOH. (Eredeti)

3. nem: *Stomodes* SCHÖNH.

Apró termetű ormányosbogarak. Színük általában fényes fekete vagy barnásfekete, lábaik világosabbak, felületüket finom és gyér szőrözet borítja. Ormányuk rövid, széles, csápáruk az ormány hátoldalán húzódik, pterygiumuk nincsen, és így az ormány csúcsa nem szélesedik ki. Csápbunkójuk 1. íze hosszabb, mint a 2. Szemük kicsi, kerekded. Előtörük rövid tojásdad, középen a legszélesebb, itt majdnem olyan széles, mint a szárnyfedők együttes szélessége. Szárnyfedők hosszúkás tojásdadok, varratbarázdájuk nincs, pontsoraik igen finomak, a sorpontok valamivel nagyobbak, mint a közterecskék elszórt apró pontjai. Lábaik rövidek, karmaik a tövükön szabadon állnak.

A nemnek eddig mintegy 10 kelet-mediterrán és közép-európai faja ismeretes. Magyarországon 1 faja fordul elő.

- — Előtorának durva pontjai különösen a korongon hosszanti ráncokká folynak össze. Fekete, előtora gyakran valamivel világosabb, csápja és lábai vörösesbarnák. Ormánya alig hosszabb a szélességénél, oldalai majdnem párhuzamosak, hátoldala hosszanti irányban ráncolt, homloka és tarkója pontozott. Csápjának tőize majdnem olyan hosszú, mint az ostora, csak az első 2 ostoríz hosszabb, mint amilyen széles, a többi gömb alakú vagy szélesebb, mint amilyen hosszú. Előtorának és szárnyfedőinek gyér szőrözete hosszú, fehéres színű, jól láthatóan elálló, a szárnyfedők pontozása igen finom (17. ábra). 3—5 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon főleg az alacsonyabb vidékeken fordul elő, nem ritka. Az irodalom szerint a száraz biotópokat kedveli, a növényzet gyökerei között él. Erdei avarból is rostálható, még aránylag nedves helyeken is. IV—IX. (= *gracilior* BRANCS.)

gyrosicollis BOH.

4. nem: *Elytrodon* SCHÖNH.

Aránylag nagytermetű, hosszúkás tojásdad fajok. Színük fekete vagy barna, egész felületüket sűrű szürke, rendszerint barnással tarkázott szőrözet fedi. Ormányuk szélei majdnem párhuzamosak, szemük a fej felső széléhez közel helyezkedik el, csápjuk igen vékony, csápárkuk hosszúkás, hátrafelé ellaposodik. Előtoruk szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai erősen íveltek, pontozásuk igen finom és sűrű. Szárnyfedőik hosszú tojás alakúak, vállaik teljesen lekerekítettek, csúcsuk kihegyesedő, a nőstény szárnyfedőin a csúcs előtt 1—1 nagy, kúp alakú fog van. Pontsoraik szabályosak, közterecskéik laposak. Combjaik belső élén fog van, karmaik a tövükön összenöttek.

A nemnek 10 kelet-mediterrán faja ismeretes, közülük 1 a Kárpát-medencében is előfordul.

- — Csápjának tőize és ostora vörös; a megvastagodott tőíz csúcsa, valamint az első 2 ostoríz csúcsi fele azonban fekete. Szeme gyengén domború. A hím szárnyfedői keskenyebbek, és csúcsuk előtt nincs kúp alakú fog. 9—11 mm.

Mediterrán elterjedésű faj. Faunaterületünkön eddig csak a Bánátban gyűjtötték; esetleg Magyarországon is előkerülhet (= *bispinosus* BOH.)

[*bidentatus* STEV.]

5. nem: *Mylacus* SCHÖNH.

Kistermetű fajok. Szárnyfedőik majdnem félgömb alakúak, válluk teljesen lekerekített. Fényes feketék, csupaszok vagy csak gyéren szőrözöttek, a szőrök a varrat mentén többnyire sűrűbb és világosabb sávot alkotnak, ritkábban a szőrözet sűrű, de a kitin-felület ezeken a fajokon is a szőrök között áttetszik. Pikkelyeik nincsenek. Ormányuk csúcsán nincs félkör alakú sima felület, a homloktól nem választja el harántbarázda. Csápárkuk hosszúkás, hátul ellaposodó. Előtoruk jóval szélesebb a hosszánál, egyes fajokon több

mint kétszer olyan széles, mint amilyen hosszú, szőrözete harántirányban helyezkedik el. Erősen domború szárnyfedőiken finom pontsorok láthatók, közterecskéik laposak vagy gyengén domborúak. Combjaik belső élén néha fog is található. Karmaik a tövükön összenöttek.

Eddig a nemnek mintegy 40 fajt ismerjük, ezeknek a zöme mediterrán elterjedésű. Magyarországon 3 faja fordul elő. Életmódjuk és tápnövényeik nagyobbrészt még ismeretlenek.

18. ábra. *Mylacus seminulum* FABR. (Eredeti)

- 1 (2) Előtora rendkívül széles, hosszúságának a kétszeresénél is szélesebb (20. ábra: A). Kissé ölmos fényű fekete, csápja és valamennyi lábfeje rozsdavörös, hátán csak rövid, a testhez simuló gyér szőrözet látható, amely a varrat mentén rendszerint világosabb színű sávva sűrűsödik össze. Szeme kidülledt, csápostorának 3—7. íze alig valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú. Előtora durván ráncoltan pontozott. Szárnyfedőinek pontsorai durvák, gyengén barázdáltak, közterecskéi majdnem laposak. Csak a hím hátulsó combján van fog (18. ábra). 2,5—4 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon az alföldek és dombvidékek lakója; gyakori. Tápnövényei valószínűleg fűfélék. IV—VII.

seminulum FABR.

- 2 (1) Előtörök lényegesen keskenyebb, nem éri el hosszának a kétszeresét (20. ábra: B—C).
- 3 (4) Feje és előtora finoman és sűrűn pontozott, az előtor oldalai a csúcs mögött homorúan, majd domborúan íveltek, majdnem egyenesek

(20. ábra: B). Hátoldalának szőrözete éppen olyan gyér, mint az előző faj esetében, színezete is azéhoz hasonlít. Ormánya rövid, csúcsa felé elkeskenyedik, rövid csápgödrei között gyengén bemélyített, szeme nem kidülledt, csápja vékony. Szárnyfedőin a pontsorok gyengén rovátkoltak, a közterecskék rendszerint nem teljesen laposak, finoman, gyéren, néha kissé fémesen csillogóan szőrözöttek; 1. közterecskéjén a szőrözet rendszerint sűrűbb. A hím lábfejei kissé szélesebbek, mind a 2 ivar combjai egyszerűek. 2,5—3 mm.

Eurosibériai faj. Magyarország sík és dombvidékein gyakori. Tápnövényeként az irodalom a répát említi. II—VI., IX., XII.

rotundatus FABR.

- 4 (3) Előtora durván, kissé ráncoltan pontozott, oldalai erősen íveltek, hátrafelé erősen kiszélesedettek (20. ábra: C). Hátoldalán a fehér vagy szürke szőrözet igen sűrű, majdnem teljesen eltakarja a fekete kitin-felületet, és így szürkének látszik. Ormánya a csúcsa felé kissé kiszélesedik, csápgödrei között nincsen csatornaszerű bemélyedés. Szeme kidülledt. Szárnyfedőinek pontozása az előbbi fajéhoz hasonlít. Lábai vastagabbak. 2,5 mm.

Kelet- és dél-európai elterjedésű, Magyarországon jóval ritkább, mint az előző 2 faj; a Bánáttól is ismerjük. V—VI.

globulus BOH.

6. nem: **Omius** SCHÖNH.

Apró termetű sárgás vagy barnás fajok, csupasok vagy szőrösek, alapszőrözetük vagy pikkelyzetük csak kivételesen van. Ormányuk rövid és széles, a homloktól gyakran mély harántbarázda választja el. Szemük a fej felső széléhez közel helyezkedik el. Előtörük szőrözete a korongon hátrafelé irányul. Szárnyfedőik tojásdadok, teljesen lekerékített vállakkal, varratuk mentén nincsen világosabb színű szőrsáv. Lábaik erősek, combjaik belső élén nincs fog, karmaik a tövükön összenöttek.

A nemnek mintegy 60 faja ismeretes, ezek Kelet- és Dél-Európában, Nyugat-Ázsiában, valamint Észak-Afrikában élnek, 1 faja Észak-Amerikában is előfordul. Magyarországon 5 faja fordul elő, további 4 faj kimutatása pedig várható. Valamennyi faja korhadó lomb alatt él.

- 1 (2) Feje hosszirányban rovátkolt (1. alnem: *Urometopus* FORM.). Vörösesbarna, hátoldalán hosszú, elálló szőrök láthatók. Ormányát a homlokától mély nyereg választja el. Szeme lapos. 3,2—3,5 mm.

Kelet-mediterrán faj. Irodalmi adatok szerint Erdélyben és Horvátországban is előfordul

[**strigifrons** GYLL.]

- 2 (1) Fejük gyérebben vagy sűrűbben pontozott, kivételesen szabálytalanul, sűrűn ráncolt.

- 3 (10) Előtoruk korongja gyéren vagy sűrűn pontozott, a beszúrt pontok mindig jól elkülönülnek egymástól. Ormányukat a homlokuktól nem választja el nyereg (20. ábra: D) (2. alnem: *Omiás* s. str.).
- 4 (5) Hátoldalának szőrözete sűrű, szabad szemmel is jól látható, a testhez simuló rövid alapszőrözetén kívül hosszú, felálló szőrökkel. Barnás-fekete, csápjá és lábai világosabbak. Szárnyfedői rövid tojás alakúak,

19. ábra. *Omiás mollinus* Boh. (Eredeti)

erősen domborúak. Ormánya jóval hosszabb, mint amilyen széles, oldalai középen gyengén homorúak, háta hosszában bemélyedt. Szeme lapos. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai erősen íveltek, felületének pontozása igen sűrű. Szárnyfedőinek pontsoraí alig barázdáltak, közterecskéi szélesek, majdnem laposak, a rajtuk l sorban elhelyezkedő felálló szőrök legalább olyan hosszúak, mint amilyen széles l—l közterecske (19. ábra). 2,7—3,5 mm.

Európai faj. Faunaterületünkön eddig csak a Keleti-Kárpátokban és a bánatban gyűjtötték; ritka. Esetleg Magyarországon is előkerülhet

[*mollinus* Boh.]

- 5 (4) Alapszőrözetük nincsen, felületükön legfeljebb gyér, rövidebb vagy hosszabb elálló szőrök találhatók.
- 6 (7) Szárnyfedőinek csúcsa gyengén, csőrszerűen megnyúlt, együttesen hegyesszögben végződnek; széles, rövid tojásdad, válluk teljesen

lekerekített (21. ábra: A). Hátoldala majdnem csupasz, elálló szőrök nem láthatók rajta. Sárgásvörös vagy barna, fényes. Ormánya nem hosszabb a szélességénél, oldalainak közepe homorú, háta hosszában bemélyedt. Szeme lapos. Előtorának korongja igen finoman pontozott, alakja hosszabb, mint amilyen széles, oldalai erősen íveltek. Szárnyfedőin a pontsorok igen finomak, csúcsuk közelében elenyészőek, elől is alig barázdáltak, közterecskéi szélesek és laposak. Lábfejein csak 1 erős karom van, a 2. többé-kevésbé csökevényes, nem, vagy alig látható. 3—4 mm.

Eddig csak a Kárpátokból ismeretes. A Kárpátok keleti vonulatában Bártfától Erdélyig nem ritka. Előfordulása Magyarországon sem kizárt. VI—VII.

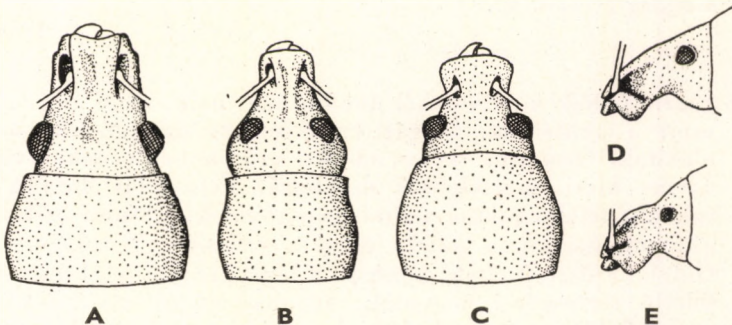
[Hanáki J. FRIV.]

- 7 (6) Szárnyfedők csúcsa együttesen lekerekített vagy tompaszögű (21. ábra: H). Hátán mindig vannak elálló szőrök.
- 8 (9) Szárnyfedőinek sárgás szőrzete erősen hátradől, rendszertelen elrendeződésű, a közterecskéken nem helyezkedik el 1 sorban. Sárgásbarna. Ormánya igen rövid és széles, a csúcsa felé kissé elkeskenyedik, oldalai középen kissé homorúak. Háta teljes hosszában csatornaszerűen bemélyedt, pontozása finom, sűrű. Szeme gyengén domború. Előtora alig rövidebb, mint amilyen széles, oldalai mérsékelten íveltek, korongja sűrűn és erőteljesen, oldalai még sűrűbben, majdnem ráncoltan pontozottak, szőrzete finom, erősen hátrafelé dől. Szárnyfedői hosszúkás tojásdadok, válluk rendszerint kissé kidomborodik, pontsoraik erőteljesek, barázdáltak, a csúcs közelében finomabbak és alig barázdáltak, közterecskéi gyengén domborúak. 2,8—4 mm.

Mediterrán faj. Magyarországon a Mecsek hegységben gyűjtötték; Horvátországban és a Bánátban is előfordul

concinus BOH.

- 9 (8) Szárnyfedőinek felálló szőrei fehérek, a közterecskéken 1 sorban helyezkednek el, igen hosszúak, hosszabbak 1—1 közterecske széles-

20. ábra. A: *Mylacus seminulum* FABR., B: *M. rotundatus* FABR. és C: *M. globulus* BOH. feje és előtora felülről — D: *Omias Hanáki* J. FRIV. és E: *O. forticornis* BOH. feje oldalról (Eredeti)

ségénél. Barnásfekete. Ormánya hasonlít a többi fajéhoz, rövidebb, mint amilyen széles, a csúcsa felé kúposan elkeskenyedik. Szeme gyengén domború. Előtora szélesebb, mint amilyen hosszú, korongján a sűrűn álló pontokból rövid pikkelyszőrök emelkednek ki; ezek a korongon kissé előre, az oldalakon pedig a korong közepe felé dőlnek. Szárnyfedői széles tojásdadok, a közepük mögött a legszélesebbek, pontsorai erőteljesek, de alig barázdáltak, közterecskéi laposak. 2,5—3 mm.

Alsó-Ausztriából írták le; azóta Szlovákiában (Léva) is találták, így Magyarországon is előkerülhet

[*latirostris* PEN.]

- 10 (3) Előtörök korongja is igen sűrűn, ráncoltan vagy szemölcsözötten pontozott. Ormányukat a homlokuktól rendszerint mély nyereg választja el (20. ábra: E) (3. alnem: *Rhinomias* REITT.).
- 11 (14) Az elülső lábak tomporainak a csúcsa a hímeken tövisszerű (21. ábra: B), a nőstényeken fogszerű (21. ábra: C), s merőlegesen eláll a comb oldalától.
- 12 (13) Szárnyfedőin a közterecskék laposak vagy alig domborúak, de mindig szélesebbek a pontsoroknál. Színe a sárgástól a sötétbarnaig változik, alakja hosszúkás tojásdad. A hím ormánya hosszabb, a nőstényé olyan hosszú, mint amilyen széles, oldalai homorúak, harántirányú nyerge mély, sűrűn és finoman ráncolt, igen rövid, felálló pikkelyszőrökkel. Előtora kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai erősen íveltek, felülete durvábban ráncolt, felálló pikkelyszőrei hosszabbak, mint a fej pikkelyszőrei. Szárnyfedőinek pontsorai erőteljesek és sűrűk, barázdájuk sekély, közterecskéi jóval szélesebbek a pontsoroknál, rajtuk 1—1 sor mérsékelten hosszú, erősen elálló, hegyes serteszőrrel; ezek hossza nem éri el 1 közterecske szélességét. 3—3,5 mm.

Európai faj. Magyarországon a Dunántúlon (Mohács, Pécs, Kőszeg és Budakeszi) fordul elő, de ritka. Horvátországban, a Bánátban és Szlovákiában aránylag gyakori. VI.

forticornis BOH.

- 13 (12) Szárnyfedők közterecskéi domborúak, nem, vagy alig szélesebbek, mint a pontsorok. Sárgás vagy barna, szárnyfedői hosszú tojás alakúak. Ormánya széles, oldalai erősen homorúak, nyerge mély. Szeme kicsi, mérsékelten domború. Feje felül durván és sűrűn ráncolt, felálló pikkelyszőrei igen rövidek. Előtora szélesebb, mint amilyen hosszú, a csúcsa mögött szélesen, de sekélyen befűzött. Oldalai erősen íveltek, középen a legszélesebb, felül durván ráncolt, felálló serteszőrei hosszúak, azonban jóval rövidebbek, mint a szárnyfedők szőrei. Utóbbiak majdnem olyan hosszúak, mint amilyen széles 1—1 közterecske. Szárnyfedőinek pontsorai mélyen barázdáltak, sorpontjai nagyok és mélyek, sűrűn állók, domború

közterecskéi csak a középtájon szélesebbek kissé a pontsoroknál. (Esetleg csak az előbbi fajnak a változata.) 2,5—3 mm.

Magyarországon Pécssett találták, azonkívül a Bánáthól, Horvátországból és Ausztriából ismeretes

Viertli WEISE

14 (11) Az elülső lábak tomporainak a csúcsa egyszerű, nem áll el a comb oldalától (21. ábra: D).

15 (16) Nagyobb faj. A hím utolsó haslemezén terjedelmes bemélyedés látható (21. ábra: E). Szárnyfedőinek felálló szőrei a végükön megvastagodottak és hátragörbültek. Sárga vagy barnás. Ormánya nem hosszabb a szélességénél, oldalai gyengén homorúak, szeme kissé domború. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai íveltek. Szárnyfedői szélesek és aránylag rövidek, barázdái aránylag mélyek, közterecskéi kissé domborúak. 3—3,2 mm.

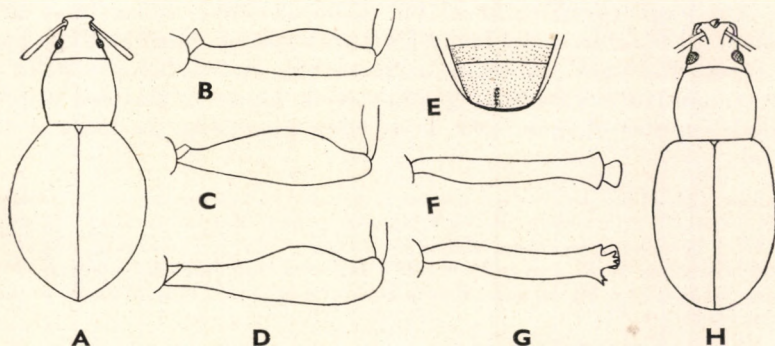
Az osztrák Alpok, Magyarország és Horvátország lakója. Hazánkban a Dunántúl több helyen gyűjtötték. V—VI.

austriacus REITT.

16 (15) Kisebb faj. A hímek utolsó haslemezén nincsen bemélyedés. Felálló szőrözetük rövid, a szőrök egyenesek, végük nem megvastagodott. Ormánya nem, vagy csak alig valamivel hosszabb, mint amilyen széles a legszélesebb pontján, sőt többnyire kissé rövidebb is. Oldalai a tövén befűzöttek, ott jól láthatóan keskenyebb, mint a feje, a csúcsa felé erősen kiszélesedik. Szeme lapos vagy csak alig domború. Színe a sárgástól a barnásfeketéig váltakozik. Szárnyfedői hosszúkásak, felálló szőrözete oldalról jól látható. 2—2,5 mm.

Elterjedési területe Erdély, Bihar megye és a Bánát. Magyarországon Pécssett gyűjtötték (= *biharicus* REITT.)

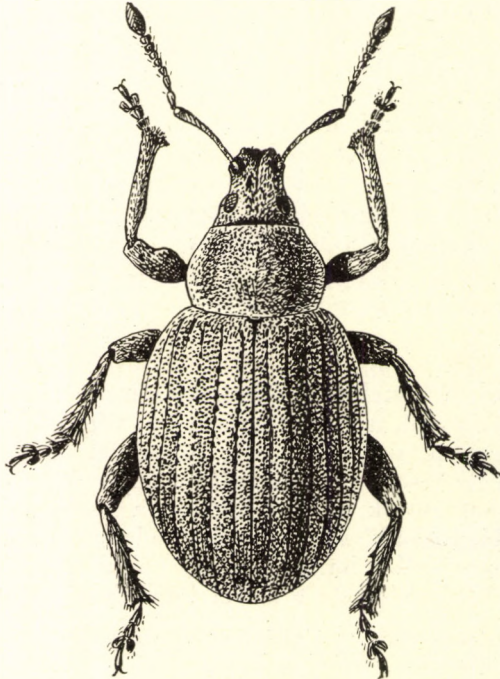
maxillosus PETRI

21. ábra. A: *Omius Hanáki* J. FRIV. testének körvonala — B: *O. forticornis* BOH. ♂, C: ♀ és D: *O. maxillosus* PETRI elülső lábának combja és tompora — E: *O. austriacus* REITT. utolsó 2 haslemeze — F: *Peritelus familiaris* BOH. és G: *P. leucogrammus* GERM. elülső lábszára — H: *Omius concinnus* BOH. testének körvonala (Eredeti)

7. nem: *Peritelus* GERM.

Kistermetű fajok, többnyire majdnem félgömb alakú vagy rövid tojásdad szárnyfedőkkel. Felül halvány barnás foltokkal tarkázottak, a szürke pikkelyek olyan sűrűn állanak, hogy a kitin-felület nem látható; a pikkelyek között alig észrevehető rövid serteszőrök is vannak. Ormányuk rövid, a csúcsa felé elkeskenyedik, maga a csúcsa pedig gyengén kiszélesedik. Az ormány hátán húzódó

22. ábra. *Peritelus familiaris* BOH. (Eredeti)

csápárok kör vagy rövid tojás alakú. Csápjuk erős, tőize túlér az előtör elülső szélén, ostorízsei az első 2 kivételével szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Szemük lapos. Előtörük szélesebb a hosszánál. Szárnyfedőjük válla teljesen lekerekített, pontsorai finomak, közterecskéik laposak. Hátsó csípőik igen távol állnak egymástól, combjaik belső élén nincs fog, karmaik a tövükön összenőttek.

Mintegy 120 eddig ismert faja majdnem kivétel nélkül mediterrán elterjedésű, csak néhány faja fordul elő Szibériában, illetve Közép-Afrikában. Magyarországon 2 faja él, és pedig mindkettő főleg homokos vidékeken, ahol a növények gyökereivel (lárvák), illetve leveleivel (imágók) táplálkoznak. A *P. noxius* BOH. nevű fajt régi irodalmi adat alapján vették fel a magyar faunalistába; ez a faj azonban Közép-Olaszországban él, és faunaterületünkön egyáltalában nem fordulhat elő.

- 1 (2) Elülső lábszárának csúcsa a külső sarkán kiszélesedik, rajta rendszerint 3 nagyobb, valamint több kisebb tövis ül, belső sarkán pedig csak 1 tövis (21. ábra: G) (1. alnem: *Ctenochyrus* SEIDL.). Kis faj;

pikkelyzete gyengén foltozott, vagy gyakran a váltakozó közterecskék pikkelyei barnásak. Ormánya rövidebb, mint amilyen széles, 2 csápárka között rövid hosszanti középél látható. Csápja erős, 1. bunkóíze nagy. Előtora gyéren pontozott, a pontok helyén nincsenek pikkelyek. Elülső lábszárain a tövissek gyakran letörnek vagy lekopnak, helyüket ilyenkor is szabálytalan alakú kinövések jelzik. 3—4 mm.

Mediterrán faj; Magyarország homokos sík- és dombvidékein gyakori. Gazdasági jelentősége nincs. IV—X.

leucogrammus GERM.

- 2 (1) Elülső lábszárának csúcsa egyszerű, külső sarka kissé tompán kiszélesedik, rajta sem tövissek, sem szabálytalan kinövések nincsenek (21. ábra: F) (2. alnem: *Peritelus* s. str.). Nagyob faj. Pikkelyei szürkék, közöttük halványbarna pikkelyek szabálytalan foltoztskákat alkotnak. Ormánya nem rövidebb, mint amilyen széles, pterygiuma jobban fejlett, erősebben elálló. Előtora szintén gyéren, de durvábban pontozott. Hátsó lábszára a csúcsa felé erősen kiszélesedik. Egyébként az előző fajhoz igen] hasonlít (22. ábra). 4,5—5,5 mm.

Pontusi faj. Magyarország homokos vidékein közönséges, és gyakran tömegesen lép fel. Gazdasági jelentősége homokos vidékeken számottevő, kötött talajon viszont csekély. Erősen polifág faj, túlevelű és lombosfák éppen úgy találhatók tápnövényei között, mint sok lágyszárú növény. A természetett növények közül főként a szőlő és a gyümölcsfacsemeték rügyeit rágja ki, de gyakran ellepi a lucernát, herceféleket, a borsót, a dohányt, a szamócat, különböző fűféléket stb. is. A növények védelme érdekében a fokozott madárvédelmet, baromfitartást, valamint DDT- vagy HCH-hatóanyagú szerekkel való permetezést ajánlják. A védekezést a bogarak megjelenésével egy időben kell kezdeni. III—VII.

— **K e r d e r m a g b o g a r**

familiaris BOH.

8. nem: **Argoptochus WEISE**

Kistermetű, tojásdad fajok, szárnyfedőik válla teljesen lekerekített. Felül hosszúkás vagy kerekded pikkelyek és többé-kevésbé elálló szőrök borítják. A pikkelyek nem állnak olyan sűrűn, hogy a kitin-felületet teljesen eltakarnák, sárgás, szürkés vagy zöldes színűek, néha gyenge opálos csillogással. Ormányuk rövid, lapos, csápárkuk felülről teljes terjedelmében látható. Csápjuk tőize hosszú, túler a szem hátsó szélén. Szemük a fej felső széléhez közel, oldalt helyezkedik el, mindig kidülledt. Előtoruk kicsi, téglalap alakú, oldalai gyengén íveltek. Szárnyfedőik sűrű pontsorai erőteljes barázdákban futva elérik a szárnyfedők csúcsát. Az utómell oldallemezét a középlemeztől éles varrat választja el. Lábaik rövidek, erősek, hátsó lábaik az utómell oldalszegélyétől távol, egymáshoz közel ízesülnek. Combjaik belső élén nincs fog, karmaik a tövükön összenöttek.

Eddig mintegy 30 faja ismeretes, mediterrán elterjedésűek, csak 1 faja él Nyugat-Szibériában. Magyarországon 3 faja fordul elő, 1 továbbinak a kimutatása pedig várható. Életmódja és tápnövényei alig ismeretesek.

- 1 (2) Ormánya a csápárcok között szélesebb, mint a homlok szélességének a fele; a csápárcok ugyanis az ormány széle felé tolódnak el, hosszúkásak, szélei párhuzamosak, a csáptő felülről azonban jól látható (23. ábra: A). Csápjának tőize majdnem egyenes. Fekete, csápjja, térdei és lábfejei vörösek. Pikkelyei kerekdedek, szürkék, nem fémes csillogásúak. Előtora sokkal szélesebb a hosszánál, oldalai gyengén íveltek, csúcsa alig keskenyebb a tövénél. Szárnyfedői tojásdadok, valamivel a közepük előtt a legszélesebbek, közterecskéin a pikkelyek között több szabálytalan sorban elhelyezett felálló szőr látható. 3—4 mm.

Eddig csak Erdélyből, Horvátországból és Magyarország területéről (Pécs és Szentgotthárd) került elő (= *Henschi* REITT.)

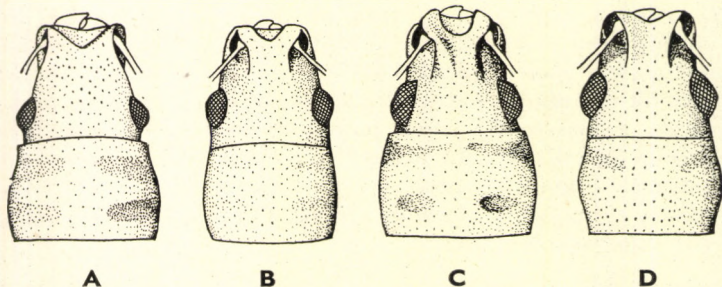
periteloides FUSS

- 2 (1) Ormányuk a csápárcok között nem, vagy alig olyan széles, mint a homlok szélességének a fele, a gödör alakú csápárcok ugyanis az ormány hátán helyezkednek el (23. ábra: B). Csápjuk tőize hajlott.
- 3 (4) Tarkója igen vastag, halántéka duzzadt, és feje így sokszor kissé szélesebb, mint az előtor elülső szegélye (23. ábra: B). Fekete, csápjai és lábai sárgásak, a csápbunkó és a combok azonban sötétebbek. Szárnyfedőinek szürke pikkelyei tojásdadok, a szárnyfedők közepe táján az oldalakhoz közelebb 1—1 nagy folt látható, amelyen csak barna szőrök állnak. Ormánya igen rövid, háta a csápárcok között alig olyan széles, mint a homlok szélességének egyharmada. Előtörának csúcsa nem, vagy alig valamivel keskenyebb a tövénél, oldalai gyengén íveltek. Szárnyfedőinek felálló szőrei rövidek, de szembetűnők. 2,5—3 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon igen ritka, eddig csak Kalocsáról és Pécsről ismeretes

bisignatus GERM.

- 4 (3) Tarkójuk normális, fejük tehát nem szélesebb, mint az előtor csúcsa, halántékuk nem duzzadt.

23. ábra. A: *Argoptochus periteloides* FUSS, B: *A. bisignatus* GERM., C: *A. bifoveolatus* STIERL. és D: *A. subsignatus* BOH. feje és előtora (Eredeti)

- 5 (6) Nagyobb faj. Előtorán kétoldalt, hosszának hátulsó harmadában 1—1 sekély gödröcske van (23. ábra: C). Pikkelyei hosszú pikkelyszőr-szerűek, zöldessárgák, opálosan csillognak. Fekete, csápja és lábai sárgák, csak combjai valamivel sötétebbek. Ormánya valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú, háta a csápgödrök között majdnem olyan széles, mint a homlok szélességének a fele. Szeme nagy, gyengén kidülledt. Előtora majdnem kétszer olyan széles, mint amilyen hosszú, oldalai gyengén íveltek, csúcsa alig keskenyebb a tövénél, kétoldalt 1—1 széles pikkelysávval. Szárnyfedői rövid tojásdadok. 4 mm.

Erdélyből ismertették; előfordulása Magyarországon is lehetséges (= *Strobl* REITT.)

[*bifoveolatus* STIERL.]

- 6 (5) Kisebb faj. Előtorán nincsen gödröcske (23. ábra: D). Pikkelyei rövidebbek. Fekete. Csápja és lábai vörösek, csak combjai sötétebbek, pikkelyei szürkék. Ormánya igen rövid, homloka a szemek között kétszer olyan széles, mint az ormány háta a csápárcok között. Előtora alig valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai majdnem egyenesek és párhuzamosak, korongja sötét, közepén azonban világos sáv húzódik, oldalai a sűrűn álló pikkelyek következtében világosabbak. Szárnyfedői hosszúkások, tojásdadok, közepük előtt a legszélesebbek, elálló szőrei jól láthatók. 2,5—3 mm.

Kisásziában, Magyarországon, Krajnában, Szlovákiában és Erdélyben fordul elő. Magyarországról csak irodalmi adatok alapján ismeretes

subsignatus BOH.

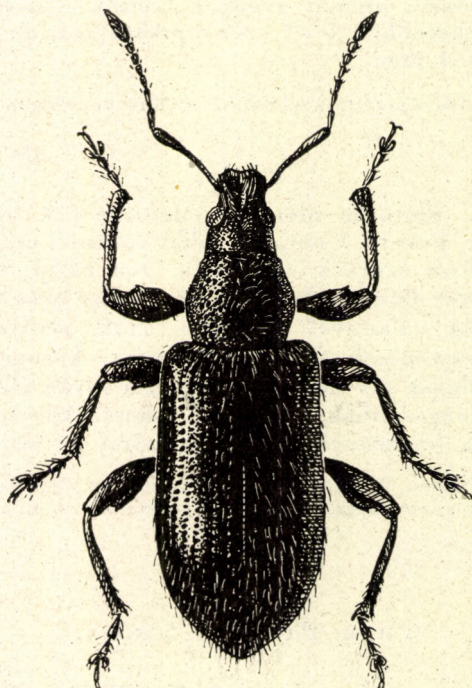
9. nem: *Phyllobius* SCHÖNH.

Közepes nagyságú ormányosbogarak. Testük hosszúkás tojásdad, rendszerint sűrűn, ritkábban gyéren álló pikkelyek borítják, kivételesen a pikkelyek teljesen hiányoznak; sok faj pikkelyei között elálló szőrök is találhatóak. Ormányuk rövid, széles, felül lapított vagy gyengén domború. Csápárcuk az ormány hátán húzódik, felülről jól látható. Pajzsocskájuk szabadon látható. Szárnyfedőik lényegesen szélesebbek, mint az előtor, válluk szögletesen kiugró. Lábaik hosszúak, combjaik belső élén sok fajon szembetűnő fog van, másokon hiányzik. Karmaik a tövükön összenöttek.

Mintegy 200 faja ismeretes, valamennyi a palearktikus régió lakója. Közülük a Kárpát-medencében 25 fordul elő. Imágóik tülevelű és lombosfák leveleit rágják, lárváik gyökerekkel táplálkoznak; legtöbb fajuk polifág. Gazdasági jelentőségük nem nagy, csak kevés fajé érdemel említést.

- 1 (38) Legalább az egyik, de többnyire valamennyi comb belső élén szembetűnő fog van.
- 2 (3) Hátoldalán csak elálló, gyéren elhelyezkedő hosszú szőrök vannak, pikkelyek a mell oldalán sem találhatóak (1. alnem: *Nemoicus* STEPH.). Fényes, feje és előtora rendszerint fekete, szárnyfedői

vörössárgák (*forma typica*), ritkán egész felülete vöröses vagy fekete, csápjai és lábai mindig vörössárgák. Ormánya keskenyebb, mint a feje, csúcsa lekerekített, hátoldalán hosszanti árok húzódik, szeme kidülledt, átmérője a halánték hosszánál alig valamivel rövidebb. Csápárka hosszúkás, a nem valamennyi faja közül leginkább az ormány széle felé tolódik el. Előtora éppen olyan sűrűn,

24. ábra. *Phyllobius oblongus* L. (Eredeti)

de valamivel durvábban pontozott, mint a feje. Szárnyfedőinek pontsorai szabályosak, sűrűn pontozottak, erőteljesek, közterecskéi gyengén domborúak (24. ábra). 3,5–6 mm.

Euroszibériai faj. Magyarország sík- és dombvidékein messze elterjedt és közönséges. Tápnövényei a legkülönbözőbb lombosfák. A gyümölcsfákat és faiskolák csemetéit sokszor olyan tömegekben lepi el, hogy a lombozat nagy része elpusztul; a bimbók és virágok kirágásával is nagy kárt okozhat. Minden gyomor- és kontaktméreggel irtható, de ezek a szerek csak virágzás után alkalmazhatók. III—VII. — Közönséges lombormányos

oblongus L.

Változatai:

1. Egész felülete vörössárga. — A törzsalak között, ritka
ab. *rufescens* MARSH.
2. Egész felülete fekete, csak csápja és lábai vörösek. — Igen gyakori
ab. *floricola* GYLL.

- 3 (2) Hátoldalukon pikkelyek vannak vagy sűrű alapszőrőzet, közte gyakran elálló szőrök merednek elő. Ritkán a hátoldalukon nincsenek pikkelyek, de a mell oldallemézén ilyenkor is található.
- 4 (5) Csak a hátulsó combon van erős fog, az elülső és a középső comb egyszerű (2. alnem: *Phyllarestes* SCHILSKY). Hosszúkás, barna, feje, előtora és potroha, valamint csápbunkója és combjai sötétebbek. Szárnyfedőit túlnyomóan hosszúkás szürke pikkelyek borítják, amelyek között sárgásbarna pikkelyek szabálytalan harántsávokat alkotnak. A pikkelyek között, különösen hátul, apró elálló szőrök is vannak. Ormánya igen rövid, szélesebb a hosszánál, homloka jóval szélesebb, mint az ormány háta a csápárkok között, ezek kerekded gödör alakúak; halántéka hosszabb a szem átmérőjénél (25. ábra: A). Előtora finoman és sűrűn pontozott, oldalain sűrűbben álló szürke pikkelyek hosszanti sávot alkotnak. Szárnyfedőinek csúcsa hegyes, pontsori finomak, közterecskéi laposak. 4—5 mm.

Kelet-mediterrán faj. Magyarországon főleg a Dunántúlon gyűjtötték. V—VI.

pictus STEV.

Változata:

1. Csápbunkója és combjai is sárgák. — Nem ritka ab. **pallipes** GYLL.

- 5 (4) Minden comb belső élén szembetűnő fog van.
- 6 (7) Ormánya vastag, a tövén nem keskenyebb, mint a feje, a fejével együtt a csúcsa felé kúposan elkeskenyedik (25. ábra: B) (3. alnem: *Dieletus* REITT.). Alapszíne fekete vagy barnásfekete, csápja és lábai a sötét combok kivételével sárgák, testét élénkzöld, fémes csillogású pikkelyek borítják, a pikkelyek között számos hosszú, felálló szőr található. Csápárka kerek, gödörszerű, csápja feltűnően hosszú, szeme gyengén domború, homloka sokkal szélesebb, mint az ormány háta a csápgödörök között. Előtorának oldalai erősen íveltek. Szárnyfedőinek rovátkái finomak. 3,5—6 mm.

Palearktikus faj. Magyarországon messze elterjedt és közönséges. Táp-növényei közül a gyümölcsfákat, a nyírt, a bükköt és fenyőféléket említik. Az általa okozott kár néha számottevő. V—VII. (= *croaticus* STIERL.)

argentatus L.

Változatai:

1. Lábai egyszínű sárgák. — Magyarországon a törzsalaknál gyakoribb (= *pineti* REDTB.) ab. **viridans** BOH.
2. Felületének pikkelyei szürkék. — Igen ritka ab. **tephreus** SCHILSKY
3. A pikkelyek a fején és az előtorán fémes zöldek, a szárnyfedőin szürkék. — Egyetlen példányát a Budai-hegyekben gyűjtötték ab. **budensis** HAJÓSS

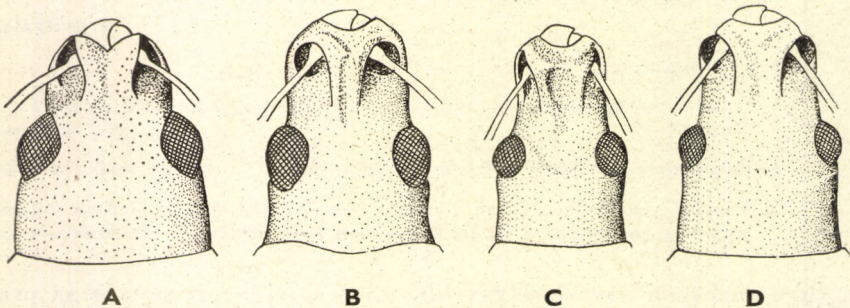
- 7 (6) Ormányuk töve keskenyebb, mint a fejük, az arc és az ormány töve szögletesen elkülönül, az ormány oldalai majdnem vagy teljesen párhuzamosak (25. ábra: C) (4. alnem: *Phyllobius* s. str.).

- 8 (21) Homlokuk a szemek között nem, vagy csak alig valamivel szélesebb, mint az ormány háta a csápárcok között, a csápárcok ugyanis hosszúkásak, és erősebben az ormány oldalai felé tolódnak el (25. ábra: C). (Ebben a tekintetben a *Polydrosus* GERM. nem fajaihoz közelednek.)
- 9 (12) Csápjuk rövid és vastag, utolsó ostorízei szélesebbek, mint amilyen hosszúak (26. ábra: A).
- 10 (11) Pikkelyei egyszínű szürkék: *Ph. incanus* GYLL., lásd 26. sorszám alatt.
- 11 (10) Pikkelyei részben szürkék, részben barnák: *Ph. montanus* MILL., lásd 27. sorszám alatt.
- 12 (9) Csápjuk hosszú, utolsó ostorízei jóval hosszabbak, mint amilyen szélesek (26. ábra: B).
- 13 (14) Hátsó lábszára a belső oldalon a csúcs közelében mélyen kimetszett (26. ábra: E). Fekete, csápjának tövi fele és lábai sötétbarnák, testének kissé fémesen csillogó pikkelyei durva szőr alakúak, közöttük a fején és az előtorán rövid, a szárnyfedőin pedig hosszú szőrök állnak ki. Ormánya jóval hosszabb a szélességénél, a csúcsa felé kissé kiszélesedik. Szeme kidülledt, homloka alig szélesebb, mint az ormány háta a csápárcok között, halántéka valamivel hosszabb, mint a szem átmérője. Előtora a csúcs előtt befűzött, oldalai egyenletesen íveltek. Szárnyfedőinek rovátkái aránylag mélyek, de finoman pontozottak, közterecskéi domborúak. 7,5–10 mm.

Balkáni faj, amelyet több ízben a Bánátban és Szlovákiában is gyűjtöttek. Magyarországon is előfordulhat. Tápnövényei ismeretlenek (= *hungaricus* STIERL.)

[*pilicornis* DESBR.]

- 14 (13) Hátsó lábszárunk belső oldalán nincs kimetszés (26. ábra: F).
- 15 (18) Szárnyfedőiken hosszú, felálló szőrök vannak.

25. ábra. A: *Phyllobius pictus* STEV., B: *Ph. argentatus* L., C: *Ph. calcaratus* FABR. és D: *Ph. piri* L. feje (Eredeti)

- 16 (17) Pikkelyei hosszúkásak, pikkelyszőr-szerűek, gyéren állók. Fekete, csápja és lábai is alig valamivel világosabbak. Ormánya hosszabb, mint amilyen széles, a csúcsa felé nem szélesedik ki, hátán alig észrevehető hosszanti bemélyedés van. Szeme kidülledt, homloka alig szélesebb, mint az ormány háta, halántéka hosszabb, mint a szem átmérője. Előtora hasonlít az előző fajéhoz, szárnyfedőinek rovátkái finomabbak, közterecskéi laposabbak, egyébként az előbbi fajhoz igen hasonlít. 7,5—9 mm.

Eddig csak Erdélyben, a Bánátban és Szlovákiában gyűjtötték. Esetleg Magyarországon is előfordulhat. Tápnövényei ismeretlenek. VII.

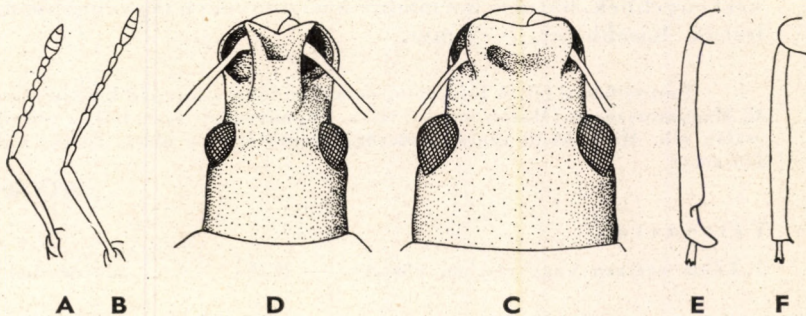
[transylvanicus STIERL.]

- 17 (16) Pikkelyei kerekdedek, sűrűn állók, zöldek, fémesen csilognak. Fekete, lábai a sötét combok kivételével, valamint csápjai vöröses-barnák. Ormánya valamivel hosszabb, mint amilyen széles, a csúcsa felé csak igen gyengén szélesedik ki. Feje egyébként a 2 előző fajéhoz hasonlít. Előtora a csúcsa előtt alig észrevehetően befűzött, oldalai laposan íveltek, középvonalában finom él húzódik. Szárnyfedőinek pontsorai alig rovátkoltak, közterecskéi majdnem laposak. 6—8 mm.

Közép- és észak-európai faj. Magyarországon a Dunántúlon (Kőszegi-hegység, Bakony, Zirc és Siófok) előfordul. Tápnövényei különböző lombosfák, különösen a nyír, emellett a lucfenyő is, amelynek gyökerein lárvája néha tetemes károkat okoz. VI—VIII. (= *Apfelbecki* STIERL., *psittacinus* GERM.)

arborator HERBST

- 18 (15) Szárnyfedőiken nincsenek hosszú, felálló szőrök; ha szőrök egyáltalában láthatók, akkor rövidek és erősen hátrahajlók.
- 19 (20) Testét fekete vagy szürke, néha igen tarka szőrözet fedi, e szőrözet között a szárnyfedők hátán is jól látható hátrahajló szőrök állnak ki. Ormánya jóval hosszabb, mint amilyen széles, hátának közepén a csatarnaszerű bemélyedés majdnem a szeméig húzódik. Szeme kidülledt, halántéka hosszabb a szem átmérőjénél. Csápja hosszú,

26. ábra. A: *Phyllobius incanus* GYLL. és B: *Ph. calcaratus* FABR. csápja — C: *Ph. bulgaricus* APFB. és D: *Ph. incanus* GYLL. feje — E: *Ph. pilicornis* DESBR. és F: *Ph. arborator* HERBST hátulsó lábára (Eredeti)

tőíze kissé hajlott, 2. ostoríze sokkal hosszabb, mint az 1. Előtora feltűnően kicsi, majdnem négyzet alakú, oldalai laposan íveltek, töve előtt befűzött, hátulsó szögletei fogszerűen kiállnak. Szárnyfedői gyengén rovátkoltak, recézett közterecskéi majdnem laposak. 8—12 mm.

Európában és Észak-Afrikában él. Magyarországon messze elterjedt és gyakori. Tápnövényei az éger és más lombosfák, málna, szamóca, csalán stb. Hazánkban csak jelentéktelen kártevő. V—VIII. (= *glaucus* STIERL., *nudus* WESTH.)

calcaratus FABR.

V á l t o z a t a i :

1. Szárnyfedőinek szőrei feketék, lábai vörösek forma typica
2. Mint az előbbi, de lábai feketék. — Meglehetősen ritka
ab. **fuscofumosus** REITT.
3. Szárnyfedőin világosszürke szőrökből álló foltok vannak, lábai vörösek, csak lábfejei sötétek. — A törzsalaknál gyakoribb ab. **atrovirens** GYLL.
4. Mint az előbbi, de lábszárai is sötétek. — Igen ritka ab. **tibialis** SCHILSKY
5. Mint az előbbi, de lábai teljesen feketék. — Gyakori
ab. **nigrofemoratus** GABR.
6. Szárnyfedőinek szőrözete egyöntetűen világosszürke. Lábai vörösek. — Gyakori
ab. **densatus** SCHILSKY
7. Mint az előbbi, de combjai sötétek. — Gyakori ab. **pseudodensatus** REITT.

- 20 (19) Testét fémeszöld pikkelyszőrök takarják, amelyek lényegesen szélesebbek, mint az előbbi faj szőrei, szárnyfedőin csak a boltozott végén láthatók hátrahajló szőrök. Fekete, csápja és lábai is feketék. Ormánya még hosszabb, mint az előbbi fajé, a csúcsa felé erősebben kiszélesedik, hátán csak a csúcs közelében található gyenge bemélyedés. Szeme erősebben kidülledt, halántéka hátrafelé kissé széttartó. Csápja rövidebb, tőíze egyenes, 2. ostoríze csak kevéssel hosszabb, mint az 1. Előtora nagyobb, oldalai erősen íveltek, töve előtt alig láthatóan befűzött, hátulsó szögletei nem fogszerűek. Szárnyfedői keskenyebbek, hátulsó harmaduk a nőstényeken is gyengébben kiszélesedő. Kisebb faj. 7—9 mm.

Eurosibériai faj. A Kárpát-medencében főleg a Kárpátok vonulata mentén él, Magyarországon (Moson megye) ritka. Tápnövényei: éger, bükk, gyümölcsfák, csalán stb. Hazánkban nincs gazdasági jelentősége (= *alneti* FABR., *Gyllenhalii* Tourn.)

urticae DEG.

V á l t o z a t a :

1. Lábai egészen vagy részben vörösek. — Ritka ab. **caesius** STEPH.
- 21 (8) Homlokuk a szemek között sokkal szélesebb, olykor kétszer olyan széles, mint az ormány háta a csápárok között. A csápárok

rendszerint kerekék, gödørszerűek és teljesen az ormány hátoldalán foglalnak helyet (25. ábra: D); kivételesen kissé hosszúkásak. Csápjuk általában rövid, utolsó ostorízei nem, vagy csak alig valamivel hosszabbak, mint amilyen szélesek. Lábaik is rövidebbek.

- 22 (31) Szárnyfedőiken a pikkelyek között nem állnak ki hosszú szőrök.
- 23 (24) Csápgödörük feltűnően nagy, ezért ormányuk csúcsa erősen kiszélesedik (26. ábra: C). Pikkelyeik egyöntetűen sűrűn állnak, zöldek, fémes csillogásúak. Homloka a szemek között mintegy másfélszer olyan széles, mint az ormány háta a csápárcok között, a csápárcok feltűnően nagyok, határozottan hosszanti tojásdadak. Fekete, csápjai és lábai rendszerint világos sárgászörösek, apró kerekded pikkelyei zöldek. Ormánya hosszabb, mint az előbbi fajé, háta lapított vagy gyengén mélyített. Szeme majdnem lapos, halántéka szintén hosszú. Előtörának oldalai szabályosan, félkörívesen lekerekítettek. Szárnyfedői alig barázdáltak, pontsorai finomak, közterecskéi laposak. 5,5—6 mm.

Balkáni elterjedésű faj. Faunaterületünkön eddig csak a Bánátban gyűjtöttek; Magyarország déli vidékein esetleg előfordulhat. Tápnövényei ismeretlenek (= *Strandi* HAJÓSS)

[*bulgaricus* APFB.]

- 24 (23) Csápgödörük kicsi, ormányuk csúcsa nem, vagy csak igen gyengén szélesedik ki (26. ábra: D). Pikkelyeik szürkék, barnásak, bronzosak, ritkán foltosan elhelyezkedők. Kivételesen zöldesen csillognak.
- 25 (28) Kisebb fajok (3,5—4,5 mm), pikkelyeik egyszínű szürkék vagy halványan barnával tarkáztak.
- 26 (27) Pikkelyei egyszínű szürkék. Fekete, lábai és csápjai vörösek, a combok és a csápbunkó valamivel sötétebb. Pikkelyei aprók, tojás alakúak. Ormánya alig hosszabb, mint amilyen széles, szeme kidülledt, homloka alig valamivel szélesebb, mint az ormány háta a csápárcok között, halántéka hosszabb a szem átmérőjénél. Előtora jóval szélesebb a hosszánál, középen a legszélesebb. Szárnyfedői, különösen a nőstényeken utolsó harmadukban erősen kiszélesednek, gyengén barázdáltak, finom pontsorokkal és lapos közterecskéekkel. 3,5—4,5 mm.

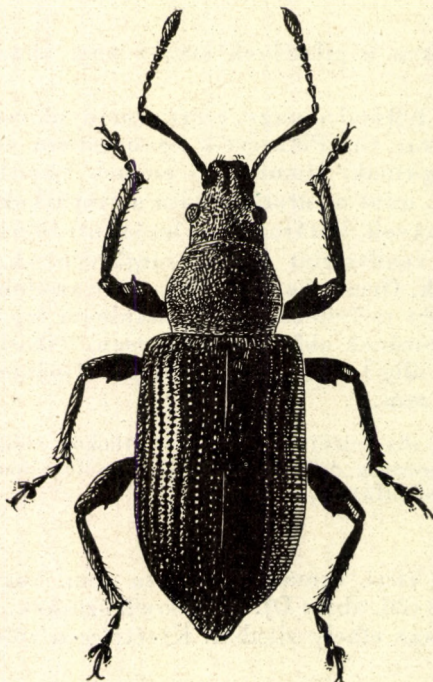
Délkelet-európai faj. Magyarországon gyakori. Tápnövénye a tölgy. V—VI.

incanus GYLL.

- 27 (26) Szürke és barna pikkelyei foltokká tömörülnek, a barnás pikkelyek a páros közterecskéken uralkodnak, a szürkék viszont a páratlanokon. Alapszíne, valamint fejének és szárnyfedőinek alakja és skulptúrája az előbbi fajéhoz hasonló, előtora azonban kevésbé széles, oldalai szabályosabban íveltek. 3,5—4 mm.

Balkáni faj. Magyarországon eddig csak kevés példányát gyűjtötték (Tihanyban, Királyszentistvánon, Simontornyan és Budapesten). Az irodalom szerint tápnövénye a fenyő

montanus MILL.*

27. ábra. *Phyllobius piri* L. (Eredeti)

- 28 (25) Nagyobb fajok (5–7,5 mm), pikkelyeik fémesen csillognak.
- 29 (30) Pikkelyei hosszúak, pikkelyszőr-szerűek. Fekete, lábai és csápjai vörösek, a combok és a csápbunkó sötétebb (*forma typica*). Pikkelyei különféle árnyalatú bronzszínűek, ritkábban zöldesen csillogóak. Ormánya hosszabb, mint amilyen széles, homloka kétszer olyan széles, mint az ormányháta a kerek csápgödrök között. Szeme erősen kidülledt, halántéka alig valamivel hosszabb a szem átmérőjénél. Előtora jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai szabályosan ívelték. Szárnyfedőinek finom pontsoraik gyengén barázdáltak, közterecskéi majdnem laposak (27. ábra). 5–6,5 mm.

Európai elterjedésű faj. Magyarország alacsonyabb fekvésű vidékein messze elterjedt és közönséges. Tápnövényei: számos lombosfa, különösen gyümölcsfák, nyír, bükk és a csalán. Gyümölcsösökben és csemetekertekben néha hazánkban is tetemes kárt okoz. IV–VI.

piri L.

* Az irodalomban említett *Ph. maculifer* DESBR. téves meghatározás folytán került a magyar faunalistába.

Változatai:

1. Lábai és csápjai egyszínű vörösek. — Igen gyakori ab. *vespertinus* GYLL.
 2. Lábai és csápjai egyszínű feketék vagy sötétbarnák. — Aránylag ritka (= *artemisiae* DESBR.) ab. *mali* GYLL.
 3. Pikkelyei zöldek. — Szintén meglehetősen ritka ab. *viridescens* ENDR.

- 30 (29) Pikkelyei kerekdedek. Fekete, csápja és lábai részben világosabbak, pikkelyei rózsaszínű árnyalatúak (*forma typica*), kivételesen zöldek, gyengén fémesen csillogóak. Ormánya alig hosszabb a szélességénél, ormányháta valamivel szélesebb, mint az előző fajon. Szeme kidülledt, halántéka jól láthatóan hosszabb a szem átmérőjénél. Előtora kissé keskenyebb, oldalai laposabban íveltek. Szárnyfedőinek az alakja és skulptúrája az előbbi fajéhoz hasonlít. Valamivel nagyobb. 6,5—7,5 mm.

Közép- és kelet-európai faj. Magyarországon szintén messze elterjedt, de valamivel ritkább. Tápnövényei közül csak a csalán ismeretes. III., V., VII.

scutellaris REDTB.

Változatai:

1. Mint a törzsalak, de lábai sárgák. — Ritka ab. *mutabilis* DESBR.
 2. Pikkelyei zöldek. — A törzsalaknál gyakoribb ab. *Wankai* REITT.

- 31 (22) Szárnyfedőiken a pikkelyek között jól látható szőrök állnak ki.

- 32 (33) A szárnyfedők felálló szőrei rövidek, sokkal rövidebbek, mint 1—1 közterecske a szélessége. Elülső lábszárának keresztmetszete tojásdad, külső oldalán nincs él (28. ábra: A). Fekete, csápja és lábfejei vörösek, csápbunkója és tőizének a csúcsa sötét. Pikkelyei fémesen csillogó zöldek, a közterecskéken és az előtalon elszórt pontokat hagynak csupaszon, egyébként zárt takarót alkotnak. Ormánya hosszabb, mint amilyen széles, oldalai párhuzamosak, keskeny hátának a közepén barázda húzódik a szemekig, ezek kidülledtek. Homloka majdnem kétszer olyan széles, mint az ormányháta a legkeskenyebb pontján. Halántéka jóval hosszabb, mint a szem átmérője. Előtora jóval szélesebb a hosszánál, oldalai erősen íveltek. Szárnyfedőinek oldalszegélye a csúcs közelében felhajlik, pontsorai alig barázdáltak, közterecskéi laposak. 4—6 mm.

Euroszibériai faj. Magyarországon messze elterjedt, nem ritka. Tápnövényei: galagonya, bükk, nyír stb. Ritkán erdészeti kártevőként is fellép. IV—VII.

maculicornis GERM.

- 33 (32) Szárnyfedők felálló szőrei hosszúak, legalább olyan hosszúak, mint amilyen széles 1—1 közterecske.* Elülső lábszáruk kereszt-

* A *Ph. contemptus* STEV. faunalistánkól törlendő, minthogy felvétele nyilván téves meghatározáson alapult.

metszete a külső széle felé lapított, külső oldalán határozott él húzódik (28. ábra: B).

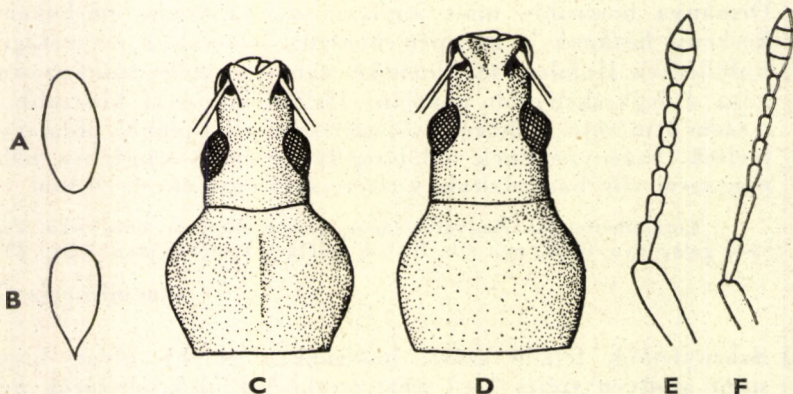
- 34 (37) Ormányuk legalább olyan hosszú, mint amilyen széles (28. ábra: C).
- 35 (36) Csápostorának 2. íze rövidebb, mint az 1., és rövidebb, mint a 3. és a 4. együttvéve (28. ábra: E). Fekete, lábai részben és csápjai teljesen vörösek. Szárnyfedőinek és előtorának zöld vagy bronzos pikkelyei gyéren állnak, a pikkelyek között a kitin-felület látható. Előtörának korongján és a szárnyfedők varrata mentén rendszerint nincsenek pikkelyek, de gyakran az egész felület nagyrészt vagy teljesen csupasz; ilyen példányokon legalább a mell zöld pikkelyei jól láthatók. Ormánya valamivel hosszabb a szélességénél, csúcsa felé gyengén kiszélesedik. Szeme mérsékeltén kidülledt, homloka nem egészen kétszer olyan széles, mint ormányháta a csápárcok között, halántéka hosszabb a szem átmérőjénél. Előtora majdnem kétszer olyan széles, mint amilyen hosszú, oldalai félkörösen íveltek. Szárnyfedőinek csúcsán (az epipleurákban) sűrű és hosszú szőrök ülnek, közterecskéi csaknem laposak. 3,5—6,5 mm.

Közép- és dél-európai faj. Magyarországon főleg a dombvidékek lakója, közönséges. Tápnövényei különösen lombosfák, közöttük gyümölcsfák, ezeken néha kárt okoz. V—VI.

betulae FABR.

Változatai:

1. Szárnyfedői legfeljebb csak a varrat mentén csupaszak, lábai legalább részben sötétek
forma typica
2. Mint az előbbi, csak lábai teljesen sárgák. — Közönséges (= *trivialis* BOH., ab. *etruscus* DESBR)
3. Szárnyfedőin csak az oldalszélek mentén láthatók elszórt pikkelyek, lábai legalább részben sötétek. — Gyakori (= *smaragdifer* KIESW.)
ab. **lateralis REICHE**

28. ábra. A: *Phyllobius maculicornis* GERM. és B: *Ph. betulae* FABR. elülső lábszárának keresztmetszete — C: *Ph. longipilis* BOH. és D: *Ph. seladonius* BRULLÉ feje és előtora — E: *Ph. betulae* FABR. és F: *Ph. longipilis* BOH. csápjja (Eredeti)

4. Szárnyfedői teljesen csupaszok, vagy rajtuk legfeljebb néhány elszórt pikkely található; lábai teljesen sárgák. — Igen ritka (= *Stierlini* FAUST)

ab. *nudus* STIERL.

5. Mint az előbbi, csak lábai legalább részben sötétek. — Szintén közönséges

ab. *aurifer* BOH.

- 36 (35) Csápostorának 2. íze erősen megnyúlt, legalább olyan hosszú, mint az 1., és majdnem olyan hosszú, mint a 3. és a 4. íz együttesen (28. ábra: F). Fekete, csápja és lábai sárgák, pikkelyei egyöntetűen sűrűk. Ormánya kifejezetten hosszabb, mint amilyen széles, oldalai párhuzamosak. Szeme nagy, lapos, halántéka kissé rövidebb a szem átmérőjénél. Homloka kétszer olyan széles, mint az ormány háta a csápgyödrök között. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai félkörösen íveltek, csúcsa előtt erősen befűzött. Szárnyfedőinek felálló sárga szőrözete igen sűrű, pontsorai igen finomak, közterecskéi laposak. 5—6,5 mm.

Délkelet-európai faj. Magyarországon nem ritka. Tápnövényei ismeretlenek. V—VI. (= *fulvipilis* DESBR.)

longipilis BOH.

- 37 (34) Ormánya rövidebb, mint amilyen széles, csúcsa felé kiszélesedik (28. ábra: D), háta lapított. Szeme kisebb, halántéka hosszabb a szem átmérőjénél. Ormányháta szélesebb. Előtora a csúcs előtt nem befűzött, oldalai jóval gyengébben íveltek. Külsőleg igen hasonlít az előbbi fajhoz, csápárka azonban kissé hosszúkás és szárnyfedőinek felálló szőrözete gyérebb, valamint durvább. 3,5—5,5 mm.

Balkáni faj. Magyarországon a Dunántúlon nem nagyon ritka. Tápnövényei ismeretlenek. V—VI. (= *breviatus* DESBR.)

seladonius BRULLÉ

- 38 (1) Minden comb belső éle egyszerű, fog nincsen rajta.

- 39 (42) Halántékuk jóval rövidebb, mint a szem átmérője (29. ábra: A). Pikkelyeik sohasem fémes csillogásúak (5. alnem: *Pseudomyllocerus* DESBR.).

- 40 (41) Szeme kicsi, erősen kidülledt, domborulatának legnagyobb szélessége a közepe mögött fekszik (29. ábra: A). Pikkelyei igen sűrűn állnak a fejtetőn; az előtor és a szárnyfedők korongján egyszínű halványbarnásak, oldalaikon szürkék, rendszerint a 4. közterecske hátulsó felében is szürkések. Fekete, csápja és lábai a sötétebb combok kivételével sárgásbarnák. Ormánya alig valamivel hosszabb, mint amilyen széles, csúcsa mélyen kimetszett, homloka kétszer olyan széles, mint az ormány háta a csápárkák között. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai egyenesek. Szárnyfedői hátrafelé gyengén kiszélesednek, pikkelyei között nincsenek kiálló szőrök, közterecskéi laposak. 3,5—5 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon messze elterjedt, de ritka. Tápnövényei közül a kanadai nyárt és a fűzet említik. VI. (= *mus* FABR., *ophthalmicus* STIERL.)

cinerascens FABR.

- 41 (40) Szeme nagy, kevésbé kidülledt és egyenletesen domború (29. ábra: B). Szárnyfedőin a túlnyomóan barnás pikkelyek között szürke pikkelyekből álló félkörös harántöv látható, amely az oldalak mellett igen széles, a közepe felé elkeskenyedik, sőt ott meg is szakad; a szárnyfedőknek mintegy utolsó negyede szintén szürkén pikkelyezett. Barna, feje és előtora sötétebb, csápja és lábai sárgásbarnák. Ormánya hasonlít az előbbi fajéhoz, háta azonban a csápárok között kissé szélesebb. Előtora is az előbbiéhez hasonlít, szárnyfedői a hátulsó harmadukban sokkal erősebben kiszélesednek. 3—4 mm.

Európai elterjedésű faj. Magyarországon nem ritka. Tápnövényei: pimpó, málna, fűzfélék stb. Esetleges kártevéséről nincsen adat. V—VIII.

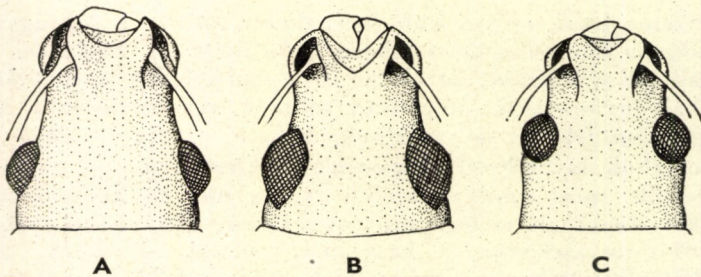
sinuatus FABR.

- 42 (39) Halántékuk rendszerint láthatóan hosszabb a szem átmérőjénél (29. ábra: C), ha ritkán csak olyan hosszú, akkor pikkelyeiknek a színe határozottan eltér az előbbi alnem fajaitól.

- 43 (44) Szárnyfedői csupaszak, azokon sem pikkelyek, sem felálló szőrök nem találhatók, az ép példányok pajzsocskáját és előtoruk oldalát fémes csillogású pikkelyek díszítik (6. alnem: *Parnemoicus* SCHILSKY). Fekete, csápja és lábai a fekete combok kivételével vörösek. Ormánya nem hosszabb, mint amilyen széles, csápgödrei kerek, gödørszerűek, szeme kidülledt, homloka szélesebb, mint az ormány háta a csápgödrek között, csápja rövid és vastag, utolsó ízei szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Előtora szélesebb a hosszánál, korongja sűrűn, durván pontozott. Szárnyfedői hátul kiszélesednek, pontsorai erőteljesebbek, de alig barázdáltak, közterecskéi majdnem laposak. 3—4,5 mm.

Közép- és észak-európai faj. Magyarországon is előfordul, igen elterjedt, de ritka. Tápnövényei lombos- és tűlevelű fák. Nálunk nincs gazdasági jelentősége. V.

viridicollis FABR.

29. ábra. A: *Phyllobius cinerascens* FABR., B: *Ph. sinuatus* FABR. és C: *Ph. viridicollis* FABR. feje (Eredeti)

- 44 (43) Szárnyfedőiken pikkelyek és sokszor szőrök is vannak.
- 45 (48) Szárnyfedőiken az igen sűrűn elhelyezett pikkelyek között nincsenek felálló szőrök (7. alnem: *Subphyllobius* SCHILSKY).
- 46 (47) Hasa pikkelyezett, elülső lábszárának külső éle tompa (mint 28. ábra: A). Fekete alapszíne a sűrű, rendszerint fénytelen vagy alig csillogó zöld pikkelyezés miatt nem látszik; csápja és lábai a sötétebb combok kivételével sárgák. Ormánya kevésse hosszabb a szélességénél, csápárka tojásdad, szeme kidülledt, homloka sokkal szélesebb, mint az ormány háta a csápgödrök között. Előtora jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai laposan íveltek. Szárnyfedőinek pontsorai finomak, közterecskéi laposak. 3,5—6 mm.

Euroszibériai faj. Magyarországon mindenfelé megtalálható, közönséges. Tápnövényei különböző lombosfák. Kártevéséről nincsenek adatok. III—VI. (= *pomoniae* OLIV.)

viridiaeris LAICH.

Változatai:

1. Pikkelyei szürkék. — Ritka ab. **cinereipennis** GYLL.
2. Lábai teljesen sárgák. — Gyakori ab. **pseudochlorizans** REITT.

- 47 (46) Hasa finoman szőrözött, elülső lábszárának külső széle éles (mint 28. ábra: B). Fekete, csápja és lábai sárgák, combjai legalább részben sötétek. Pikkelyei olyanok, mint az előbbi fajon. Ormánya nem hosszabb a szélességénél, szeme kevésse kidülledt, homloka szélesebb, mint az ormány háta a csápgödrök között. Csápostorának ízei kissé hosszabbak, csak az utolsó íz szélesebb, mint amilyen hosszú. Egyébként az előbbi fajhoz igen hasonlít. Valamivel kisebb, 3,5—4,5 mm.

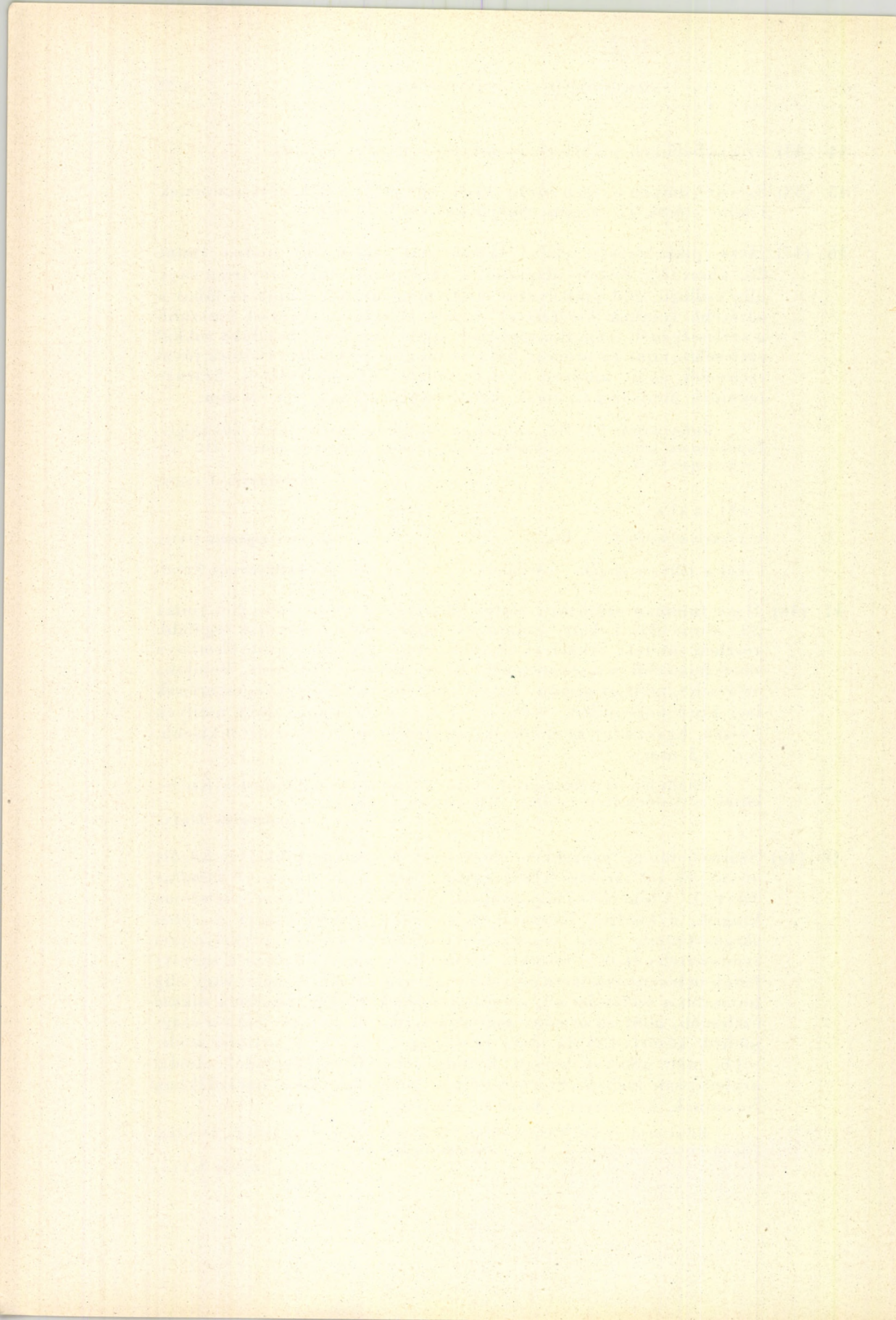
Elterjedése az előbbi fajéval azonos; Magyarországon Budapesten, Kecskeméten és Debrecenben találták. Tápnövénye a kökény

parvulus OLIV.

- 48 (45) Szárnyfedőinek gyéribben elhelyezett hosszúkás pikkelyei között rövid, de jól látható felálló szőrök vannak (8. alnem: *Udanellus* REITT.). A hím elülső lábszárainak a töve a belső oldalán szögletesen kiugrik, a középső lábszárai egyszerűek. Fekete, csápja és lábai sárgászörösek, csak combjai sötétebbek, szürkés pikkelyszőrei rendszertelenül sűrű foltokba tömörülnek, ami különösen a szárnyfedők márványozásszerű rajzolatát okozza. Ormánya nem, vagy alig hosszabb a szélességénél, szeme gyengén kidülledt, homloka sokkal szélesebb, mint az ormány csatornaszerűen bemélyedt háta a csápgödrök között. Csápja rövid és vastag, utolsó 2—3 ostoríze szélesebb, mint amilyen hosszú. Előtora szélesebb a hosszánál, oldalai szabályosan íveltek. Szárnyfedőinek pontsorai finom barázdákban húzódnak, közterecskéi kissé domborúak. 3,5—4 mm.

Kelet-mediterrán elterjedésű faj, Magyarországon is előfordul, de ritka. Tápnövényei ismeretlenek. V. (= *sulcirostris* BOH.)

brevis GYLL.

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetei:

(A sorozat 1—50. füzetének adatait lásd az 52. füzethez mellékelt tájékoztatóban.)

51. *Móczár Miklós*: Ősméhek, Földiméhek — Colletidae, Melittidae.
XIII. kötet (Hymenoptera III.) 9. füzete, 64 oldal, 24 ábra (1960. I. 14.)
52. *Dr. Erdős József*: Fémfűrkészek II. — Chalcidoidea II.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 3. füzete, 230 oldal, 97 ábra (1960. V. 18.)
53. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak II. — Curculionidae II.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 5. füzete, 126 oldal, 61 ábra (1960. X. 10)
54. *N. Bajári Erzsébet*: Fűrkészdarázs-alkatúak I. — Ichneumonoidea I.
XI. kötet (Hymenoptera I.) 4. füzete, 266 oldal, 72 ábra (1960. XII. 17.)
55. † *Dr. Zilahi-Sebess Géza*: Fonalascápúak I. — Nematocera I.
XIV. kötet (Diptera I.) 2. füzete, 70 oldal, 32 ábra (1960. XII. 19.)
56. *Dr. Mihályi Ferenc*: Fúrólegyek — Trypetidae.
XV. kötet (Diptera II.) 3. füzete, 76 oldal, 27 ábra (1960. XII. 22.)
57. *R. Dr. Stiller Jolán*: Állati egysejtűek — Protozoa (Általános bevezetés)
I. kötet (Protozoa) 1. füzete, 25 oldal, 21 ábra (1960. XII. 30.)

Ára: 13,— Ft

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetei:

- I. kötet (Protozoa) 5. füzete :
Dr. Pellérdy László: Sejtélősködők — Coccidiomorpha.
- X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 1. füzete :
Dr. Endrődi Sebő: Orrosbogarak — Anthribidae.
- XII. kötet (Hymenoptera II.) 4. füzete :
Dr. Erdős József: Fémfürkészek III. — Chalcidoidea III.
- XVI. kötet (Lepidoptera) 2. füzete :
Dr. Gozmány László: Molylepkék I. — Microlepidoptera I.
- XVI. kötet (Lepidoptera) 7. füzete :
Dr. Gozmány László: Molylepkék VI. — Microlepidoptera VI.